

СЕСИЛИЯ ДЖЕМИСЪН ФИЛИП И ДЕА

Превод от английски: Тотка Ненова, 1992

chitanka.info

I. ФИЛИП, ДЕА И ХОМО

През едно хубаво слънчево утро в началото на март по Кралската улица във френския квартал на Ню Орлиънс, бавно вървяха две деца, момченце и момиченце, придружавани от голямо рошаво куче. Момченцето изглеждаше на девет години, а момиченцето — на не повече от осем. Що се отнася до кучето, никой не би могъл да определи възрастта му, но то никак не беше младо. По посивялата козина на муцуната му и по мършавите, хлътнали хълбоци се виждаше, че е преживяло много и е видяло не малко черни дни. То беше шотландско коли. Груба, остра козина покриваше мършавото му тяло, дълъг нос и тънки подвижни уши му придаваха умно изражение, въпреки провисналата опашка и унила походка. Без да се оглежда кучето вървеше след децата, като душеше от време на време торбата, която момчето носеше на гръб. Когато децата спираха, за да разгледат витрината на някой магазин или да сторят път на минувач, и кучето се спираше. То не сваляше жадни очи от торбата, а понякога от устата му изтичаше слюнка на тротоара. Момчето поглеждаше с усмивка към търпеливото животно и нежно гладеше със слабата си ръчичка кучето по шията.

— Хомо подушва закуската. Няма какво, трябва да спрем и да го нахраним — каза най-после момчето, като постави на близката стълба панерчето с цветя, което внимателно крепеше.

То беше прелестно момче, тънко и гъвкаво, доста високо за възрастта си, с весели сини очи, с тънки, правилни черти на лицето и с черни, къдрави коси. Беше облечено бедно, но спретнато със синя куртка и също такива панталонки. Бялата шапчица едва покриваше гъстите му коси, които се спускаха на тежки кичури по челото му.

Малкото момиче, което го придружаваше, представляваше необикновено живописна фигурка. Тъмночервената рокличка стигаше до петите ѝ, бялото муселинено шалче, кръстосано отпред, бе завързано отзад и дългите му краища се влачеха по земята. Черните ѝ коси се спускаха като гъста грива по раменете ѝ и бяха покрити с

червена копринена забрадка, завързана под брадичката. Дребното измъчено личице и неестествено големите очи бяха безкрайно мрачни, сякаш ликът на радостта никога не бе светвал под отпуснатите клепки, а малките устни здраво стиснати, като че ли никога не бяха се усмихвали.

Тя носеше кошница, в която бяха поставени няколко грижливо загънати с мека хартия фигурки от цветен восък, изработени много изкусно и талантливо. Едната от тях представляваше „Есмералда с козицката“, другата — „Деа и вълкът“, а третата — „Квазимодо“. Изобщо всички изобразяваха герои от произведенията на знаменития френски писател Виктор Юго. Както изглежда, тези фигурки бяха светиня за момиченцето, понеже ги носеше с най-голяма предпазливост и от време на време ги поглеждаше с любов и гордост.

Когато момчето се спря и остави панерчето с рози, теменуги и портокалови цветове на земята, момичето също се спря и постави своята кошница на стъпалата, като закри восъчните статуйки от слънцето и праха с дебела хартия.

Щом освободи ръцете си момчето заразвързва торбата, като не преставаше да се усмихва на кучето, което се притискаше до него, без да сваля жадни очи от торбата.

— Не се безпокой, Хомо, не се безпокой! — весело рече момчето. — Ще си получиш закуската. Казах на мамичка Тоанет да сложи повечко хляб. Зная, че си гладен, зная!

Със стиснати юмручета момичето гледаше торбата почти тъй жадно, както и кучето. Момчето въпросително я погледна и се изчерви.

— Закуси ли тази сутрин? Кажи ми истината — настойчиво запита той.

Момиченцето побледня и отклони погледа си, без да отговори.

— Кажи, Деа, по-скоро! Няма да дам нито късче на Хомо, докато не ми кажеш!

— Не ми се ядеше, Филип — отговори девойката с треперещ глас. — Горкият папа пак имаше припадък.

— И не си спала цяла нощ? Познавам по очите ти!

— Спах, но не много — промълви тя с въздишка. — Папа ходи из стаята цяла нощ. Изглежда, че много се измъчва, а пък аз не мога да спя, когато той страда.

— То се знае, че не можеш — каза нежно момчето — Но не мисли сега за нищо, Деа. Хапни си и нахрани Хомо. Нали харесваш мамините кюфтета, а пък тук има и за трима ни. — С тези думи той извади бяла, чиста салфетка и нареди на нея няколко парчета чер хляб и кюфтета. — Яж колкото искаш — и той сърдечно ѝ подаде яденето.

— Ще дам и на Хомо — промълви момичето, като отчупи с тънките си пръстчета парче от кюфтето и го подаде на кучето, което глътна вкусното късче, без дори да го сдъвче.

Докато момичето и кучето утоляваха глада си, момчето започна да вади от кошницата статуйките и да ги разглежда с възхищение.

— Те са съвсем като живи, Деа! — извика той силно. — Уверен съм, че ще продадеш поне една. Ти не си продала, струва ми се, нищо от Заговезни до сега? Тогава времето беше дъждовно и нямаше хора по улиците, а сега грее слънчице и Кралската улица е пълна с чужденци. Сигурно днес ще продадеш нещо.

— И аз се надявам, Филип... заради бедния папа! — отговори девойката, като даде последните трохи на кучето. — Той няма нито стотинка и е толкова нещастен, когато няма пари! — и като закри лицето си с ръце, тихо заплака.

— Не плачи, Деа, не плачи — нежно я помоли момчето, като вдигна своето панерче и кошницата на момиченцето. — Да вървим, да вървим по-скоро. Дебелата Селин днес ще се върне и сигурно ще ти донесе нещо.

— Ако не дойде, какво ще правя? Папа снощи не е вечерял, и тази сутрин не е закусвал. Трябваше да му занеса хляба и кюфтетата, които ти ми даде... Ние с Хомо можехме да почакаме... Аз не бях толкова гладна, нали вчера закусвах с тебе! Сега е вече късно, ние изядохме всичко, а горкият папа няма нищо!...

— Вземи и останалото, Деа — самоотвержено предложи момчето. — Мен нищо не ми трябва, аз мога да потърпя до довечера. Мамичка Тоанет обеща да ми свари супа с ориз за вечеря. Много е вкусно. Ако искаш, ела с мен, мамичка и тебе ще нагости.

Девойката се усмихна слабо през сълзи, вървейки след приятеля си, който носеше и своята и нейната кошница.

— Не мога, Филип — каза тя с тиха въздишка. — Папа много ще се сърди. Той не ми позволява да ходя на гости и при него никой не идва.

— Защото няма пари и не може да продаде статуйките си — раздразнено я прекъсна момчето. — Ако той имаше приятели, вие не бихте гладували!

— Горкият папа — въздъхна момичето, — той е толкова болен и нещастен! Той плачеше, когато слагаше Квазимодо в кошницата. Казваше, че тази му била най-хубавата статуйка, че била художествено произведение и струвала много пари.

— Художествено произведение! — пренебрежително повтори момчето. — Квазимодо не струва и половината на Есмералда с козата. Той е такъв грозен изрод!

— Но Квазимодо е бил точно такъв! — възрази разпалено девойката. — Папа много ми е чел за него. Той бил звънар при Парижката Света Богородица.

— О, знай! Ти ми разказва веднъж, не помниш ли? Но на мен Есмералда повече ми харесва, ще видиш, че тя ще се продаде по-напред!

— И аз тъй мисля. Папа каза, че днес непременно трябва да продам нещо. Ако не успея, Филип, сигурна съм, че той пак ще ходи цяла нощ из стаята.

— В такъв случай да бързаме! — извика Филип, като ускори вървежа си. — Ако Дебелата Селин е там, тя ще ни помогне да намерим купувачи. Нали ни обеща днес да дойде.

II. ДЕБЕЛАТА СЕЛИН

— О, да, Дебелата Селин е тук! — радостно извика Филип, когато се приближиха до зданието на Държавната банка. — Ето я пак стои зад стоката си.

— Да, видях я! — извика и Деа и се спусна да тича към дебелата, усмихната до уши мулатка, която стоеше до своята количка под покрива на зданието, с голяма бяла престилка.

— Ах, моя златна — забъбри тя, като затвори момиченцето в прегръдките си. — Мили мои! Колко ми е драго, че ви виждам! И мистър Филип е тук! Колко сте пораснали, докато ме нямаше!

— А вие сте отслабнала, Селин — каза Филип с дяволита усмивка в сините си очи. — Изгубила сте малко тлъстина в село около сватбата на сестра си!

— Я слушайте какво говори това момче! Нима съм отслабнала, мадмоазел Деа? — и Селин самодоволно погледна дебелата си талия, като поглади с ръце колосаната си престилка. — Какво правихте без мен, деца? Как е твоят папа, миличка?

— Много е зле, Селин, никак не може да спи! — отговори с въздишка Деа.

— Ах, златна моя, колко ми е тежко да слушам такива тъжни новини — съчувствено каза Селин. — Продаде ли нещо от твоите фигурки, докато бях на сватба?

— Не, Селин, нито една! Папа довърши вече и Квазимодо. Днес го нося и искам да го продам за пет долара.

— Ще го продадем, ще го продадем, златна! Но ако искаш да търгуваш, трябва да поставим Квазимодо на видно място, за да го виждат минувачите, а не да го държиш в кошницата, завит с хартия. Аз ще ти отделя място до моята стока. — Дебелата Селин започна да мести своите блюда с плодове и сладкиши и ласкавата усмивка не слизаше от устните ѝ.

— Ами прахът, Селин! Папа не обича да му се прашат статуйките.

— За праха не мисли, детето ми, вятърът ще го издуха. На нас ни трябват пари, и аз предчувствам, че ще продадеш този гърбав нещастник — и Селин със съмнение погледна „художественото произведение“, което Деа разви от хартиите и постави по-далеко от сладкишите.

— А виж, момиченцето с козата е много, много хубаво. Чудно ми е, че не са го купили още.

— Знаете ли, Селин, през цялото време, докато ви нямаше, валеше дъжд, и чужденци никак не се виждаха по улиците — каза Филип, като се приближи до количката и премести Квазимодо на сянка под колоните, които украсяваха фасадата на старата банка. — Ако нямаше сватби и погребения, мамичка не би продала ни едно цвете. Аз идвах тук всеки ден и през цялото време не можах да продам повече от десетина букетчета.

— То е, защото е липсвала моята количка, мистър Филип. Такива малки човечета никой не ги забелязва. Само стара жена като мен може да има купувачи — каза Селин, като подрусваше дебелите си бедра.

В същото време тя подреди върху количката цветята на Филип, след като ги напръска с чаша вода.

— А това нещастно куче! И то разбира, че съм си дошла. Пак се завря на старото си място. Погледнете това бедно животно! То се чувства като у дома си!

— Да, Хомо се радва на вашето завръщане не по-малко от нас — отговори Филип, като се наведе над количката и се усмихна на добродушното черно лице на Селин. — Не зная кой от нас повече чувстваше отсъствието ви. Мисля, че Деа.

— Горкото дете! — и добрата жена нежно погледна момиченцето. — Постоянно мислех за вас двамата и толкова ми е драго, че се върнах! Ех, твоят шал, изглежда, не е пран, откак заминах, моя златна? Остави го тук, а утре ще ти го донеса чист. Ами я погледнете какво имам в кошницата за вас! — продължи тя, като отправи изразителна гримаса към Филип и извади вързопче в чиста салфетка. — Донесох от село пшенични питки и гърненце сирене, което твойт папа толкова обича. Гледайте тук, деца, това е парче от сватбената баница! Отлична баница! Сестра ми е голяма майсторка, научила се е от своята стара господарка! Виждали ли сте такава чудесна баница?

— О, Селин, каква великолепна баница! — извикаха децата в един глас, — и колко захар има на нея!

— Хайде, изяжте още сега по едно парче — предложи Селин, като подаде на децата по един голям къс. — А ето това е за твоя папа, моя малка, и за твоята мамичка, мистър Филип!

— Ах, Селин, вие сте ужасно добра! — извика момчето с пълна уста. — И аз казвах на Деа, че ще ни донесете от село подарък.

— Може ли да си оставя половината за утре, Селин? — попита Деа.

— Разбира се, че може, както искаш. Но вземи вързопчето и го сложи в кошницата си.

С треперещи ръце Деа пое вързопчето и очите ѝ светеха, когато каза:

— О, Селин, колко сте добра! Бедният папа толкова ще се радва!

— Зная, златна, зная! Ето, ще видиш, ако днес не продам поне едната статуйка, да не ме викат Селин. Тук ме познават отдавна, още от войната! Моят предишен господар беше директор на същата тази банка. А пък преди войната, деца, в тази банка имаше сума пари. И ето, той ми позволи да поставя тук моята количка и ми каза: „Селин, тук ти ще забогатееш!“. Да речем, не можах да забогатея, но все мъничко спечелих и мога да направя нещо и за тебе, златна. Ти си уморена и си съвсем сънлива, моя малка. Седни на моя стол и си поспи на сянката, а аз ще гледам за купувачи.

Деа не чака да я канят повторно. Главичката я болеше немилостиво, клепачите ѝ бяха натежали от нощното бдение и тя не закъсня да се настани в необятната сянка на Дебелата Селин. Като завря бледното си лице в бялата престилка на добрата жена, тя заспа също тъй безгрижно, както и старото куче, което беше се свило до краката ѝ. Филип, седнал в подножието на масивна колона, клатеше крака, подсвирваше си тихо и също очакваше купувачите, за които Селин говореше с такава увереност.

III. КАК СЕ ЗАПОЗНАХА

Десет или дванадесет години преди началото на тази история, когато Дебелата Селин току-що бе поставила количката си под покрива на Държавната банка, това красиво здание имаше друго предназначение, за което говореха големите букви, изсечени върху каменната фасада. Но войната между Северните и Южните щати и несполучливи финансови операции разстроиха съвсем търговията. Славното старо здание изгуби своята гордост и стана приют на един долнопробен театър, както и на разни увеселителни зрелища.

Върху масивните колони висяха грамадни разноцветни афиши с изображения на танцуващи кучета, китайски фокусници и разни карикатури, боядисани с ярки бои, за да привличат простолудието. Там, където едно време важно се разхождаха господата с черни дрехи, сега зяпаше смесена тълпа. Като четяха афишите и разглеждаха картинките, зяпачите махаха с ръце, смееха се високо и се блъскаха с лакти. Между тях попадаха и по-заможни хора, които се спираха пред количката на Селин, за да изпият чаша студена лимонада или да си хапнат прясна баничка, захаросани бадеми и други сладкиши. Освен сладкишите, в кошницата под чиста салфетка лежаха вкусни сандвичи и други закуски. Едно време служащите в банката имаха обичай да закусват набързо при Селин и да изпият по чаша отлична лимонада. Сега тя имаше друг вид купувачи. Високите качества на стоката ѝ си бяха останали същите и тя имаше постоянни клиенти. Така постепенно тя беше си спестила дори малък капитал.

Преди две или три години, когато Филип за пръв път се появи на Кралската улица със своето панерче, Селин забеляза милото личице на момчето, което, минавайки покрай нея, не можеше да откъсне погледа си от нейните съблазнителни сладки. Тогава той беше едва шестгодишен, и неговият весел смях и мил говор веднага покори сърцето ѝ. Още от първия ден Селин го взе под свое покровителство, и свежите, миризливи цветя на Филип винаги намираха сенчесто ъгълче върху нейната количка.

Скоро след запознаването на Селин с Филип той се появи при нея, водейки едно бледно момиченце с печални очи, облечено в стара черна рокля. То носеше кошница с няколко изящни восъчни статуйки. Момченцето без колебание заведе своята нова приятелка при Дебелата Селин, уверено, че добрата жена ще обикне бедното момиче също тъй, както обикна него. И не се излъга, Селин стопли момиченцето със своето майчинско сърце.

— Винаги съм обичала повече момичетата. Момчетата също са добри деца, но те вечно немируват и с тях по-мъчно се справя човек — казваше Селин, страхувайки се да не обиди Филип и да не възбуди в него ревност с пристрастието си към Деа.

Филип за пръв път срещна Деа на Урсулинската улица в момент, когато бе в голямо затруднение. Един силен охранен пес бе нападнал Хомо. Макар че старото гладно куче се сражаваше храбро, неприятелят почти го бе победил, когато се появи Филип и тъй удари тлъстия булдог с тояга, че той хукна да бяга и дълго не можа да се опомни, а Хомо се втурна към дома последван от момиченцето, което в уплахата си забрави кошничката си на една пейка.

След като прогони кучето, Филип взе забравената кошница и се завтече след момиченцето. Горкото дете! То едва дишаше от уплаха, но се спря и започна да благодари на спасителя си, като едва сдържаше плача си и се държеше здраво с треперещи ръце за гърдана на кучето.

— Хомо не е виновен — обясняваше тя на френско наречие. — Чуждото куче започна да се закача. Хомо е стар и слаб, но не можеше да претърпи обидата.

— Зная — каза Филип. — Аз не обвинявам твоето куче, то не можеше да прости на този грубиян!

Неговото искрено съчувствие изведнъж спечели доверието на момиченцето и от този ден те станаха големи приятели. Деа беше много мълчалива и Филип, с присъщата му деликатност, не ѝ задаваше излишни въпроси, но от малкото ѝ думи той научи, че живее на улица Вилер, че майка ѝ умряла, че баща ѝ е скулптор и че той сам изработва изящните восъчни статуйки, които тя носеше по къщите за продан.

— Бедният папа е вечно болен — разказваше детето с нежен глас. — Главата го боли и не може нощем да спи. Откак мама умря, той не се среща с чужди хора и никога не излиза през деня. Казва, че

светлината го дразни. Понякога излиза вечер и дълго не се връща. Не зная къде ходи, но мисля, че седи на гроба на мама.

Безгрижното личице на Филип се помрачи и той едва не заплака заедно с момиченцето, но надви слабостта си и каза решително:

— Ела с мен на Кралската улица, там ще ти върви повече. Аз имам там приятелка, която има собствена количка. Казва се Дебелата Селин. Тя ще ти помогне да продаваш статуйките!

Деа прие поканата с благодарност. И ето, като спечели още от първата минута сърцето на Селин, тя си създаде и верен приятел, който по най-различни начини изразяваше своята любов и преданост.

Всеки ден, в дъжд и ясно време, наред със Селин се виждаха миловидно момченце и момиченце с тъжно лице, а техните стоки заемаха видно място върху количката на Селин, под която спокойно спеше Хомо. Измъченото животно намери най-после мирен подслон.

За Деа и Филип настанаха черни дни, когато Селин замина за няколко седмици в село на сватба. Сега тя се бе върнала за голяма радост на децата.

IV. ЛИЛИБЕЛ

Малката Деа спеше безгрижно, а Филип си свиркаше весело, чувствайки, че е свалил от себе си тежък товар и го е предал на по-силни плещи. Селин също дремеше на свежия пролетен въздух, но очите ѝ оставаха полуотворени, понеже се боеше да не пропусне подходящ купувач за Есмералда или Квазимодо. „Отдавна е време да се явят чужденци по улицата — си мислеше тя. — Познавам един, който непременно ще си купи от тези играчки!“

Изведнъж очите ѝ широко се отвориха, тя скочи на крака и се вгледа по улицата на канала.

— Да не ме викат Селин, ако това не е Лилибел! И защо се връща това момче толкова рано? Та аз го изпратих на брега и му поръчах да не се връща, докато не продаде всичко!

Филип престана да свири и учудено гледаше към Лилибел, който бавно и страхливо се приближаваше към тях. Той беше дебело момченце, черно и лъскаво, като изчистена обувка, с изпъкнали очи и блестящи бели зъби. Черните му коси стърчаха нагоре, сякаш бяха настръхнали от вечен страх, а голямата му уста бе разтегната почти до ушите от весела, заразителна усмивка. Ризката и панталоните му бяха мръсни и изпокъсани.

— Погледнете този хлапак на какво прилича! — закрещя Селин с пронизителен глас, изработен специално за Лилибел. — Изпратих го от къщи чистичък, като кукла, а сега, я го вижте, мръсен и изпокъсан като плашило! Сигурно е играл по брега с други такива хлапаци като него. Ела по-близо! — и тя заканително протегна напред ръка, от която Лилибел се извъртя ловко. — Ела насам, ти казвам — ще те пребия!

Без да обръща внимание на страшната закана на майка си, Лилибел ловко се държеше на почтително разстояние от нея, докато се скри зад колоната, на която седеше Филип. Филип се смееше въпреки гнева на Селин, а зад него надничаше от безопасното си убежище малкият пакостник с лукава усмивка.

— Ще дойдеш ли при мен? — викаше Селин въвн от себе си от яд. — Само да ми паднеш в ръцете — и тя се спусна тъй бързо, че събори каната с лимонада и събуди Деа, която скочи уплашена. Даже Хомо се изправи, но като пое спокойно въздух с ноздрите си, той се върна в своя ъгъл и пак легна. Той не се тревожеше — подобни сцени между Селин и Лилибел бяха нещо обикновено.

— Чуваш ли какво ти казвам? Ела при мен и ми разкажи къде си дянал кошницата! — и като се наведе през масата в неудържим стремеж да хване виновника, Селин едва не събори Квазимодо и разсипа цяла кутия със захаросани плодове на тротоара.

Лилибел не се стърпя и започна да събира разсипаните плодове, което даде възможност на майка му да го хване най-после за яката и да го завлече на строг и безпощаден съд. Когато падна в плен без надежда за освобождение, Лилибел веднага направи физиономия на угнетена невинност, и като замига жално, започна да разказва някаква история как паднал в реката и едвам го извадили.

— Къде ти е кошницата, къде си дянал кошницата! — крещеше Селин, като друсаше Лилибел с такава сила, че той приличаше на купчина от парцали, развявани от вятъра.

— Тя потъна — хленчеше Лилибел, като въртеше очи и хълцаше.

— Потънала — бавно повтори Селин. — Слушай, момче, вярно ли е това? Ти знаеш, че не обичам лъжците! Довечера ще ти счупя о гърба ей тази тояга, ако науча, че си ме лъгал.

— Истина е, мамо — храбро настояваше Лилибел. — Изтървах я във водата.

— Как си я изтървал във водата? Кажи как си паднал в реката? — и Селин подкрепи въпросите си с ново разтърсване, от което зъбите на Лилибел затракаха и струйки вода потекоха от дрипите му по бялата престилка на майка му.

— Ето как се случи — заразказва Лилибел. — Бях на брега. Лодкари товареха въглища на голям параход. Тъкмо се гласих да наредя нещата си за продаване, един голям човек ме блъсна във водата. Малко остана да се удавя, бях съвсем умрял! — плачливо говореше Лилибел, като се разчувства от собствените си думи. — Добре че един лодкар ме хвана и ме извади.

— Не вярвам това да е истина, Лилибел — продума Селин със съмнение, като отпусна малко пръстите си.

— Вярно, мамо, тъй беше! — Лилибел за по-голяма убедителност въртеше очи и правеше с устни разнообразни гримаси, но Селин не го пущаше от ръцете си, като го гледаше изпитателно.

— Не мога да ти вярвам, Лилибел. Ей сега ще науча дали си падал във водата и дали си изтървал кошницата в реката — внушително продължи Селин. — Но даже да си казал истината, не си имал много сладки в кошницата, когато си я изтървал, коремът ти е препълнен! Негодно, отвратително момче! Няма да ти се размине току-тъй. А сега се махай от очите ми и легни ей там, при кучето, там ти е мястото!

И като плесна звънливо сина си, Селин го бутна с крак под масата, дето той се настани с радостно хихикане. Като облегна глава на Хомо, след няколко секунди малкият скитник спеше също тъй дълбоко и безгрижно, както и четирикракият му съсед.

— Виждаш ли, Филип, какво съкровище имам — обърна се Селин към момчето, очаквайки съчувствие. — Няма никакво съмнение, сам е излапал всичките сладкиши, а кошницата е захвърлил! Боже мой, съвсем ще ме разори, ако го изпращам да продава. И на кого се е метнал, такъв разсипник? — продължи Селин замислено. — А пък аз му дадох име в памет на покойните му сестрички, две прелестни дечица. Те бяха също такива мили и добри като госпожица Деа. Винаги съм казвала, че момиченцата са щастие, а момчетата — беда!

— Но нали и аз съм момче, Селин — прекъсна я Филип, — нима и аз съм толкова лош?

— Не, не, златен мой, ти си много славно момче, но вие, белите, сте съвсем друго нещо, у вас и момчетата са други.

— Помислете си, Селин, нали Лилибел можеше да се удави — продума кротко Деа. — Колко бихте тъгували след това!

— Това момче да се удави?! О, не, мое дете! Страх ме е, че той ще увисне някога на бесилка. Каквото щеш прави с него, доброто не му се лови. Много тегло съм изтърпяла зарад него. — С тези думи Селин подреди количката и постави Квазимодо на предишното му място. Въпреки неочакваната разправия с Лилибел тя не губеше надежда да намери купувач. — Къде ли е онзи чужденец, който често идва тук за цветя и бонбони! Само да мине и непременно ще купи твоите фигурки. Той е художник и живее на горния етаж в онова там

голямо здание на Кралската улица. Родом е от север и е много, много богат!

Бледното лице на Деа светна от надежда и очакване. Тя седна до Селин и загледа минувачите, а в това време Филип, застанал на края на тротоара, нетърпеливо си подсвирваше.

V. ДЕА ПРОДАВА КВАЗИМОДО

Художникът от север, който беше „много, много богат“ според израза на Селин, често се спираше пред нейната количка, за да купи шепа захаросани лешници или две-три от нейните вкусни банички. Всеки път, когато се спираше пред количката, той хвърляше изпитателен поглед към децата и не малко монетки отиваха в джоба на Филип в замяна на ароматно маслиново клонче или букетче теменуги.

Той действително беше художник. Казваше се Едуард Айнсуърт и беше известен в Ню Йорк. Що се отнася до неговото богатство, това бяха само предположения на Селин, основани главно на това, че почти всяка вечер купуваше цветя. А кой, освен богатите, ще купува цветя?

През този ден Селин, горяща от нетърпеливо очакване, го видя първа, и ѝ се стори, че иска да отmine. Но не, той се спря, и като се обърна бързо, наведе се над количката и потопи лицето си в благоухаещите цветя на Филип.

— Какъв аромат! Очарование! — прошепна той.

След това взе да избира маслинено клонче и теменуги, без да сваля очи от Филип и Деа, които бяха устремили в него големи, въпросителни очи.

В това време Селин пригответи най-пленителната си усмивка, и когато купувачът сложи на масата монета за покупките, тя промълви със своя приятен, сърдечен глас:

— Пресни са, господине, пресни са. Няма ли да вземете и от баничките?

— Непременно. Благодаря ви — отговори художникът, без да откъсва поглед от децата и пое в ръце пакетчето с покупките.

— Ако позволите, господине, ще ви покажа нещо много интересно! — И Селин много внимателно взе в ръце Квазимодо.

Деа побледня от вълнение, а в очите на Филип светнаха безпокойни пламъчета. Това беше минута на най-голямо напрежение.

Художникът се усмихна. Той остави цветята и пакетчето на масата, и като взе статуйката в ръце, започна да я обръща едва ли не с

благоговение на всички страни и да я разглежда внимателно.

— Кой е направил това? — попита той, като гледаше ту едното, ту другото от децата.

— Моят папа — отговори Деа.

— Твоят папа? Та той е гений! Работата е направена изключително артистично. Как се казва твоя баща и къде живее?

Деа наведе глава и не отговори. Художникът въпросително погледна Селин.

— Нейният нещастен папа е болен — отговори тя, като показва многозначително челото си. — Той не желае да се вижда с никого. Момиченцето никога не казва на чужди хора къде живеят.

— О, разбирам! — прошепна художникът. — Добре, мое дете — ласкаво се обърна той към Деа. — Можеш ли да ми кажеш кого изобразява тази фигура?

— Това е Квазимодо.

— Именно той. Безподобно, безподобно! Но какъв странен сюжет!

И той пак започна да върти Квазимодо на всички страни и да го разглежда.

— Продаваш ли го? — попита той най-после.

— О, да, господине — живо отговори Деа. — Ако го купите, бедният папа толкова ще се зарадва! Той ми каза, че трябва непременно да го продам днес, каквото и да става.

— А колко искаш за него?

— Папа поръча да го продам за пет долара. Нима са много пет долара? — смути се нещастното момиченце. — Папа казва, че това е художествено произведение, но ако намирате, че е много скъпо...

— Това е наистина художествено произведение — прекъсна я художникът, като пхна разсеяно ръка в джоба си и извади портфейла.

Очите на Деа светнаха, но след това се покриха със сълзи.

— Можеш ли да ми кажеш, дете, колко време е работил татко ти тази статуйка? — попита той, като държеше портфейла в ръце.

— О, много време, господине! Не мога да ви кажа точно колко време, защото папа работи нощем, когато аз спя.

— Той работи нощем? А ти много ли статуйки си продала?

— Не, господине, отдавна не съм продала нито една.

— Тя не е продала нищо от Заговезни досега — намеси се Филип, който цял бе се превърнал в любопитство. — Един чужденец купи статуйка, но ѝ даде само три долара.

— Ти неин брат ли си? — попита художникът, като се усмихна на момчето.

— О, не, господине, ние не сме роднини — отговори той. — Тя ми е само другарка. Тя е малка, и аз се грижа за нея като се мъча да ѝ помогна, с каквото мога...

Като каза това, момчето повдигна очи към художника, и в тяхната синя дълбочина сияеше такава мека светлина, че сърцето на художника трепна от някакъв смътен нежен спомен.

„Колко прилича на него — помисли си той, — същият поглед, същата усмивка и почти същата възраст! Уверен съм, че и на жена ми ще направи впечатление... Трябва да ѝ го покажа!“

За миг той забрави къде се намира. Далечен спомен от детинството се сля със скорошна скръб. Босото момче, което късаше в реката водни лилии, момчето, което стоеше до него и следеше с любовен поглед всяко движение на четката му, и момчето, което сега се намираше пред него — му се струваха едно и също лице. Силно възмущение заличи всичко от паметта му и той замръзна в безмълвие като устреми очи в изразителното лице на Филип. Най-после се събуди като от сън, и когато заговори, в гласа му трептяха нови нежни нотки:

— Какво добро момче си ти! Щастие е за нея, че има такъв приятел. Как се казваш, миличък? Искam по-добре да се запозная с тебе.

Момчето се изчерви от удоволствие и бързо отговори:

— Аз се казвам Филип, господине.

— Филип — повтори художникът. — Не е ли странно... А как ти е презимето?

— О, всички ме наричат „Тоанетиния Филип“ и никога не съм се интересуval от презимето си. Ще попитам днес мамичка дали имам презиме.

— Тоанет майка ли ти е?

— Не, господине, тя ми е бавачка. Тя е чернокожа, а аз, както виждате, съм бял.

— Ти винаги ли си живял с Тоанет?

— Винаги, откак се помня.

— Значи нямаш родители?

— Родители? Не, мисля, че нямам. Не зная... Ще попитам мамичка.

— Къде живеете?

— Живеем на Урсулинската улица, в края на града. Мамичка е насадила там градина и продава цветя. Ние имаме чудесна градина. Няма ли да дойдете да я видите? Мамичка се гордее със своята градина и обича да я показва на чужденците!

— Благодаря, непременно ще дойда — отговори художникът. — Аз много обичам цветята, а освен това обичам картините и... но ти навярно не си виждал много!

— О, виждал съм! И много ги обичам. Виждал съм ги в черква, във витрините и... опитвал съм се да ги рисувам — прибави Филип, като понижи гласа си и се изчерви леко.

— Отлично, мое момче, аз съм художник. Рисувам картини. Искаш ли да видиш моите картини?

— Много бих искал, господине — само ако ми позволи мамичка... Аз ще я попитам и ще дойда още утре!

— Би ми се искало да доведеш и другарката си. Желая да нарисувам картина с нея — и художникът пак погледна внимателно развълнуваното лице на момиченцето, което гледаше нетърпеливо парите в ръцете му.

— Ще дойдеш ли с мен, Деа? — попита Филип.

— Не мога — аз трябва да продам и Есмералда — отговори момичето.

Художникът с усмивка погледна децата.

— Значи ти имаш още и Есмералда, а ти се казваш Деа? Къде е само Хомо, вълкът?

— Хомо спи под масата, но не е вълк, а шотландско коли.

В този миг, като чу името си, Хомо излезе изпод масата и започна да души непознатия, който ласкаво го поглади по главата. След това старото куче завъртя одобрително опашка и се върна на мястото си при Лилибел.

„Наистина — си помисли учуден художникът, — това е много интересно! И детето и кучето сякаш сега са излезли от страниците на Виктор Юго!“

В това време Селин зад гърба на Деа с изразителни жестове показваше, че скулпторът има някаква ненормална слабост към великия писател, и художникът веднага разбра положението на нещата: беден, болен скулптор, болен и душевно и телесно, с дете на ръце, което е за него всичко — и другарка и помощница.

След кратък размисъл художникът продума ласкаво:

— Мое дете, ако се согласиш да идваш в моето ателие, ще получаваш за това заплата, а статуйките ти ще купувам и занаяпред. Аз няма да те задържа много време, и това ще бъде за теб по-добре, отколкото да стоиш цели дни на улицата.

— Да, мое съкровище, разбира се, че така ще направиш! — намеси се Селин. — Разбра ли? Господин художникът щети плаща и ще имаш достатъчно пари за бедния си папа!

Деа помисли и отговори нерешително:

— Страх ме е, че това няма да се хареса на папа. Аз ще го попитам, но сега трябва да си отида вкъщи. Непременно трябва да тичам веднага при папа.

— Деа не може да се реши още сега — намеси се Филип, като че искаше да я извини, — но утре навярно ще дойде. Ще се постарая да я доведа, господине.

— Благодаря. Аз живея в онази голяма къща отсреща. Попитай обущаря, който живее в двора, и той ще ти покаже къде работи художникът Айнсуърт — и като продължи да разговаря с Филип, художникът подаде петдоларова монета на Деа.

— О, господине, колко се радвам. Ще гледам да дойда. Когато папа научи колко сте добър, може би ще ми позволи да дойда. Да донеса ли и Есмералда? Ще я купите ли?

— Да, ще купя и Есмералда — отговори художникът с усмивка. — Аз ще ти бъда добър купувач, ако носиш статуйките в работилницата ми.

— Аз ще дойда утре, ще дойда! — извика решително момичето. — Сега, Селин, подайте ми кошницата. Ще тичам по-скоро при папа.

— Не се вълнувай толкова, мое съкровище, не се вълнувай — успокой я Селин, като ѝ подаваше кошницата, — и не тичай, защото ще те заболи глава и няма да можеш да сготвиш обяд на татко си.

— Трябва, трябва да тичам, Селин! — извика Деа. — Довиждане, господине! До виждане, Филип — и с щастлива усмивка

тя се завтече по Кралската улица, придружена от Хомо. Сякаш умното куче разбираше състоянието на малката си господарка, защото сега беше толкова подвижно и весело, колкото преди това беше умърлушено и безжизнено.

— О, господине, какво добро дело направихте, като купихте тази фигурка! — благодари на художника Селин, гледайки подир Деа. — Бедното дете толкова се зарадва, че не може да стои на едно място и както виждате, отърча при баща си. Той още не е закусвал днес.

— И снощи не е вечерял — добави Филип. — Деа е много потайна, но винаги знаа, когато нямат какво да ядат.

— Как? Възможно ли е това? Нямат какво да ядат! Нима са толкова бедни? — извика художникът. — И нямат никого, който да се погрижи за тях?

— Никого нямат — отговори Филип. — Те са дошли тук от Франция, когато Деа била още мъничка. Майка ѝ скоро след това умряла, а баща ѝ боледува оттогава.

— И това нещастно дете трябва да се грижи за него! — въздъхна Селин. — Господине, купувайте по-често от това сираче!

— Непременно, непременно. Ще помисля дали не мога да направя нещо за тях — сърдечно каза художникът. — Ще поговоря с моите приятели. Доведи я при мен, Филип, и ще видя какво може да се направи — и като се сбогува, той си тръгна, притискайки грижливо до себе си Квазимодо.

Филип изпрати художника с възхитен поглед, докато високата му фигура се скри в двора на близката голяма къща. След това се обърна към Селин и каза сериозно:

— Никога не бих повярвал, че един художник, който рисува картини, ще вземе да приказва с нас! Мен никак не беше ме страх от него! Знаете ли какво? Непременно ще отида при него и ще го помоля да ме учи да рисувам!

— Той е толкова богат! Той често ще купува статуйки! — повтори Селин със също такъв възторг.

VI. ТОАНЕТ

Преди много години, когато красивите здания бяха още голяма рядкост във френския квартал на Ню Орлиънс, креолите от Урсулинската улица много се гордееха с къщата на Д'Етрава. Тя беше голяма бяла сграда, с украсени колони и големи прохладни веранди, съвсем закътани откъм улицата. Около постройката се простираха зелени полянки и алеи от рози, скрити от любопитните погледи на съседите с висока тухлена ограда с розова мазилка. От двете страни на голямата желязна врата във фантастичен стил се издигаха масивни колони, върху които почиваха лъвовете. Между лапите на лъвовете имаше по едно ръждиво топовно ядро, донесено от полесражението при Чалмит от генерал Д'Етрава, който бе построил тази красива къща и бе се заселил в нея.

В продължение на много години вратите на дома на Д'Етрава бяха гостоприемно отворени за всички, и не една възрастна дама си спомняше сега за своя първи бал у Д'Етрава, като за най-забележително събитие в живота си. Поколение след поколение заместваха генерала, но малко по малко всички Д'Етрава измряха и остана като последен представител на това семейство, Шарл Д'Етрава, богат захарен плантатор, който предпочиташе да живее на село, в своите разкошни плантации.

Дълги години старият дом на Д'Етрава стоя заключен, необитаем, но една прекрасна зима той бе пак отворен при тържествен случай — за първото представяне пред обществото на единствената дъщеря на плантатора, прелестната Естел д'Етрава, току-що излязла от доминикански манастир, където бе се възпитавала. Този празник завинаги се запомни от онези, които имаха щастието да присъстват. Това беше последната зима преди гражданската война, последният весел сезон, след който настъпиха години на скръб и разорения.

Един от първите доброволци на Конфедеративната армия беше Шарл д'Етрава. Той замина със своя полк, за да не се върне вече, оставяйки жена си и дъщеря си в самотата на селската им къща. Скоро

след заминаването на мъжа ѝ госпожа Д'Етрава почина и Естел остана сама, като не смятаме няколко сродници, живущи във Франция, които тя никога не бе виждала. После се разнесе слух, че се омъжила, но за кого никой не знаеше. Толкова малко се интересуваха от нея в онова тежко време, че когато на Урсулинска улица избухна пожар, който унищожи голямата прекрасна къща на Д'Етрава, всички бяха поразени и потресени като научиха, че в пламъците е загинала и младата майка с детето си и с бавачката. Никой не подозираше, че в къщата живеят хора и че Естел, изгубила мъжа си в последното сражение при тяхната плантация, бе избягала от бойното поле да се приюти в изоставената си градска къща. Тя бе пристигнала в навечерието на пожара с детето и бавачката, и само един или двама търговци, които знаеха за пристигането ѝ, съобщиха печалната вест за гибелта на цялото семейство.

Сред общото нещастие и разорение загина, както мислеха, цялото семейство. Рухна и красивата стара къща, от която останаха само жалки развалини и счупени колони. Ала скоро великият художник — природата украси и почисти развалините, като ги покри с дебела покривка от цветя и храсти, и любопитните, които надничаха през желязната врата, можеха да видят навсякъде разкошна зеленина, сред която лъкатушеха пътечки.

През пролетта питоспорумът, за който едно време толкова много се грижеха, протегна своите бели, покрити с цветове клони през стените, а непокорната лоза обви вратата и почти закри бялата дъска, на която беше написано с черни букви: „Продава се или се дава под наем“. Много слънчеви и дъждовни дни видя тази дъсчица, но никой не се явяваше да наеме пристройката, която беше зад къщата и бе оцеляла от пожара. Не се намираха също желаещи да купят имота, който бе станал собственост на един неизвестен сродник на Д'Етрава във Франция.

Времето минаваше и от година на година къщата ставаше все по-глуха и изоставена. Живописните полянки и цветни лехи обраснаха с буренак, храстите се превърнаха в дървета, виещите се рози и лозите разпуснаха на всички страни клоните си и обвиха всичко, което можеше да се обвие. В гъстия клонак безброй птици виеха гнезда и отглеждаха своите малки. Старата овощна градина беше още много хубава, но тъмен облак висеше над нея, споменът за ужасната драма

през онази съдбоносна нощ. В околността се носеха глупави слухове, и съседите мислеха, че старата, мрачна врата и мълчаливите лъвове пазят някаква страшна тайна, и сякаш никой не се осмеляваше да се посели в самотната, но удобна пристройка, която в дните на миналото величие служеше за жилище на прислугата.

Един ден съседите забелязаха стара, прилично облечена квартиронка, водеща за ръка прелестно бяло дете. Те вървяха бавно по улицата и се спряха пред вратата на градината на Д'Етрава. Жената беше нисичка, миловидна, с проста черна рокля, с бяла забрадка върху побелелите коси. Детето облечено просто, но чисто, изглеждаше беличко и свежо като лилия. Дълго стоя жената, притиснала лице до желязната решетка на вратата, и когато най-последно се отдръпна назад, на страните ѝ се виждаха сълзи.

Няколко дена след това един съсед отсреща забеляза тънка струйка дим, излизаща от комина на къщичката. Очевидно, домът на Д'Етрава бе дочакал най-последно обитатели. Старата дъска изчезна и скоро на нейно място бе поставена друга:

Цветя за погребения и сватби и разсадник за цветя.
Продават се на най-износни цени.

Мина се доста време преди любопитството да бъде удовлетворено, а когато научиха, че новата обитателка е същата онази квартиронка, която преди известно време гледаше през вратата, всички бяха учудени и разочаровани. Въпреки старанията си съседите успяха да научат само, че жената се казва Тоанет, че е много изкусна цветарка и че е бавачка и настойница на бялото момче, което се казва Филип. Виждаха я много рядко — само когато влизаше и излизаше от вратата, а детето можеше да се зърне само случайно, когато тичаше по сенчестите пътечки, между грамадните дъбове и магнолии, или притискаше кръглото си розово личице до желязната решетка на вратата и гледаше тясната прашна улица с широко отворени от учудване очи.

Малките креоли от улицата всякак се мъчеха да преодолеят неговата свенливост, но всичките им усилия бяха напразни. При първото им приближаване то избягваше и се скриваше в храстите или

в листака на лозата, дето седеше чак докато неканените другарчета си отиваха.

То беше здраво, жизнерадостно дете, обожаваше цветята и птиците. Всички безсловесни твари имаха към него голямо доверие. То беше постоянно заобиколено от своите любимци и сякаш между тях имаше някакво тайно разбирателство. На Тоанет понякога се струваше, че си имат условен език, понеже когато Филип подсвирваше тихо, кардиналите и присмехулниците долитаха при него и вземаха храна от ръцете му. Твърде рано той се опитваше да рисува птици и животни, и Тоанет му купи хартия и сандъче с бои и много се зарадва, когато чу от отец Жозеф, добрия свещеник, който живееше наблизко, че момчето има дарба за рисуване.

Когато Тоанет позастаря и не можеше нищо повече да научи Филип, тя предложи на отец Жозеф да се занимава с него, и всяка сутрин, зиме и лете, в шест часа веселото румено момченце, след като изпиваше млякото си, тичаше при свещеника, който в това време винаги пиеше кафето си, заобиколен с книги.

Филип обичаше отец Жозеф, но обожаваше Тоанет. Тя беше винаги готова да направи за него всичко, и той ѝ се отплащаше с безгранична любов.

Като поотрасна малко, Филип започна да ѝ помага според силите си: поливаше цветята, разсаждаше теменуги, събираше падналите листа и с най-голямо търпение плевеше тревата от пукнатините на покритата с плочки алея.

Когато веднъж Тоанет му позволи да отиде да продава цветя на улицата, той изпадна в неописуем възторг. Тогава беше шестгодишен и съвсем не бе толкова срамежлив, както в ранното си детство. С цялата си фигурка той и сега приличаше на малко диво животинче, което го правеше още по-привлекателен. Това може би спечели веднага сърцето на Селин, когато за пръв път се отзова на многолюдната улица.

Обикновено Филип предлагаше цветя сутрин на чиновниците, които отиваха на работа. Той имаше много редовни купувачи, които слагаха монета в ръчичката му колкото за цветята, толкова и за ясната усмивка и за ласкавия утринен поздрав. Когато разпродаваше цветята, той не се спираше да зяпа по улиците, а тичаше при Тоанет, щастлив като чучулига и ѝ помагаше да разсаждат теменуги и цветя.

Веднъж Филип разказа на своята „мамичка“ за Деа, и добрата стара жена, без да е видяла малкото момиченце, започна да му съчувства и да дава на Филип повече храна, за да има и за двамата. Всеки ден, когато момчето се връщаше вкъщи, тя най-напред го питаше не дали е продал цветята, а дали е могла Деа да продаде някоя от статуйките си.

VII. СТРАШНИЯТ ВЪПРОС

През този ден, когато художникът купи Квазимодо, Филип едва дочака вечерта, толкова му се искаше да разкаже на Тоанет за случката с Деа. И щом панерчето му се изпразни, той се понесе като стрела по Урсулинската улица, без да се поддаде на изкушението да поиграе с другите момчета. Всички момчета от улицата го обичаха и го посрещаха с радост. На ъгъла на улица Треме той видя група хлапета, заобиколили малкия куц негър, който носеше на главата си тежко ведро.

— Тухларите се връщат от работа, а момчетата пак мъчат малкия Бил! — извика той и сините му очи светнаха гневно. — Само да ги стигна, ще им дам да разберат!

Той се втурна сред тълпата, като нанасяше удари надясно и наляво.

— Ей, слушайте, момчета! Оставете този нещастен момък на спокойствие! Как не ви е срам да го мъчите? Дай ми ведрото си, Бил, а ти вземи моето панерче — и като стовари тежкото ведро на главата си, тръгна напред.

Когато се върна вкъщи, Филип беше цял червен и едва поемаше дъха си от умора, а очите му блестяха от възбуда. Тоанет седеше на малката веранда до маса, покрита с цветя. Тя поставяше жасминови цветчета върху телен модел на агънце.

— За кого е това, мамичко? — попита Филип, като се облегна на перилата на верандата и избърса потното си лице.

— Това е за малкото дете от улица Приер, умряло снощи. Но от какво си се сгорещил толкова, мое дете? — попита Тоанет. — Нали съм ти казвала да не тичаш много бързо.

— Не можах да се стърпя, много бързах да се върна вкъщи. Искях по-скоро да ти кажа, че Деа продаде Квазимодо! — и бързо и запъхтяно, ту на английски, ту на френски, Филип разказа на Тоанет за приключенията през този ден. — Ах, мамичко, той рисува картини

там, дето живее, и ме повика да отида да ги видя. Мога ли да отида при него утре?

— Разбира се, мое дете! — отговори Тоанет, без да отделя очи от работата си. — Иди, и ако научиш от него нещо, ще бъда много доволна.

— Той ще ме научи, зная, че ще ме научи! Той е много добър! Обеща да купи Есмералда — каза уверено Филип.

— Радвам се заради бедното момиче — продължи Тоанет, като довършваше ушите на агънцето.

— Мога ли да вечерям, мамичко? Ужасно съм гладен. Ти свари ли супа?

— Да, миличък, всичко е готово. Почакай малко, трябва да привърша. Скоро ще дойдат за агънцето. Останаха само очите.

С тези думи Тоанет избра тъмни листенца от кадънка и изкусно ги натъкми в пригответените вдлъбнатини.

— Не е ли съвсем като живо? — каза тя, като повдигна нагоре агънцето и го гледаше с възхищение. — Какво е беличко.

— Не зная — каза Филип, като разглеждаше критично агнето. — Предпочитам живите цветя.

В това време се позвъни и Филип отърча да отвори вратата. Беше дошла слугиня с кошница за агънцето.

— То ще се хареса на госпожата — каза тя, като бършеше сълзите от лъскавото си черно лице. — Тя още не знае, че е поръчано агънце. Господарят сам се разпореди за него.

Тоанет сви агънцето с хартия и грижливо го натъкми в кошницата.

— А сега, мое дете — каза тя, когато жената си отиде, — иди затвори вратата, а аз ще наредя масата за вечеря.

Тоанет прибра останалите цветя и постла масата с бяла покривка, след това донесе от кухнята паница с димяща супа, чиния с варен ориз, бисквити и канче мляко.

През това време Филип отиде в малката си спалня, която се намираше до единствената им приемна стая. Минавайки през кухнята, той я огледа с любещ поглед. Колко чисто и приветливо беше в нея! Стените на тяхната приемна бяха покрити с телени моделчета за цветни украшения за погребения и сватби. Тук имаше камбанки и арфи, корони звезди, възглавнички и подкови, полуотворени врати и

четирилистна детелина, агънца и гълъби, а между тези модели висяха множество венци от бели невенки, между които изпъкваха червени надписи: „На моя син“, „На майка ми“, „Молете се за нас“ и други подобни. Креолите често купуваха такива венци и затова Тоанет имаше винаги в запас.

Когато Филип мина през стаята, вечерното слънце надничаше през прозореца и всички модели блестяха като сребро. Вън беше вече тъмно и хладно, и този последен лъч и топлите бои представляваха приятен контраст с мрачината. Филип обичаше тази картина. Неговата артистична натура ѝ се наслаждаваше. Освен това, тази беше неговата родна къща, единствената, която той познаваше, и тя му беше много скъпа.

Той влезе в своята стаичка и обгърна с поглед и белоснежното легло с мрежа срещу комари, и малката масичка до отрупания с рози прозорец, на която бяха поставени книгите му и дъската за рисуване, и реши с гордост в сърцето, че на света няма по-хубаво кътче. Черната птичка скачаше на едно клонче пред прозореца и чуруликаше: „Чик-чирик! Чик-чирик!“. Докато се миеше и решеше косата си, Филип необикновено сполучливо подражаваше нежното ѝ чуруликане. След това си взе книгите и отиде на верандата, където го чакаше Тоанет. След вечерята тя отмести креслото си от масата и се приготви да слуша молитвата.

— Мамичко — галено продума Филип, като прелистваше една книга, — ужасно съм уморен. Може ли да не уча днес?

— Не, не — отговори строго Тоанет. — Нима си ходил някога с ненаучен урок при отец Жозеф? Започвай, гълъбчето ми! Аз имам още работа, а ти трябва да си приготвиш уроците. Какво, беше ли доволен от тебе днес отец Жозеф?

— Да, мамичко. Той каза, че съм направил „разбора“ много хубаво. Значи не бива да не уча? Добре тогава, ще започна. — Филип направи сериозно лице и с треперещ глас прочете „Отче наш“.

Когато привърши, Тоанет наведе глава и тихо произнесе „Амин“. Като изпълни това важно задължение, Филип си взе книгите и седна на стъпалата да си учи уроците, а Тоанет прибра масата и се залови за някаква домашна работа. Когато след известно време се върна, тя погледна към Филип с тревожен поглед. Момчето седеше, облегло глава на ръцете си, а книгите се търкаляха в краката му. Тя го погледна

още веднъж... Той беше се замислил дълбоко. За какво ли можеше да мисли детето? Изведнъж Тоанет се прегърби и някак цялата се сниши. Ръцете ѝ се разтрепериха.

Отдавна я тревожеше мисълта какво ще прави, когато ѝ зададе съдбоносния въпрос кои са неговите родители? Сега в меката вечерна светлина момчето ѝ се стори по-възрастно от обикновено, и с вътрешен трепет тя почувства, че часът е настъпил.

Изведнъж момчето повдигна глава и като погледна сериозно Тоанет, запита:

— Мамичко, този господин ме попита днес дали са живи моите баща и майка. Живи ли са те?

Тоанет побледня и се извърна от настойчивия поглед на детето.

— Не — отговори тя с треперещ глас. — Не, мое дете, ти ги изгуби и двамата, когато беше само на няколко месеца.

— Той попита още как ми е презимето. Имам ли аз фамилно име?

— Разбира се, че имаш — с мъка прошепна Тоанет. — Но защо те е разпитвал за това? Такива въпроси съвсем не са за малко момче като тебе.

— Не, мамичко, аз вече не съм малък и сега мисля за това. Всички момчета имат две имена. Даже и куцият Бил се казва Бил Браун, а аз само Тоанетиният Филип!

Облаче от скръб премина по лицето на Тоанет. За миг тя замъча, след това строго и решително каза:

— Да не си ме питал повече за това, Филип. Ще дойде време всичко да научиш. Когато вече не съм жива, отец Жозеф ще ти съобщи всичко. Той пази твоите документи и ти ще ги получиш, когато пораснеш. Сега не мога нищо повече да ти кажа. Забрави за това и си учи уроците, иначе отец Жозеф няма да бъде доволен от тебе утре!

Филип взе една книга и загледа в нея, но нищо не виждаше. Силно любопитство се бе събудило в него, а Тоанет не го задоволи. Може би отец Жозеф ще му обясни повече. Той реши да го разпита още утре.

VIII. СКУЛПТОРЪТ НА ВОСЪЧНИ ФИГУРИ

Като дотича до малката къщица на улица Вилер, където бе прекарала по-голямата част на своя кратък печален живот, Деа стремително отвори скърцащата пътна врата и заедно с Хомо се завтече по плочите на двора към къщи.

— Папа, папа! — извика тя, като допря устни до ключовата дупка. — Аз съм, Деа, отвори ми!

След няколко минути нетърпеливо очакване отекнаха бавни, тихи стъпки, и момиченцето чу как слабата трепереща ръка завъртя ключа. Вратата тихо се отвори и се показа бледно, обрасло с брада лице, с хлътнали очи и разрошени коси.

— Папа, ах, папа! Погледни само какво нося! — извика Деа, като се провря ловко през вратата. — Аз продадох Квазимодо и ти донесох ядене!

Бащата я погледна с недоумяващо безпомощно изражение, като допря ръка до челото си, сякаш се мъчеше да се опомни.

Момичето едва дишаше от бързото ходене, но все пак заключи вратата, постави на пода кошницата и побърза да отвори капациите на прозорците, понеже в стаята беше съвсем тъмно. После, като приближи едно кресло до голямата маса, затрупана с книги, хартии и недовършени восъчни статуйки, тя разчисти единия ѝ край и постави на него салфетката с храната от Селин. Като приготви скромната закуска, тя се обърна към баща си, обхвана го с ръце, заведе го до масата и грижливо го настани в креслото.

Известно време той мълчаливо гледаше храната, а сълзите се търкаляха по сухите му страни.

— Това за мен ли е? — пошепна най-после той.

— Да, папа, за тебе. Всичко е за тебе.

— Не, не, ти трябва да ядеш, Деа! Ти си гладна.

— Аз вече ядох, това е за тебе. Опитай, ще видиш колко е вкусно — настоя момиченцето, като взе съблазнително късче и го държеше пред баща си.

— Не съм гладен, не мога да ям. Аз съм толкова болен, че не съм в състояние да се храня.

— Мили, драги татенце, опитай! Аз купих това за теб. Продадох Квазимодо. Погледни, мили, виж парите! — Тя обви с ръка шията му като държеше пред него монетата. — Не е ли чудесно това? Погледни само, пет долара, двадесет и пет франка! Ние няма да гладуваме вече. Миличък, сладък татко, ела на себе си! Помъчи се да забравиш за своята нещастна глава, почни да ядеш и всичко ще се поправи!

Деа притисна своето загрижено личице до главата му и нежно го целуна. Известно време той гледа парите и неговото слабо тяло се разтърси от ридания.

— Него го няма вече! — простена най-сетне той. — Аз го работих денем и нощем. Това беше най-хубавото нещо, което съм създал до сега, а тази малка монетка е всичко, което ми остава от него.

— О, папа! — извика детето с нежно съчувствие, — не мисли за това! Ще създадеш друго нещо, не по-лошо от него. Помисли за мен, радвай се заради мен, бъди здрав заради мен! Аз те обичам, обичам те! Помъчи се да хапнеш, опитай се! Ето вкусен хляб, а ето любимото ти сирене — и ласкаво, като на болно дете, тя късаше парченца от храната и ги слагаше в устата му.

Той не се противеше и послушно ядеше, но явно без никакъв апетит. Когато привърши, Деа събра трохите и ги даде на Хомо, който следеше тази сцена с голямо внимание и като че ли недоумяваше с кучешката си душа, как може господарят му да се отказва от ядене. След това Деа донесе чиния, в която постави остатъка от храната и я прибра. После отиде в своята стаичка, свали шалчето си, облече голяма престилка и се залови да почисти изоставените стаи. Момиченцето беше толкова малко и слабо, че метлата в ръцете му изглеждаше огромна, но то боравеше с нея твърде сръчно. Деа измете стаите, избърса праха и постави всичко на мястото му. След това се върна в стаята, където седеше баща ѝ, все още загледан в парите с тъжно разочаровано лице.

— Дай да ги скрия сега, папа — каза Деа, — а утре ще ти купя всичко необходимо. Искам да ти наредя масата и да избърша книгите.

Скулпторът имаше много книги с разнообразни подвързии: кожени и платнени, някои само с книжни, а други съвсем неподвързани. Между тях имаше големи и малки, стари и нови, но на

първата страница на всяка от тях стоеше името на Виктор Юго. Няколко книги бяха разкошно илюстрирани, и тези илюстрации бяха послужили за образци на някои от статуйките и скиците. Не малко скици бяха нарисувани и боядисани от самия художник, и всички те бяха направени извънредно талантливо. На една масичка в рамки стояха няколко изящни групи, а на стената висяха медальони с миловидно женско лице в разни положения, както и много скици на дете, приличащо на Деа. Лесно беше да се досети човек, че майката на Деа бе служила за модел на тези скици.

Нареждайки масата и избърсвайки праха от книгите Деа не преставаше да говори с тих, ласкав глас. Отначало бащата не й обръщаше никакво внимание, но малко по малко погледът му се проясни и той започна с интерес да се вслушва. От време на време той прекарваше ръка по челото си, сякаш гонеше нещо, което му пречи на очите. Изглежда, че Деа, като повтаряше по няколко пъти едно и също, пропъждаше болните му видения и насила го заставяше да я слуша.

— Разбра ли, мили папа? — повтаряше тя настойчиво. — Утре този господин ще купи Есмералда. Тогава ще имаме петдесет франка, а те ще ни стигнат за дълго, ще имаме за обяд котлети и салата, и старата Сюзет пак ще може да идва на работа у нас.

— Петдесет франка! Уверена ли си, Деа, че ще имаме петдесет франка? — прекъсна я баща й заинтересуван. — В такъв случай ще мога да купя малко бои. Тъмносинята отдавна ми се свърши, и розова трябва да купя още малко. Започнах да оцветявам няколко статуйки, а боите не ми достигаха.

— Ще ги имаш, папа. Аз ще ги купя още утре. Сега ти ще имаш всичко, каквото ти трябва — гордо каза Деа.

— Всичко? Ти вярваш ли в това? Значи ще мога да си купя „Човекът, който се смее“ в изданието на Хашет? Там има великолепни илюстрации, които ми се ще да копирам.

Лицето на Деа се опечали и гласчето й трепереше, когато отговори:

— Не зная, папа, ще видя. Ще попитам в книжарницата на Кралската улица. Ако не е много скъпа, ще се помъча да я купя.

— Това издание струва петдесет франка — мечтателно промълви художникът.

— Но, папа, миличък, ние не можем да дадем всичките си пари за книги, когато нямаме хляб.

— Петдесет франка, петдесет франка! — повтори той тъжно. — И аз не мога да купя изданието на Хашет!

— Ще го купиш, но по-късно. Ние скоро ще забогатеем. Слушай, папа, какво ще ти кажа. Добрият господин, който купи Квазимодо, е художник, но рисува само картини, а не прави статуйки, той обеща да ми плаща, ако ходя при него да му позирам за картините му.

— Ти не трябва да ходиш при него, Деа, не трябва! — решително извика бащата.

— Той ще ми плаща, папа, и аз ще мога да купя книгата.

— Е, щом това ще даде възможност да купим изданието на Хашет, иди тогава.

Деа се извърна и леко се усмихна.

„Горкият папа! — си помисли тя. — Готов е да се съгласи с всичко заради книгата на Виктор Юго.“

— Слушай, папа — продължи тя с леко заекване, като взе дългата му мършава ръка и нежно я погали, — няма ли да позволиш на художника да дойде тук да види твоите групи? Може би ще купи някоя от тях, а пък те нали струват много повече от отделните статуйки? Може ли да дойде тук да ги види?

— Тук, Деа?... Тук, в тази къща, дето аз съм погребан? Чужд човек тук? Аз съм толкова болен и жалък. Не, не, дете, ти си обезумяла, ти нямаш милост! Няма да отворя вратата на никого, освен на тебе! — И той безпомощно се огледа наоколо, сякаш се боеше, че ей сега ще нахълтат чужди хора.

— Добре, успокой се, не мисли повече за това, мили — помъчи се да го успокои момиченцето. — Той няма да дойде щом не желаеш. Аз ще занеса групите у тях. Ти ще ги подредиш в кошницата, а аз ще ги занеса на художника.

— Добре, можеш да му ги занесеш, а сега искам да продължа да работя. — С нервни движения той постави на лампата тъмен абажур, взе восък и инструментите си и седна до масата с увеличително стъкло пред очите.

Той беше висок и хубав човек, въпреки болезнения си вид. Лицето му бе одухотворено, движенията му бяха меки и изящни, и

докато работеше безшумно и ловко, Деа седеше наведена над масата и го гледаше с гордост и нежност.

Стъмни се съвсем. Деа тихо се изправи, затвори капаците и отиде в стаята на баща си, за да му приготви леглото и му донесе прясна вода.

„Бедният папа — помисли си тя, като се разхождаше из стаята. — Може би поне тази нощ ще поспи и няма да крачи и да пъшка, както вчера. Трябва да му се купи книгата. Той ще бъде тъй щастлив!“

След това тя отиде да се прости с баща си и целувайки го, му прошепна:

— Не се заседявай много до късно, папа. Постарай се тази нощ да поспиш. Нали?

— Ти си много добро дете, Деа — отвърна бащата, като я целуна разсеяно. — Иди да спиш и не се безпокой за мене. Сега трябва да поработя, а после, после наистина ще си легна да спя.

След няколко часа, когато Деа спеше дълбок детски сън, бащата влезе предпазливо в стаята ѝ, погледна спокойното ѝ лице и Хомо, протегнат до кревата ѝ, и като си взе шапката с траурен креп, затвори къщата и тихо излезе на заспалата, обляна с лунна светлина улица.

IX. „ДЕЦАТА“ НА ОТЕЦ ЖОЗЕФ

На сутринта Филип, румен и свеж, отърча на урок при отец Жозеф. Той завари стареца задълбочен в четене, с празна чашка на масата.

— Мамичка мислеше, че ще закъснея. Днес едвам ме събудиха, — каза Филип, след като поздрави.

— Не, мое дете, ти дойде навреме. Току-що удари шест — отвърна отец Жозеф, като затвори загрижено книгата. — Добре че си толкова точен. Архиепископът е изпратил да ме викат да се явя към девет часа. Цяла нощ не съм спал и все си мислех какво ли означава това. Станал съм отдавна и ми се струваше, че това лениво момче няма да ми донесе днес кафе.

Докато отец Жозеф говореше с известно раздразнение, Филип оглеждаше простата стаичка, сякаш търсеше нещо. Най-послед, като се убеди, че това, което търси, не беше в стаята, той нетърпеливо попита:

— Къде са „децата“, отец Жозеф?

— „Децата“ ли? О, те бяха толкова немирни, толкова непослушни, че бях принуден да ги затворя в тъмница. Бланш е огризала всичките ми книги, а Снежанка се заля с кафе. Вместо да си вземе прилично парчето захар, тя от нетърпение скочи в чашката ми и съвсем си развали бялото копринено кожухче. И всичко това се случи, понеже днес бях много разсеян. Те предполагаха, че нищо няма да забележа.

— Но къде са те, отец Жозеф? Може ли да ги погледна преди урока? — попита Филип.

— Затворени са в шкафа, на тъмно. Когато са много възбудени, само тъмнината може да ги успокои. Може би съм ги разглезил, признавам си тази слабост. — Отец Жозеф се наведе към Филип и тайнствено пошепна: — И да не кажеш на никого, научих ги да танцуват.

— О, отец Жозеф, колко е интересно! Покажете ми как танцуват.

— Сега не може — отец Жозеф се озърна гузно. — Те не могат да танцуват без музика, а аз не бива да свиря на флейта посред бял ден, при отворени прозорци.

— Свирите на флейта ли, отец Жозеф? — попита със светнали очи Филип. — Жалко, трябва да е хубаво, когато децата танцуват, а вие свирите.

— Да, много е интересно. Чувствам се подмладен, когато им свиря. Беше отдавна, бях още ученик в семинарията, когато се учех да свиря, и ужасно обичах музиката. Но когато получих духовен сан, трябваше да я изоставя.

— Защо трябваше да оставите музиката, отец Жозеф? — съчувствено попита Филип.

— Защото, мило дете, когато се посвещаваме на Господа Бога, ние трябва да се откажем от много неща, които обичаме. Аз обичах своята флейта, но тя пречеше на моите задължения и я изоставих. В продължение на много години даже не бях я докосвал. Сега съм стар и пак я извадих. — Израз на разкаяние се мярна на бледното малко лице на отец Жозеф. — Срам ме е да призная, но обичам флейтата си също така силно, както и по-рано и даже ми е драго, че помня старите мелодии. Свиря ги на „децата“, за да ги науча да играят. Ти си добро, мило момче, и няма да ме издадеш. Знаеш ли, не съм спал тази нощ. Безпокои ме тази покана на архиепископа. Ами ако случайно е научил за моята слабост, за моето лекомислие, и ме вика, за да ми наложи наказание?...

— О, отец Жозеф, вие сте толкова добър! — горещо извика Филип. — Едва ли архиепископът ще вземе да се сърди за такава дребна работа.

— И аз тъй мисля, но все пак се безпокоя. Хайде, струва ми се, че моите нещастни „деца“ са вече достатъчно наказани. Ще ги извадя да ги погледаш преди урока. Днес те са очарователни.

С тези думи отец Жозеф бързо отиде в спалнята си и веднага се върна с малка телена клетка, в която скачаха няколко мили бели мишлета. Старецът постави клетката на масата и животните започнаха да се въртят и да тичат из малката си къщичка с щръкнали ушички. Червените им очички гледаха внимателно и лукаво.

— Гледайте, гледайте! — извика Филип. — Те играят на криеница.

— Хитреци! Наказанието не им действа много — каза отец Жозеф, като се повдигна и ги загледа с възхищение.

Изведнъж най-малката грабна миниатюрна метличка, направена от прерязана четчица за водни бои и започна яростно да мете пода на клетката, като блъскаше шумно другарките си и наляво и надясно. Като приключи домакинските си задължения тя вдигна метлата на рамо, изправи се на задни лапички и грижливо я постави в ъгъла на клетката.

— Е, не е ли славна днес нашата Бланш? — каза Филип, като се наведе възторжено над клетката. — Погледнете нещастната Снежанка с изцапана от кафе козинка! Колко жалка изглежда! Отец Жозеф, направете „учението“, отдавна не съм го виждал! Моля ви!

Отец Жозеф не можа да устои на изкушението да покаже за сетен път таланта на своите „деца“. Той се настани в креслото, и като допря страната си до розовата бузка на Филип, с чист и ясен глас подаде командата, която мишките веднага изпълниха. Те замаршируваха, построени в редица, обръщаха се по команда на дясно и на ляво,

изправени на задни крака. Всичко това те правеха напълно сериозно. Филип беше вън от себе си от възторг.

С това развлечение отец Жозеф и Филип съвсем забравиха за времето. След „учението“ отец Жозеф започна тихо да свири старинен валс, като поглеждаше боязливо към прозорците и вратата, а животинчетата започнаха веднага да приклякват и да се въртят в такта на музиката. Докато отец Жозеф свиреше, а мишките играеха, книгите на Филип стояха неизползвани, а отец Жозеф забрави за поканата на архиепископа. Изведнъж той трепна и хвърли изплашен поглед към часовника. Почти цял час бяха се забавлявали с „децата“. Като взе една оранжева кърпа, той покри клетката и каза на Филип:

— Хайде, хайде, мое дете, изгубихме много време и това не е хубаво. Да си призная, ако архиепископът ме смъмри за тази слабост, той само ще изпълни дълга си.

Филип неохотно се залови за книгите. Като слушаше внимателно учителя си, той не преставаше да вижда „децата“ на отец Жозеф, които танцуваха весело и се въртяха пред очите му.

Удари осем часа. Време беше да си отива. Той набързо събра книгите си и си тръгна, като забрави, че щеше да задава на отец Жозеф много важен въпрос.

Х. МАЛКИТЕ МОДЕЛИ

Мистър Айнсуърт седеше пред статива си в най-горния етаж на високата къща на Кралската улица. Макар това жилище да беше временно, стаята изглеждаше много приветлива. По стените, живописно драпирани със скъп плат, бяха накачени много прелестни скици. Из цялата стая, по масите, прозорците и дори по пода имаше пъстри вази и саксии с палми, папрати и други изящни растения. Те придаваха на стаята вид на живописна беседка. Върху стативите имаше недовършени картини. Старинен китайски порцелан и бронз украсяваха полиците. Книги и списания бяха разхвърляни навред.

На ниска кушетка, покрита с ориенталски килим, лежеше млада жена. Нейното нежно, слабо лице беше мургаво, а страните ѝ горяха с трескава червенина. Едната си ръка тя бе подложила под главата си, а в другата държеше книга, в която дори не поглеждаше. Облечена бе с широка бяла копринена рокля с черни ивици, а краката ѝ бяха завити с мек черен шал. Тя би могла да се нарече красавица, ако не беше болезненият ѝ измъчен изглед. От време на време кашляше и неспокойно се обръщаше. Кушетката беше до отворения прозорец, през който нахлуваше мек пролетен въздух, тихо люлеещ нежните стебла на палмите отвън.

Мистър Айнсуърт нанасяше последните багри върху платното, и се бе задълбочил в работа. Внезапно той се обърна и запита разтревожено:

— Не духа ли много силно от прозореца, Лора?

— Не — отговори жената със слаб, измъчен глас. — Не мога без въздух. И без това дишам трудно.

— Да не ти е по-зле днес, мила?

— Не зная какво да ти кажа. Чувствам се еднакво зле през цялото време. Изглежда, че състоянието ми се влошава.

— Миличка, съвсем ще се съсипеш. Помъчи се да надмогнеш скръбта си. Опитай се. Ето, аз се мъча да забравя, като се старая да работя.

— Не мога да забравя, Едуард, не искам да забравя! Днес става половин година, откак изгубихме нашето единствено дете. Какво сме направили, за какво сме тъй наказани? — и тя се разрида.

— Мила Лора, защо говориш така?... Може би не за наказание ни е изпратена нашата скръб! Може би това е милост за нашето дете! Постарай се да разсъждаваш така, и това ще облекчи скръбта ти. Успокой се поне заради мен! Виж какво радостно пролетно утро е навън. Послушай как пеят птичките долу, как миришат портокалите, маслините и розите! Погледни тези покриви, потънали в слънчево сияние, онази царствена магнолия в съседния двор, позлатена от ярките слънчеви лъчи.

— За него няма ни пеещи птици, ни ароматни цветя, ни слънчеви лъчи в тъмното гробче! — извика тя и пак се обля в сълзи.

— Не мисли за гроба. Мисли за живота, а не за смъртта. Помисли за другите деца, които живеят само за страдания. Помисли за тежкия живот на онова момиченце, от което купих вчера восъчната статуйка — и художникът погледна към Квазимодо, поставен на поличката върху яркопурпурно кадифе. — Малкото момиченце много ме интересува, а момченцето още повече. Не ме смятай за луд, но стори ми се, че то ужасно прилича на нашето дете. Почти същата възраст, и което е още по-чудно, казва се също Филип.

— Същото име! Какво странно съвпадение — видимо интересувана каза жена му, като се надигна от кушетката. — Не мога да си представя, че едно улично дете може да прилича на нашето момченце.

— Миличка, той никак не прилича на улично дете. Той изглежда толкова възпитан, толкова... Но ще го видиш. Вярвам, че ще дойдат днес. Бедното момиченце, ужасно искаше да продаде Есмералда, а момченцето цяло се запали, когато започнах да му разказвам за моите картини. Сама ще видиш какви яносини очи има.

— Той има сини очи?

— Да, също така сини, тъмносини очи, каквито имаше нашето дете, и също такива къси, черни косички... Наистина, облечен е доста бедно, но спретнато, и видът му е необикновено мил. По всичко личи, че близките му го обграждат с любов и грижи.

Не успя мистър Айнсуърт да се доизкаже, когато на вратата се почука тихо. Той отвори и пред него се изправиха две малки фигурки,

много смутени, но с решителни лица.

— Виждате ли, доведох Деа — заяви Филип, горд за успеха си.

В този миг той беше прелестен. Беше се разгорещил, тъмните къдрици падаха върху бялото му чело. Тоанет го беше издокарала с най-хубавите му дрехи: бяла блузка и нови сини панталони. В едната си ръка държеше сламена шапка, а с другата държеше Деа, сякаш се боеше, че може да избяга.

Матовото нежно личице на момиченцето беше възбудено, очите бяха пълни с очакване и удивление, устните се усмихваха със слаба, свенлива усмивка. Този ден тя имаше по-здрав и доволен изглед и това я правеше още по-мила. С едната ръка тя се държеше за Филип, в другата носеше кошничката с Есмералда.

Лицето на мистър Айнсуърт засия от удоволствие, когато заведе децата при жена си.

— Ето, Лора — каза той с усмивка, — тези са моите малки модели. Какво ще кажеш за тях?

Мисис Айнсуърт, без да обърне внимание на Деа, устреми поглед към Филип с израз на мъчително недоумение и учудване. Тя не каза нито дума, но след кратко мълчание се извърна, закри лицето си с ръце и горчиво се разплака.

„Тя е поразена от сходството, както и аз“, помисли си художникът, като отведе децата на другия край на стаята, за да не ги разстрои вида на чуждата скръб. Той им показва своите картини. Почерпи ги с плодове и бонбони. Пъхна в кошницата на Деа петдоларова монета и постави Есмералда до Квазимодо. Чак когато децата се почувстваха по-свободни, той обтегна ново платно на статива и ги подреди да позират.

Отначало Филип все се местеше. Искаше да види как рисува художника и предпочиташе да наблюдава отстрани работата му. Деа стоеше като малка статуя. Тя беше навикнала да позира и неведнъж вече бе седяла търпеливо по цели часове, като модел на баща си.

Докато мистър Айнсуърт рисуваше, увлечен от работата си, жена му доближи креслото си до децата и седеше безмълвна, без да сваля очи от Филип. На художника се искаше да направи първото посещение на децата колкото е възможно по-приятно за тях. Искаше му се да възбуди у тях желание да идват още много пъти. Работейки, той същевременно весело разговаряше с тях и то тъй, че децата скоро се

разприказваха. Разпитваше ги как се е съгласил скулпторът да пусне момиченцето при него. След няколко ловко поставени въпроси Деа смутено призна, че ѝ се иска да спечели пари, за да купи Юго от изданието на Хашет, и че само за тази цел бедният папа ѝ позволил да позира на художника. Той отдава искал да има тези книги.

Докато Деа разказваше за своята тежка съдба, мистър Айнсуърт крадешком поглеждаше жена си. Тя слушаше думите на Деа, но не сваляше очи от Филип. Лицето ѝ имаше по-спокойно изражение и тя не изглеждаше толкова убита.

Най-последно, след доста продължителен сеанс, художникът освободи своите малки модели, като им заяви, че са свободни като птички, пуснати от клетка.

— Време е да си отиваме — каза Филип, като се премести и хвърли жаден поглед към платното, където вече се очертаваха контурите на двете фигури. — Много ми се иска да остана да погледам как рисувате, но днес нямам време. Селин обеща да наглежда цветята ми, но трябва вече да бързам, за да ги продавам.

— А Хомо спи под масата — прибави Деа. — Аз му поръчах да ме чака, и той ще си помисли, че няма да се върна вече.

— Нали ще дойдете утре? — попита мистър Айнсуърт, като гледаше ту към едното, ту към другото дете. — Ето ви възнаграждението за днес — и той подаде на децата по един сребърен долар. — Добре се справихте.

Филип радостно се усмихна.

— Благодаря ви, господине! — каза той. — За да спечеля толкова пари трябва цял ден да продавам цветя.

Лицето на Деа също сияеше.

— Долар, пет франка! — повтаряше тя възторжено. — Дали може за толкова пари да се купи книгата?

— Не, мила, не вярвам, но ела утре и ще решим какво можем да наредим.

— Може ли да донеса други групи и да ви ги покажа, сър? — нерешително попита Деа. — Имам една — „Труженици“... много е хубава.

— Труженици ли?

— Да, сър, „Морските труженици“. Може ли да ги донеса?

— Разбира се, може, мое дете, с удоволствие ще ги разгледам. Ако сам не купя групата, може някой от приятелите ми да се заинтересува.

— Но тя е много скъпа, сър. Папа казва, че струва най-малко сто франка. Тя е голяма, ей такава! — и Деа широко разпери ръце, за да даде на художника представа за големината на групата.

— Тя е голяма и не ще можеш да я носиш, нали?

— Филип ще ми помогне — отговори Деа уверено.

— Да, ще ѝ помогна. Групата е много голяма за нея, но не и за мен. А сега трябва да тръгваме. — И той приветливо протегна ръка на мисис Айнсуърт. — Довиждане!

Мисис Айнсуърт пое малката ръчичка и привлече момченцето към себе си. Тя го гледа известно време в очите, после го прегърна и горещо го целуна. Деа се приближи до нея да се сбогува и също получи целувка, но съвсем не такава нежна, като първата.

— Те са много мили — продума мисис Айнсуърт, като погледна мъжа си и се усмихна за пръв път от много, много дни.

XI. ЖЕРТВАТА НА ОТЕЦ ЖОЗЕФ

Когато филии и Деа дотичаха при Селин, за да ѝ покажат долларите, спечелени толкова лесно, добрата жена се зарадва от все сърце. Като се усмихна и показва блестящите си зъби тя каза:

— Добре би било, ако художникът нарисува и моя Лилибел, само че той е много неподходящ за такова нещо! Не мога да разбера защо е такъв този хлапак...

— Ах, Селин, не можеш да си представиш колко е хубаво там! Той има страшно много картини, и всички сам ги е рисувал! Покани ни да отидем пак, а жена му ни целуна и двамата, нали, Деа? Поръча ни да отидем утре.

— А пък аз ще донеса утре „Тружениците“ — извика Деа с щастлива усмивка. — Художникът ми обеща да ми помогне да ги продам за сто франка. Бедният папа ще бъде толкова щастлив!

— Ах, ах, сто франка! Ти имаш щастие, мое дете. Той навярно е много богат! А пък аз, мистър Филип, продадох всичките ти цветя, докато ти си се трудил за долара си. Сега мисля, че трябва да си отидеш къщи, за да разкажеш на мамичка за вашите успехи. Ето ти парите — и Селин изсипа в протегнатите му ръце шепа сребърни монети.

Като стигна тичешком до къщи и отвори пътната врата, Филип видя Тоанет със скръстени ръце, без никаква работа, на малката тераса. Това го разтревожи. Не беше свикнал да вижда Тоанет без работа и си помисли, че е болна.

— Какво ти е, мамичко? — разтревожено попита той още отдалеч.

— Нищо, миличък — отговори тя, като го гледаше как сваля шапката от изпотеното си чело. — Днес нямах поръчки, изморена съм и седнах да си почина. Нямам вече сили да работя като едно време.

— Ти и не трябва да работиш сега толкова, мамичко! Аз сам мога да печеля достатъчно... Гледай тук! — и той ѝ протегна блестящия доллар. — Всичко това за един-два часа.

— Художникът е много щедър — забеляза Тоанет. — Той и на Деа ли даде толкова?

— Да, мамичко, и Деа получи долар. Само да видиш картината, която рисува с нас. Червената рокля на Деа и моите сини панталони са станали като истински! Когато бъде готова картината, ще те заведе да я видиш.

— Толкова далеч не мога да се дотътря, детето ми. Не съм вече толкова силна, както преди. Но вземи си парите, скрий ги, те са твои.

— Не, мамичко, ти ги вземи, те са твои! Всичко, което изкарвам, всичко е твое! — извика Филип.

— Хайде, добре, тогава ще ги скрием в сандъка, и когато ти потрябват, ще ги вземеш. Сега, мое дете, помогни ми. Днес трябва да се насадят тези кадънки. Все не се решавах да започна тази работа без тебе.

— Ще ти помогна, мамичко, почакай само да си съблека новите дрехи. — И Филип отърча в своята стая.

„Каква добра душа! — си помисли Тоанет. — Мило, скъпо дете, кой ще го обича тъй, както аз го обичам?“ — слизайки бавно по стълбата към градината, тя избърса не една горчива сълза.

След половин час Филип усърдно работеше, а Тоанет седеше на една пейка наблизо и му даваше указания. Момчето, навело черната си главичка и ровейки свежата пръст, си подсвирваше тихичко. Изведнъж един по-едър кардинал се спусна към Филип и започна безцеремонно да се вре покрай самата му лопата.

— Махни се, Майоре! — продума момчето без да прекъсва работата си. — Нямам време да си играя с тебе, по-добре потърси си червейчета!

Птицата изчурулика весело, хвана един червей и отлетя на близкия храст.

— Аха, ето и Певеца! — извика Филип след малко. — Знаех, че ще дойде.

В тази минута голям присмехулник се изви над главата му, като се заливаше в радостна, нетърпелива песен, въртейки се бързо и закачайки леко момчето с крила.

— Чудно ми е — проговори замислено Тоанет, — как птиците се приближават към теб. Никога не се плашат.

— Защото ги обичам и те знаят това. Ние отдавна сме приятели. Тук е нашият дом, ние всички сме едно семейство, а ти си нашата обща мила мамичка!

Той продължаваше да работи, навел глава, и не видя сълзите, които бликнаха в очите на Тоанет.

Беше тиха, прелестна вечер. Въздухът беше пълен с нежни аромати и звуци. Полуразрушените бели колони, цели покрити с рози и жасмин, приличаха на беседка в далечно самотно селище. Развалините на голямата къща бяха покрити със зеленина и цветя. Те не изглеждаха нито страшни, нито грозни. Тук не се виждаше нито сянка от старост и разрушение, а всичко говореше за младост, и свежест. Може би този контраст между момчето, цветята, пеещите птици, и нейната собствена старост накара Тоанет да се почувства особено немощна. Тя седеше безпомощно, скръстила отрудените си ръце на колене, устремила любящ и тревожен поглед към момчето, което работеше в щастливо неведение за скърбите и грижите й.

Изведнъж се чу звънеца, който откъсна Филип от работата му, а Тоанет от мислите й.

— Тичай, мое дете, някой иде у нас! — и Тоанет се изправи и тръгна да посрещне посетителя.

Беше отец Жозеф. Той вървеше бързо по алеята и на лицето му бе изписана мъчителна тревога. В едната си ръка той носеше малък предмет, завързан с оранжева кърпа. Без да се огледа, той се изкачи по стълбата на терасата и постави вързопчето на масата.

— Тоанет, добра приятелко! Филип, мое мило момче! Аз ви ги донесох! Ето ви моите мили „деца“.

Тоанет и Филип го погледнаха учудено.

— Какво се е случило, отец Жозеф? Защо правите това? — попита Тоанет.

— Негово Преосвещенство ли ви заповяда? — попита Филип тревожно. — Да не би да е научил за вашите любимци?

— Не, не, мое момче, той не знае нищо. Работата е много по-сериозна. Аз съм бил глупав, като предполагах, че архиепископът ще вземе да се занимава с такива дреболии. Той ме е викал, за да ми възложи тежка мисия. Заминавам още сега!

— О, отец Жозеф, още сега? И далеч ли? За много време ли заминавате? — заговори в един глас Тоанет и Филип.

— Не зная, нищо не мога да кажа. Аз съм като кораб, който плува със запечатани заповеди. Но от някои забележки на Негово Преосвещенство заключавам, че не ще бъде за дълго. Сега отивам на мястото на един болен брат. Когато оздравее, навярно ще се върна.

— Не можете ли да вземете със себе си „децата“, отец Жозеф? — попита го Филип. — Ще ви бъде много мъчно без тях.

— Дете мое, мога да ги взема и сигурно ще ми е скучно без тях, но надали подобава на църковен служител да заминава за свещена мисия с клетка бели мишки. — Отец Жозеф тъжно се усмихна.

— Аз ще ги обичам и много ще се грижа за тях, а когато се върнете, ще си ги вземете пак — каза Филип съчувствено.

— Зная, че ще бъдеш добър към тях. Те лесно се привързват и вярвам, че няма да ме забравят. Довиждане, мое скъпо дете — и той протегна на Филип мършавата си ръка. — Бъди послушен и прилежен и... и... не изоставяй моите „деца“. — Без да погледне дори към вързопчето, отец Жозеф се обърна и бързо излезе на двора, придружен от Тоанет.

Филип беше толкова зает от клетката с мишките, че не обърна внимание на сериозния разговор между свещеника и Тоанет, които бяха се спрели до вратата. Когато се приготви да отвори портата, отец Жозеф каза:

— Книжата оставям да се пазят заедно с моите у един приятел. Ако ви потриват преди моето завръщане, той ще ви ги предаде — и назова името и адреса на приятеля си.

— Надявам се, че няма да ми потриват и че вие ще заварите всичко постарому, когато се върнете — отговори кварталонката.

— Да се надяваме, добра ми Тоанет. Ние сме в ръцете на Бога! И тъй, довиждане, а не сбогом!

Като се обърна, Филип видя тъмната фигура на отец Жозеф вече извън портата и си помисли: „Не попитах отец Жозеф за това, което исках, и ето че той си отиде. Трябва да почакам докато се върне“.

ХІІ. ИЗНЕНАДАТА

— Сюзет, знаеш ли, че днес е рожденият ден на папа? — попита една сутрин Деа старата жена, която честичко идваше да сготви обяда и да помогне за черната работа на малката домакиня.

— Не, госпожице, не знаех това. Слава богу, вашият папа е по-весел вече.

— Да, станал е съвсем друг. Тази сутрин ми се усмихна, когато го поздравих — каза Деа и сериозното ѝ личице се разтегна в усмивка. — И това е за пръв път от много, много време. Да, той сега е по-добре, доволен е, и ми се ще да му приготвя празничен обед. Иди, моля ти се, на пазара. Искам да имаме за обед супа, печено и зеленчуци. Аз ще отида да купя малко плодове.

— Добре, добре, госпожице, всичко ще направя както желаете! — весело отговори старата.

— Само не казвай нищо на папа, Сюзет! Искам да го изненадам. Ти ще сготвиш обеда, а аз ще наредя трапезата. Филип ми обеща цветя, а Селин ще направи торта. Ще ги донеса, когато се върна от господин художника. Внимавай, не безпокой папа, той е много зает — има поръчка, прави медальон на покойния син на художника. Работи го от фотография, едно такова мило личице! Когато папа свърши медальона, ще го занеса на художника, който щедро ще му плати за него. Гледай да не шумиш, Сюзет! Бедният папа колко отдавна не е празнувал рождения си ден! Искам днес да се почувства щастлив. Сега отивам на Кралската улица, дай ми кошницата за цветята и тортата.

За няколко седмици в малката къщица настъпиха големи промени. За бедния скулптор малкият успех имаше големи последици. Най-после неговия талант бе признат. Макар болен и страдащ, той оцени това със своя замъглен разум и се залови за него като за спасително въже. Изглежда, че успехът му вдъхна нов живот и нови надежди. Той виждаше в своите ръце средство да прехранва себе си и малкото, нежно създание, което тъй търпеливо понасяше с него всички несгоди.

Една след друга изчезваха от мрачната му стая прелестните групи и отделните статуйки, намирайки в ателието на мистър Айнсуърт поклонници и купувачи.

Когато влезе в ателието на Кралската улица, Деа завари там Филип. Той седеше до мисис Айнсуърт. Пред него беше поставена чиния с градински ягоди, а мистър Айнсуърт с увлечение правеше нова скица.

С посещенията при художника за Филип започна нов живот, очарованието от който растеше всеки ден. Мисис Айнсуърт силно се заинтересува за момчето, като го обикна искрено. Мистър Айнсуърт с всички средства поддържаше тази дружба, виждайки, че жена му се отвлича от своята скръб и здравето ѝ се поправя. Всеки ден той измисляше нов предлог да задържи момчето по-дълго в ателието. Като направи няколко етюда от малките модели, той започна да преподава на Филип първите уроци по рисуване. Момчето му донесе своите груби рисунки и художникът намери в тях наченки на талант. И тъй като на Тоанет много се искаше Филип да се научи да рисува, мистър Айнсуърт с наслада се занимаваше с умния и възприемчив ученик.

Често художникът и жена му сериозно обсъждаха въпроса за бъдещето на момчето. В душата си всеки от тях криеше едно смътно желание, но никой не се решаваше да го изкаже пръв. Само едно нещо им беше ясно, че момчето им е необходимо за попълване на живота. Денят им се виждаше по-светъл, когато той идваше, и сякаш слънцето залязваше, щом си отиваше. Те обикнаха и Деа, но тя не им беше толкова близка на сърцето, както Филип. Той имаше чудна прилика с техния покоен син — същите очи, коса, глас, смеха му, погледа му. Естествено е, че у Айнсуъртови се появи желание да го вземат при себе си завинаги. Настъпваха горещините и те се готвеха да заминават, но от ден на ден отлагаха, обзети от своята нова привързаност.

Щом веселото лице на Деа се показа на вратата, Филип скочи и се завтече насреща ѝ.

— Ето цветята за твоя папа — каза той, като ѝ подаде благоухаещ букет. — Мамичка ви ги изпраща с най-добри пожелания.

Деа поблагодари и внимателно постави прелестните рози в кошницата.

— А ето за теб ягоди, миличка — обърна се към нея мисис Айнсуърт, — те бяха толкова съблазнителни, че Филип не можа да те

дочака.

— Ако позволите, аз ще ги занеса вкъщи и ще ги ядем заедно с папа. Днес е неговият рожден ден.

— О, разбира се, можеш да ги занесеш вкъщи, щом искаш! — И мисис Айнсуърт напълни една малка кошничка с ягоди и я постави до букета.

— А ти пригответи ли подарък за татко си, Деа? — попита мистър Айнсуърт.

— Не — тъжно отговори момиченцето. — Ще му занеса само тези цветя и една торта от Селин. Би ми се искало да му подаря книга, но... но тя струва двадесет и пет франка, а аз не мога да дам толкова.

Мистър Айнсуърт погледна с усмивка жена си.

— Не тъжи, миличка. Твоят баща ще получи книгата. Това ще бъде подарък от тебе. Ти позираше толкова търпеливо, че аз се смятам задължен към тебе. Давам ти книгата като допълнително възнаграждение. — И той ѝ подаде книга, загърната в хартия и завързана с панделка.

Деа мълчаливо пое пакета. Нежните ѝ страни побледняха, а очите ѝ се разшириха от изненада и възторг.

— О-о! — пошепна тя най-после. — Колко ще се зарадва папа! Аз не мога да ви благодаря сега, господине, не мога, не мога!... — Сълзите ѝ бликнаха, и като пое кошницата, изхвъркна от стаята.

Когато дотича вкъщи, баща ѝ още седеше наведен над работата си, съвсем безучастен към всичко на света включително и към собствения си рожден ден. Деа нищо не му каза. Бледна и възбудена, тя се движеше с тържествен израз на лицето.

— Сюзет, как върви обедът? — разтревожено попита тя, като отърча в кухнята.

— Свършвам, госпожице, свършвам! Купих ангинарии, току-що са излезли за пръв път на пазара. А пък колко сполучливо стана печеното! И колко евтино! Освен това, останаха ми цял куп изрезки за Хомо.

— А пък аз нося ягоди, Сюзет. Госпожа Айнсуърт ми ги даде... Какво ли ще каже папа, когато види всичко това? А книгата! Книгата!

Тя беше толкова възбудена, че малките ѝ треперещи ръце едва се справяха с порцелана и среброто, остатъци от по-добри дни, но най-после всичко беше готово. Книгата, тъй дълго чаканата книга, стоеше

до прибора на баща ѝ. На единия край на масата бяха поставени плодовете, на другия — цветята, а чудната торта на Селин стоеше в средата. Деа нямаше търпение да стане обяда. Тя непрекъснато летеше от кухнята в трапезарията и обратно, като постоянно оглеждаше и поправяше всичко, докато най-после настъпи тържественият момент. Време беше да доведе баща си на трапезата.

— Папа, ти знаеш ли, че днес имаш рожден ден — оживено попита момиченцето, като поглади косите на баща си и поправи небрежно вързаната му връзка. — Искам да бъдеш хубав. Приготвила съм ти изненада, голяма изненада.

Художникът остави инструментите, свали лупата и равнодушно стана от мястото си.

— Рожденият ми ден ли, Деа? О, съвсем съм забравил за това. За мен сега всички дни са еднакви.

— Ти няма да говориш така, папа, когато видиш какво съм ти приготвила. Днес е чуден ден, щастлив ден, какъвто отдавна не е имало у нас!

Тя разтвори тържествено вратата и гордо доведе баща си до изящно наредената маса. Когато той видя цветята и плодовете, лицето му светна от приятната изненада и заговори на дъщеря си тъй нежно, че сърцето ѝ замря от радост.

— Да, моя скъпа малка, това е истинска изненада за мен! Съвсем не съм очаквал такъв празник.

Внезапно погледът му падна върху книгата. Той поривисто я пое, свали обвивката, разгърна я и започна жадно да разглежда рисунките.

— Изданието на Хашет, Деа! Отде получи това? За мен ли е? Завинаги?

— Да, папа, това е за тебе. Господин художникът ми даде книгата задето седях мирно през време на сеансите, а аз я подарявам на тебе. Това е моят подарък за рождения ти ден.

— Ти си добро дете, Деа — каза бащата, без да сваля очи от една илюстрация. — Каква прелест! Това ще бъде чудесна група.

— Но, мили папа, виж и останалото. Майката на Филип ти изпраща цветя. Ето Селин ти е направила торта, а госпожа Айнсуърт ми даде ягоди. Не са ли всички много мили хора?

— Да, скъпа моя, всичко е чудесно, и твоите приятели са много дори към нас! Но книгата, книгата е най-хубавото от всичко...

През време на обяда Деа по всякакъв начин се опитва да отвлече вниманието на баща си от книгата. Той равнодушно ядеше вкусните ястия, без да сваля очи от обаятелните страници. Той беше щастлив посвоему и момиченцето беше доволно.

ХІІІ. ИЗПИТАНИЕТО НА ФИЛИП

На другия ден след знаменития обед Филип седеше на верандата и се забавляваше с „децата“ на отец Жозеф. Беше още много рано и Тоанет, заета с домашна работа, мислеше, че момчето учи нещо. Книгите и плочата стояха на масата до клетката, но Филип не ги и поглеждаше, той не можеше да учи, когато пред него весело скачаха и се въртяха милите животинчета.

„Не трябва да ги оставям да забравят това, което ги е научил отец Жозеф — мислеше момчето. — Трябва да се занимавам с тях всяка сутрин.“ И той започна да повтаря с мишките всичките им упражнения.

Паничката с царевична каша и млякото стояха до Филип, и Майорът и Певецът дойдоха да получат своя дял. Но момчето мислеше за храната толкова, колкото и за книгите. То бе дълбоко заинтересувано от започващата кавга между неговите любимци. Птиците като че ли го ревнуваха от „децата“ на отец Жозеф. Те летяха около клетката и яростно я кълвяха, а малките обитатели се мятаха на всички страни, търсейки спасение от страшните човки. Това се стори на Филип толкова забавно, че се разсмя високо и привлече на верандата Тоанет.

— О, мамичко! — извика Филип. — Погледни ги само. Майорът и Певецът ревнуват.

— „Децата“ са изплашени, гледай как бягат и треперят — с тези думи Тоанет взе шепа семена от едно сандъче и ги хвърли на развълнуваните птици. — Идете по-добре да си хапнете.

„Децата“ се изправиха на задни крачета и наблюдаваха най-сериозно птиците.

— Колко са мили! — каза Филип, като гледаше мишките. — Аз мисля, че те не тъгуват за отец Жозеф?

— И аз тъй мисля — отговори Тоанет. — Тъй става с всички, далеч от очите — далеч от сърцето! — и тя въздъхна като се отпусна на стария си стол-люлка и се облегна на изтърканото му облегалo. — Често си мисля, миличък, че когато умра, много скоро ще ме забравиш.

— Ти няма да умреш, мамичко — твърдо каза Филип, — но дори да се случи това, няма да те забравя! Аз не мога да забравя дори да искам.

— Ти няма да искаш това, мили, но след известно време, без да забележиш сам, ще започнеш да забравяш своята мамичка. Някой друг ще заеме нейното място. Често си мисля за тези чужденци от север, те почти съвсем са те завладели. Не те обвинявам, мое дете, те са много добри, а художникът се занимава с тебе. След време те, може би, ще поискат да те вземат. Ще отидеш ли, Филип?

В нейния винаги равен и спокоен глас прозвуча ревнива нотка, и слабото ѝ тъмно лице бе пълно с тревога в очакване отговора на момчето.

— Не, мамичко, разбира се, няма да се съглася. Няма да те оставя за нищо на света. Аз съм щастлив тук с моите птици, цветята и „децата“ на отец Жозеф. Не мога да обикна друго място и няма да обичам никого тъй, както обичам теб, мамичко!

Мрачните очи на Тоанет светнаха от радост.

— Колко ми е драго да чуя това от тебе, момчето ми! Аз съм прекарала с тебе целия ти живот. Стараех се да се грижа за теб, колкото можех, и да те уча само на добро. Ти имаш още време да се учиш. Аз не мога да те дам сега, не мога да се разделя с тебе, но аз съм стара... стара... и може би... Хайде, нищо, закуси и се потруди да почетеш малко, момчето ми, преди да отидеш у художника.

Мистър Айнсуърт разговаряше за нещо сериозно с жена си, когато в стаята влезе Филип.

— Ела при мен, миличък — каза мисис Айнсуърт, като постави ласкаво момчето да седне до нея и го прегърна с една ръка. — Искаме да поговорим с тебе. Ние смятаме скоро да заминем и ни е тежко да се разделим с тебе. Искаш ли да дойдеш с нас?

Филип се изчерви и очите му се напълниха със сълзи.

— О, аз не искам да заминавате! Не искам да се разделям с вас, но не мога и да тръгна с вас.

— Защо не можеш, мило момче? Ние всичко ще направим, за да бъдеш щастлив.

— Ще можеш да се учиш, ще рисуваш — добави мистър Айнсуърт.

— Ще пътуваш, ще видиш нови места. Ние ще прекараме лятото в планините. Ти ще имаш свое пони и ще ходиш на екскурзии с мистър Айнсуърт — уговаряше го жена му.

— Бих искал да пътувам, иска ми се да видя планините. Никога не съм ги виждал. И ужасно бих желал да имам пони — отговори Филип, като избърсваше сълзите си, — но не мога да замина. Не мога да оставя мамичка. Тя е стара и аз трябва да живея с нея и да се грижа за нея.

— А ако твоята мамичка се съгласи? Ако тя види, че тъй е по-добре за тебе? Ако тя сама поиска това? — продължи да пита мисис Айнсуърт.

— Мамичка няма да поиска — убедено отговори Филип. — А тук е и Деа, аз трябва да се грижа за нея, имам още „децата“ на отец Жозеф, които също не мога да оставя — добави той важно, с пълно съзнание на лежащите върху му задължения.

— Но, мое мило момче — продължи след кратко мълчание мисис Айнсуърт, — ако не беше мамичка, би ли тръгнал с нас? Обичаш ли ни толкова силно, че да се съгласиш да живееш с нас? — Нейното бедно сърце жадуваше за потвърждение на любовта на момчето.

— Ако не беше мамичка, бих дошъл — без колебание отговори момчето. — Аз искам да се науча да рисувам картини, и всичко да видя, и... и мие сте толкова добри към мен. Мъчно ми е, че заминавате... — и сините му очи пак се напълниха със сълзи. — Но вие виждате, че не мога, аз не мога да оставя мамичка.

— Виждам, че не можеш да заминеш с нас, миличък — ласкаво каза мисис Айнсуърт. — Но ние много те обичаме, и ти не ни забравяй. Идната зима ние ще се върнем тук и навярно ще те намерим все такъв мил.

XIV. „ДОЙДОХ ПРИ ВАС ЗАВИНАГИ“

Няколко дни Филип не бе се явявал в ателието на художника, и съпрузите Айнсуърт силно чувстваха отсъствието му. На другия ден те трябваше да заминават.

— Не мога да разбера какво е задържало момчето — оплака се мисис Айнсуърт. — То знае, че заминаваме утре, и би дошло непременно, ако не му се е случило нещо сериозно.

— Ще отида при Селин — каза Мистър Айнсуърт, като си взе шапката. — Ако го няма там, ще изпратя да го повикат. — И с тези думи той отвори вратата, за да излезе, и се сблъска с Филип. Отначало Мистър Айнсуърт не забеляза Лилибел, който стоеше в сянка, с торба и голяма кошница, той не обърна внимание също, че Филип беше много бледен и покрусен.

Щом мисис Айнсуърт чу възклицанието на мъжа си „ти ли си, Филип“, тя радостно се завтече да го посрещне, но като погледна лицето на момчето, изплашено се дръпна назад. Тя веднага забеляза, че е цял в черно, че на сламената му шапка е вързан черен креп и че в очите му бе замръзнало диво изплашено изражение, като у заблудено, безпомощно животно. Той изглеждаше по-възрастен. От лицето му бе изчезнала детската закръгленост и свежест, страните му бяха бледи и покрити с петна от сълзи. Няколко дни, прекарани от момчето в сълзи и скръб, силно бяха го изменили.

Той се мъчеше да заговори, но устните му трепереха и риданията, които се мъчеше да сдържи, го разтърсваха цял. В едната си ръка държеше нещо, вързано с оранжева копринена кърпа, а в другата — един от белите венци на Тоанет с ярък надпис: „На моята майка“.

Когато Филип влезе в стаята, Лилибел се промъкна след него, постави на пода торбата и кошницата и се облегна разкрачен до стената като отпусна ръце.

Мисис Айнсуърт нищо не виждаше, освен Филип. Няколко секунди тя мълчаливо го гледа със състрадание, после го привлече към

себе си и силно го прегърна.

— Бедно дете, любимец мой! Каж ми какво се е случило — нежно продума тя.

Филип избърса очи, сподави риданията си и каза:

— Мамичка умря. И аз дойдох при вас завинаги.

— Твоята мамичка умря? Как, кога се случи това? — извикаха в един глас мистър и мисис Айнсуърт.

— Това станало през нощта. Тя умряла, когато съм спал. Тя се безпокоеше, че аз мога да я оставя някога, а ето сама си отиде първа и ме напусна... — разказваше момчето, като правеше страшни усилия да се сдържа. — Мамичка ставаше много рано. Очаквах, че ще дойде да ме повика както обикновено. Като видях, че не идва, отърчах в нейната стая и видях, че още спи. Започнах да я будя, но не можах да я събудя. Тогава се завтекох за лекар. Той дойде с мен и каза... каза... че милата мамичка никога няма да се събуди! Тя умряла във време на сън и не можа да ми каже, че умира. Тя не се прости с мен и нищо не ми каза преди смъртта си. Тогава отидох при Селин. Знаех, че ще дойде. А пък нали отец Жозеф замина. Отец Жозеф беше добър приятел с мамичка, тя винаги се обръщаше към него, когато ѝ се случваше нещо.

— Мило, мило момче, защо не се обърна към нас? — попита мисис Айнсуърт, обливайки се в сълзи. — Ние бихме ти помогнали.

— Мамичка дружеше само със Селин. Затова не помислих за вас. Отидох право при нея, и тя с Лилибел бяха през цялото време с мен. Вчера беше погребението. Погребаха мамичка в гробищата „Свети Рок“. Тя неведнъж бе казвала, че иска там да я погребат. Там е така спокойно. В маминото сандъче имаше пари, знаех го. Мамичка веднъж ми ги показва и каза, че са за погребението ѝ. Взехме две карети. В едната се возеше отец Мартин от църквата „Света Мария“, а в другата Деа, аз, Селин и Лилибел, и аз... аз... нарязях цял куп рози, за да посипя целия гроб, понеже на мамичка вече няма да ѝ трябват ни цветя, ни венци!... — И като не можа да понесе мисълта, че това бе последната му грижа за покойната, захлупи лице на рамото на мисис Айнсуърт и се разплака неудържимо.

В този миг от кошницата се чу отчаян лай, придружен от мяукане на котка и писукане на пилета.

— Не шумете вие там! — сърдито извика Лилибел, като ритна енергично кошницата, което само увеличи тревогата.

Мисис Айнсуърт скочи изумена.

— Какво има там? — попита тя, гледайки скромния багаж на Филип.

— Това са моите любимци — отговори Филип, като си бършеше сълзите. — Лилибел ги донесе. Кученце, котенце и шест пилета — там в кошницата. Мамичка сама отхрани тези пилета. Кокошката беше скрила гнездото, тъй че мама едвам го намери, тя се грижеше за тях, и аз не можех да ги изоставя... А тук са „децата“ на отец Жозеф — и той показва оранжевия вързоп. — Това пък — той хвърли поглед на венчето — искам да запазя винаги за спомен на милата ми мамичка. Не можех да изоставя любимците си и ги донесох тук, за да ги взема със себе си.

Мистър Айнсуърт се усмихна, макар че сълзи нахлуха в гърлото му и каза ласкаво:

— Добре, миличък, веднага ще се погрижим да настаним твоите любимци. Но преди всичко кажи, ти действително ли реши да дойдеш с нас?

— Да, ще дойда. Вие знаете, че аз не можех да оставя мамичка, но сега вече не съм й нужен, и нищо не ме задържа. Не мога да живея тук без нея. Аз нямам друг дом, а отец Жозеф замина... Ще дойда с вас и ще живея при вас, докато той се върне, и ми каже какво да правя. Селин прибра и заключи всичко. Тук остават само Майорът и Певецът, но вярвам, че няма да ме забравят. А сега — продължи той деловито, сякаш всички въпроси бяха решени, — ако ми кажете къде да ги отнеса, ние с Лилибел ще ги занесем и ги извадим от кошницата. А тук ми са дрехите и бельото — показва той торбата, — там ми са най-хубавите дрехи, но аз няма да ги нося сега, понеже съм в траур. Деа ми върза този креп на шапката, тя сама го е носила, когато нейната майка умряла. Колко е добра да се погрижи за това, нали?

Мисис Айнсуърт притисна Филип до себе си и пак заплака. Художникът не знаеше как да се справи с трудния въпрос за любимците на момчето. На първо време той изпрати Лилибел да ги занесе на двора при обуцаря, който обеща да наглежда животните. А „децата“ на отец Жозеф трябваше да оставят при себе си. Мистър Айнсуърт разбра, че ще бъде безполезно да убеждава Филип да ги остави на друго място. Явно беше, че малката клетка с миниатюрните й обитатели ще трябва да ги придружава във всички пътешествия.

XV. ПРОЩАВАНЕ СЪС СКЪПИЯ ГРОБ

Мистър и мисис Айнсуърт бяха принудени пак да отложат заминаването с ден-два. Трябваше да се направят някои приготовления във връзка с неочакваното увеличаване на семейството.

Трябваше да се погрижат за гардероба на Филип, който никак не подходеше на аристократичната къща в планината Адирондак, където смятаха да прекарат лятото. Трябваше да настанят някъде кучето, котето и пилетата, и не малко други въпроси трябваше да се разрешат незабавно.

Макар че обичаха Филип и много се радваха, че той остава при тях завинаги, сега, когато той остана всецяло на техните грижи, започна да ги плаши отговорността.

— Той е мило момче, и аз съм щастлива, че остава у нас — каза мисис Айнсуърт, — но сега, когато стана наш, у мен се появиха някои съмнения...

— Да, много е сериозно да осиновиш чуждо дете, особено когато нищо не знаеш за неговите родители — замислено отговори мистър Айнсуърт. — Какво ли ще каже майка ми? Уверен съм, че няма да го одобри. Нали знаеш, Лора, колко са силни предразсъдъците у нея.

— Но щом за нас това е скъпо, тя навярно няма да ни възпрепятства. Ние преживяхме голяма скръб и щом това мило момче може да облекчи страданието ни или да ни утеши за загубата на нашето дете, тя трябва само да ни се радва. Във всеки случай, не разбирам защо трябва да я питаме — прибави с раздражение мисис Айнсуърт. — Сами можем да решим кое е най-доброто за нас.

— Разбира се, мила, това е изцяло наша работа. Изглежда, че тъй е по-добре и за нас, и за момчето. Бедното изоставено дете... Неговото доверие към нас е тъй трогателно. Знаеш ли, мила Лора, дали той няма роднини? Ние не знаем какви са те, а може би щяха и да ни попречат да го вземем. Селин, на която Тоанет се е доверявала, твърди, че е сирак и че никой не е предявявал претенции за него. Уверен съм, че тук има някаква загадъчна история, но сега, когато неговата бавачка умря,

не виждам възможност да я разкрием. Ако бяхме могли да го вземем, докато беше жива, щях да се помъча да разкрия тази тайна, макар Селин да казва, че покойницата била твърде потайна. Сега си мисля, че можем да го смятаме изцяло наш. Той си няма никого на света.

— И аз съм уверена, че е от порядъчно семейство. В него има толкова добри качества. Той е необикновено правдив, смел и благороден, такъв мек и нежен по натура, че ние ще можем да направим от него всичко каквото пожелаем. Надявам се, много скоро да усвои добри обноски — допълни мисис Айнсуърт.

— Той е даровит по природа — добави Айнсуърт. — Но не зная как ще се развива във от своя прост, свободен живот, без своите цветя, птици, без синьото небе и широкия простор.

— Нека се надяваме на най-доброто — ободряващо каза жена му.

На другия ден след преселването на Филип, Деа дойде рано сутринта в ателието, но не завари там момчето. Вкъщи беше само мисис Айнсуърт, която нареждаше вещите, изпратени от магазина за Филип. С голям интерес Деа следеше изваждането на всяка вещ, красиви куртки и панталони, тънки ризи и дълги меки чорапи, обувки и шапки, едни от други по-хубави.

— Всичко това за Филип ли е? — попита Деа и очите ѝ светнаха от учудване и радост.

— Да, мила, намиращ, че е много? — попита с усмивка мисис Айнсуърт.

— Тук има толкова много хубави неща! Радвам се, че Филип ще има такива дрехи. Но къде е той сега?

Мисис Айнсуърт ѝ каза, че отишъл на гробищата да присади от тяхната градина няколко храста на гроба на Тоанет.

— О, така ли? Ще отида да му помогна. Често ходя там. Моята майка е погребана в същите гробища, и гробът на Тоанет е близо до маминия. Там е тъй тихо! Никакъв шум не достига, само листата шумят и птичките пеят тихичко, сякаш се боят да не събудят спящите. Ще отида право там и ще помогна на Филип да посади цветята — и като каза ласкаво „довиждане“, момиченцето излезе също тъй тихо, както бе влязло.

Когато стигна до гробищата, Деа се спря на вратата и тъжно и замислено погледна към Филип, който садеше цветя и внимателно притискаше прясната пръст около стъблата. Тук бяха всички любими

цветя на Тоанет — теменуги, кадънки и тънки амарилиси. Той посади маслинов храст до главата и жасмин до краката на покойницата.

„Те първи ще цъфнат през пролетта — помисли си той, — а мамичка толкова ги обичаше.“

Близко до гроба на Тоанет имаше друг, за който очевидно се грижеха много. Целият беше покрит с бели лилии и ограден с храсти от ароматни бели рози. На върха на могилката под стъклен покрив се виждаше изящна бяла восъчна статуйка, изобразяваща ангела на скръбта. Прелестната главичка беше наведена, а белите устни сякаш шепнеха молитва.

Деа смяташе тази статуйка за най-хубав паметник за покойницата. Лицето на Деа много приличаше на лицето на восъчния ангел. Като застанеше до него със скръстени ръце, тя сама изглеждаше като ангел на скръбта.

Когато повдигна очи и неочаквано видя между цветята Деа, тъжна и бледна, с наведени очи, Филип за пръв път действително разбра какво е изгубил и какво му предстоеше още да изгуби. Сърцето му се изпълни със скръб и той отчаян се обля в сълзи и се хвърли на тревата като закри лицето си с кални ръце.

За миг Деа се озова при него на колене и започна да го утешава с топло съчувствие и любов.

— Не плачи, Филип, не плачи така. Твоята мамичка би се огорчила, ако те видеше сега. Виж, аз не плача на маминия гроб.

— О, Деа, отивам толкова далеч, и тук няма да остане никой, който да се грижи за гроба на мамичка.

— Не се безпокой, Филип, аз ще се грижа за него. Ще поливам цветята и ще подрязвам тревата. Селин ще ми помогне. Ще работим заедно, и когато се върнеш, тук всичко ще бъде както трябва.

— Деа, не искам да заминавам, не мога да замина! — извика Филип отчаяно.

— Не, Филип, ти трябва да заминеш. Тъй ще бъде най-добре. В това са уверени и Селин, и господин художникът. Но трябва да се върнеш, когато дойде отец Жозеф.

XVI. ЗАМИНАВАНЕТО

Най-после всичко беше готово за заминаване. Всичко бе прибрано, всички препятствия отстранени. Мистър Айнсуърт лесно успя да убеди Филип да остави цялото „семејство“ от животни у Деа. На Лилибел бе поръчано да занесе кошницата в новата квартира, където Деа радостно ги посрещна и настани в къщицата си. По този начин въпросът се разреши за удоволствие на всички. Филип охотно оставяше своите любимци у Деа, а Деа с радост приемаше да се грижи за нещо, което принадлежи на Филип.

— Уверена съм, че Хомо ще бъде любезен с тях — успокои го тя.

Що се отнася до гардероба на Филип, мисис Айнсуърт го убеди, че късите костюми, които той винаги носеше, не подхождат за техния студен климат, а докато се върне, те ще му стенат малки. Затова най-добре е да ги подари на Лилибел, за когото щяха да бъдат точно по мярка.

Филип охотно се съгласи. Той се чувстваше задължен към Селин за безбройните ѝ услуги, а освен това, въпреки неприятния характер на Лилибел, той го обичаше в дъното на душата си. И така, торбата с дрехите на Филип се предаде на негърчето, което ги понесе гордо на главата си като трофей.

Сутринта пред заминаването всички стояха в изпразнената стая в очакване на колите. Мистър Айнсуърт в пътен костюм развълнувано се разхождаше из стаята. Мисис Айнсуърт седеше уморена и тъжна, а Филип, облечен в изящен нов костюм, изглежда, се чувстваше неловко и не беше тъй подвижен и свободен, както в старите си прости дрешки. Деа беше също тук. Тя прекара с него целия последен ден и бяха я поканили да дойде до гарата. Тя седеше до Филип бледна, но спокойна. От време на време го гледаше с любов и тъга. Сега тя не го чувстваше така близък, както преди и в отношението ѝ към него се чувстваше някаква церемониалност.

Най-после колата дойде. Всички въздъхнаха с облекчение и тръгнаха за гарата. Първото нещо, което видяха там, беше дебелата

Селин и Лилибел, които ги чакаха нетърпеливо.

Доброто черно лице на Селин беше възбудено, очите ѝ бяха червени. Лилибел, облечен с най-хубавия костюм на Филип, се усмихваше и въртеше очите си, държейки на главата си голяма картонена кутия.

Като видя Филип, Селин се завтече към него и го затвори в силните си обятия цял, заедно с клетката с „децата“ на отец Жозеф.

— О, ох! — разплака се тя, — ти наистина заминаваш! Ах, дете мое, нека се надяваме, че ние с Деа пак ще те видим.

— Скоро ще се върна, Селин — бодро отговори Филип, като се освободи от прегръдките ѝ и избърса от лицето си нейните сълзи. — Ние скоро ще се върнем, нали? — и той въпросително погледна към Айнсуъртови.

Те кимнаха утвърдително.

— Ние ще се върнем през зимата, ако не ни попречи нещо.

— Ето, мое дете — продължи Селин, успокоена от това обещание, — направих ти торта за път. Тя ще се запази дълго време. А тук в този пакет има захаросани плодове.

— О, благодаря ви, Селин! — каза Филип, трогнат от тези веществени доказателства за нейните добри чувства.

— Дай всичко това на носача, Лилибел — каза Селин. — И вие, сър — обърна се тя към мистър Айнсуърт, — не се отказвайте с вашата съпруга да опитате моя сладкиш.

Мистър и мисис Айнсуърт поблагодариха на Селин и ѝ пожелаха всичко най-хубаво. След това се простиха с Деа. Като я прегърнаха и целунаха, ѝ пошепнаха:

— Не ни забравяй, дете, ние скоро пак ще доведем Филип.

Настъпя мига на раздялата. Влакът беше готов да тръгне, оставаше да си кажат последно „сбогом“. Филип взе ръката на Деа и се усмихна с треперещи устни, със сухи ридания в гърлото. Той не можеше сега да плаче. Сълзите дойдоха по-късно.

— Трябва вече да се качвам във вагона, Деа, остани тук, за да мога да те гледам. И не плачи, когато замина, скоро ще се върна — каза той бързо и настойчиво. — Довиждане, Деа! — и нежно я целуна. — Довиждане, Селин! Довиждане, Лилибел!

Без да се обръща, бледен и развълнуван, той скочи във вагона. Селин сложи кърпичка до очите си и заплака, Деа закри лицето си с

ръце, а Лилибел сумтеше и бършеше очите си с края на престилката на Селин. Тази картина отнесе със себе си Филип, когато влакът тръгна.

Когато влакът почти се скри, Деа повдигна глава и улови последния поглед на Филип. Той беше се навел през прозореца на вагона и с развети къдри се усмихваше и махаше с ръка. Още миг, и лицето на момчето стана неясно.

Тъй Тоанетиният Филип се скри от очите на Деа и замина в нова, непозната страна.

XVII. МАЛКАТА НАСЛЕДНИЦА

В изящната гостна стая на една хубава къща в Ню Йорк седяха две възрастни дами. И двете бяха към седемдесетгодишни, но благодарение на богатото облекло изглеждаха по-млади. Едната от тях беше мисис Айнсуърт, майката на художника, а другата — нейна приятелка, бе току-що пристигнала от дълго пътуване в чужбина.

Мисис Айнсуърт или мадам Айнсуърт, както я наричаха винаги, бе живяла дълго време във Франция, беше представителна дама, висока, стройна, малко сурова, с непреклонен израз на лицето, със стоманеносиви очи, които просто пронизваха този, когото гледаха немилостиво. След смъртта на мъжа си бе останала млада вдовица с грамадно състояние и три деца. Филип, най-големият син и любимец на майката, беше в числото на първите доброволци в гражданската война. Двадесет и пет годишен капитан, той отиде начело на своя полк, но не се върна от полесражението. Едуард бе вторият син, художник. Мария, мисис Ван Норкъм, бе нейна дъщеря и като майка си беше богата вдовица и имаше само едно дете — момиченце, наследница на грамадно състояние.

Възрастните дами разговаряха бързо и с увлечение. Приятелки още от ученическата скамейка, те не бяха се виждали няколко години и разговорът им скачаше от тема на тема. Спомени, семейни истории и всекидневни грижи се преплитаха постоянно в беседата им.

— Значи, Мери замина да прекара зимата в Ница и остави малката наследница при вас? — каза гостенката.

— Да — отговори мадам Айнсуърт с въздишка. — Бедната Мери е пълна развалина. Лекарят настоя да я изпратим, но не искахме да изложим Люсил на опасностите от морското пътуване, и промяната на климата. Помислете си, каква отговорност: такова нежно дете и такова грамадно разстояние! Ами ако ѝ се случи нещо!

— Богатството трябва да се прехвърли на някакво благотворително учреждение, ако не доживее до двадесет и една година, така ли? — попита гостенката.

— Да. Такова е странното завещание на Джон ван Норкъм. Разбира се, той остави доста и на Мери, но не бихме желали капиталът да попадне в чужди ръце, още повече че в него има и наша част. Вие знаете, че след смъртта на Филип — при тези думи мадам Айнсуърт въздъхна тежко и погледна към великолепия стенен портрет на млад човек в офицерска униформа, — разделих неговата част между Едуард и Мери. Джо ван Норкъм и Филип се обичаха като братя и аз предполагах, че на Филип би било приятно да даде парите си на Джон. И Джон ги използва успешно. Чрез разумни комбинации той увеличи състоянието, а тази железница дори го удвои.

— Чувах, че Едуард живее като истински художник? — каза гостенката.

— Да, бедният Едуард! — В гласа на майката прозвучаха тъжни нотки. — Той никога не е умеел да печели пари, но отлично може да харчи. Лора е малко... малко... как да кажа... — Тя се спря, търсейки подходящата дума. — Тя много обича този скитнически живот. Не ѝ се учудвам, но Едуард? Отде се е взела у него тази циганска жилка?

— О, съвсем не е нужно да се роди човек с такъв вкус, той може да се придобие — забеляза приятелката. — Вероятно загубата на сина силно им е подействала?

— Тя повлия даже на разсъдъка им. Как мислите, какво са направили, даже без да се посъветват с мен?

— Не мога да си представя. Какво именно? — попита гостенката, като се наведе нетърпеливо напред.

— Осиновили едно момче, мила моя, при това съвсем от неизвестни родители. Доколкото мога да съдя, то е просто улично дете. Едуард ми е изпратил скица от него, босо, продаващо цветя.

— Де са го намерили?

— О — тежко въздъхна тя, — там някъде, на юг. Това разчопли старата ми рана, представете си, момчето дори се казва Филип! Отначало си помислих, че ги е пленило името. Но сега Лора съвсем се е побъркала с това дете, уверява, че много приличало на моя внук, който беше копие на моя беден Филип, че било мило, красиво и изящно — с една дума, самото съвършенство. Сигурно преувеличава, не е възможно това дете без род да прилича на Филип!

— Немислимо е! — уверено потвърди приятелката ѝ.

— Но най-лошото е, че се канят да прекарат зимата с мен. Вие знаете, те се ползваха от моя дом в мое отсъствие и аз не можах да им откажа, понеже тук има достатъчно стаи за всички. Есента прекараха в планините, а сега пишат, че ще пристигнат довечера с онова момче. А Люсил ще бъде тук също цяла зима. Какво да правя? Никак не искам едно просто грубо момче да ѝ бъде приятел. Мери би била недоволна. Такава неприятност! Но трябва да направя всичко, каквото е възможно. Ще държа Люсил по-далеч от него, и вярвам, че не ще бъде трудно. Тя е родена аристократка и е необикновено придирчива към познанствата си. Мери я е възпитала добре, а гувернантката ѝ, мадмоазел Д'Алби, е внучка на граф и е необикновено елегантна. Даже слугинята ѝ — сираче на беден свещеник е много добре възпитана госпожица. Малката наследница е обкръжена с отбрано общество. Ние не искаме около нея да има прости, груби хора. Тя е толкова нежна и чувствителна, че трябва особено да я пазим.

— Би ми се искало да я видя — каза гостенката, като се изпълни с благоговение. — Тя навярно прилича на малка принцеса...

— Те сега са на разходка. Почакайте, докато се върнат, тя заслужава да я видите.

В тоя момент вратата се отвори от важен лакей с блестяща ливрея и на вратата се показва интересна група. Най-отпред вървеше осемгодишно момиченце в скъпо сиво кадифено палто със сребристосиви кожи, грамадна шапка, украсена с пера, с копринени чорапи и изящни лачени обувки. В едната си ръка, в кожена ръкавица, тя държеше малък маншон, на който беше пришит голям букет полски лилии, завързан с широка светлосиня панделка. Момиченцето беше слабо, стройно, с лунички, голяма уста и вирнато носле, над което блестяха малки светли очички. Само косите му бяха великолепни. Те се спускаха на красиви медночервени вълни по кадифеното палто.

След момиченцето вървеше едра дама на средна възраст, в скъпа черна рокля, богато украсена с черни бисери, а зад тях се виждаше миловидна изящна девойка с бяла престилка и натруфена шапчица на камериерка. Тя носеше цял куп кожи и шалове и водеше на светлосиня панделка малък френски пудел, мек и пухкав, като нов сняг.

Щом видя момиченцето, мадам Айнсуърт се изправи и с величествена тържественост тръгна към нея. Като че ли наистина

някоя принцеса бе излязла да се покаже, толкова церемониално бе посрещането ѝ.

— Защо се връщаш днес по-рано от обикновено, миличка? — попита старата лейди, като взе ръчичките ѝ. — Не ти ли се хареса разходката? Пухчо ли беше неспокоен? Надявам се, че мадмоазел и Хелен добре са те завили да не наистинеш? — И тя поведе момиченцето през стаята, като каза: — Ето една моя стара приятелка, не желаш ли да поговориш с нея преди да се качиш в стаята си?

Момиченцето хладно се усмихна и протегна ръка.

— Много ми е приятно да се запозная с вас — каза то със звънливо гласче и с вид на стопанка на къщата. — Струва ми се, че съм чувала за вас от баба ми. Вие току-що сте се върнали от чужбина, нали?

— Да остана ли, докато госпожицата си тръгне за горе? — попита камериерката.

— Всички можете да тръгвате. Аз ей сега ще дойда — отговори малката наследница, като обърна гордо глава. — Хелен, ти сними от

Пухчо одеялцето и му дай малко, съвсем малко парченце бисквит и едно карамелче.

И като се обърна пак към гостенката, тя започна с нея разговор за новостите на деня с умен и важен вид на възрастна жена. Когато момиченцето реши, че достатъчно е изпълнило дълга си към приятелката на баба си, то се изправи, сбогува се тържествено и гордо излезе от стаята.

Двете дами с възхищение я проследиха, и когато тя излезе, мадам Айнсуърт каза:

— Не съм ли права?

— Тя е възхитителна, тя е прелестна! — горещо поде приятелката ѝ. — Толкова е умна, толкова е грациозна и мила! Боже, какъв фурор ще произведе, когато порасне.

XVIII. МАЛКИЯТ ХРАНЕНИК

Един час преди вечеря пристигнаха мистър и мисис Айнсуърт с целия си багаж: сандъци и кошници, с Филип и „децата“ на отец Жозеф. Те отидоха право в своите стаи на третия етаж. Мадам Айнсуърт настана малката наследница с прислугата ѝ на втория етаж, който винаги се заемаше от сина и снаха ѝ. Тази промяна съвсем не се хареса на мисис Айнсуърт и тя недоволно въздъхна, като се изкачваше на последния етаж, а когато видя малката стаичка, приличаща повече на килерче, небрежно приготвено за Филип, многозначително погледна мъжа си.

— Това показва какъв прием ни очаква. Струва ми се, че е по-добре да отидем на хотел.

— Мила Лора, майка ми никога няма да ни го прости. Нека погледнем на това с леко сърце и да не ѝ се сърдим за нейната нелюбезност. На Филип ще бъде много удобно и тук, а на мен тези стаи ми харесват не по-малко от долните.

— Боя се от срещата на майка ти с Филип — каза тя, когато бяха готови да слязат за вечеря. — Ако тя се отнесе с него студено и сурово, той веднага ще почувства това. Забелязала съм, че той е много чувствителен. Обърнал ли си внимание как се бои от всичко грубо и неприятно?

— Не се тревожи предварително, мила моя — опита се да успокои жена си мистър Айнсуърт. — Предостави на момчето само да намери път към сърцето ѝ, то е толкова мило. Може би, когато майка ми го види, тя също ще забележи сходството му с моя брат, когато е бил малък. Това лято понякога когато се разхождахме с Филип из полето и гората, често се чувствах отново дете, толкова живо ме пренасяше той във времето на нашето щастливо детство. Знаеш ли, че брат ми Филип беше за нея съвършенство, а аз, аз винаги все бях за нещо виновен — и мистър Айнсуърт тъжно въздъхна при спомена за миналите несправедливости, които бе простил, но не бе забравил.

Мадам Айнсуърт, облечена с една от най-богатите си рокли, с невероятно количество скъпоценности, нетърпеливо се разхождаше из гостната в очакване на вечерята.

„Ако Люсил вечеря с нас, то и този храненик ще вечеря тук — сърдито мислеше тя. — А не мога и да намекна на Лора, че той трябва да се храни отделно. Той вероятно има ужасни навици.“

Когато младите Айнсуърт, водейки помежду си Филип, влязоха в гостната, там ги очакваше много хладен прием. Старата лейди седеше потънала в своето кресло с вид на оскърбена царица. Лицето ѝ беше сурово, а очите ѝ блестяха като стоманени игли. Тя позволи на сина си да я целуне, и като подложи страна на снаха си, каза хладно:

— Как сте, Лора?

Мистър Айнсуърт пламна, но каза с разтреперан глас:

— Майко, ето нашия син Филип. Надявам се, че ще го обикнете. Мое мило момче, тази дама е моята майка. Уверен съм, че ще я обикнеш и ти, както обичаш и нас.

Филип с готовност излезе напред и протегна ръка с приветлива усмивка. Мадам Айнсуърт приближи до очите си лорнета и устреми към момчето суров, изпитателен поглед. После, като му подаде края на пръстите си, каза рязко:

— И тъй, този е новият член на вашето семейство? А къде е сходството, за което толкова тръбяхте? Това момче е твърде мургаво, а моят внук беше блондин.

Филип се дръпна назад като ужилен. Той почувства в старата лейди свой враг. Той бе учуден и огорчен и устните му трепереха от възмущение.

Мисис Айнсуърт ласкаво го прегърна и каза:

— Ела, миличък, да разгледаме картините, докато татко ти поговори с мадам Айнсуърт. Ето — продължи тя тихо, като се спря пред портрета на млад човек в офицерска униформа, — този е брат на татко ти, убит през войната. Татко ти намира, че приличаш на него, когато е бил дете. Той много ми е разказвал за това още преди да те бях видяла.

Шестте месеца, в течение на които Тоанетиният Филип се превърна във Филип Айнсуърт, доста силно бяха го изменили. Скръбта, която преживя и новият живот, както и обноските, с които

трябваше да свикне, всичко това тъй го измъчи, че детската закръгленост съвсем изчезна от лицето му. Той израсна и отслабна, а от дългото престояване на планински въздух страните му загоряха. Всичко това придаваше по-зрял изглед на неговото деликатно лице. Сега той беше красиво, мъжествено момче, понякога малко срамежливо, но винаги изящно и вежливо.

Да кажем, че Филип никога не бе тъгувал за предишния си живот, не ще бъде истина. От време на време през това дивно лято го обземаше печал и той с тъга си спомняше за своята мамичка и за тяхната стара градина. Тъгуваше за Деа, Селин и дори за Лилибел. Понякога чувстваше липсата на любимеца си Майора и на мелодичните песни на Певеца. Много често в гъстата северна гора му се струваше, че чува неговото нежно „чик-чирик, чик-чирик“. Тогава излизаше сам, лягаше под някое дърво и плачеше. В такива минути винаги го утешаваха „децата“ на отец Жозеф.

— Ние скоро ще се върнем у дома — казваше им той уверено. — Отец Жозеф ще се върне. Ще дойде пролет, и ние пак ще дишаме сладкия аромат на жасмина и маслината. — Но на никой друг освен на „децата“ той не изказваше мъките и надеждите си. Винаги се показваше весел и спокоен, винаги беше зает с нещо.

Мисис Айнсуърт и Филип продължаваха да разглеждат картините, когато в залата влезе малката наследница с гувернантката си. Филип погледна момиченцето и то му напомни голямата кукла, която беше видял срещу Коледа в една витрина. Момиченцето беше с бяла копринена рокля с тънки, скъпи дантели. Подобно на куклата и тя беше с небесносини чорапи и изящни малки пантофки с тънки каишки около крака. В едната си ръка носеше букет, и като поздрави церемониално вуйчо си и леля си, се приближи до Филип, подаде му крайчетата на пръстчетата си, също като баба си и каза:

— Как сте? Много ми е приятно!

След това се отдалечи и го изгледа от главата до петите. Цялата тази сцена не смути Филип, а по-скоро го разсмя. Стори му се, че голямата кукла слезе от витрината на магазина и изпищя като нагласена: „Как сте“. И той започна весело да разговаря с нея, докато мадам Айнсуърт не ги настани на двата края на масата.

На Филип се струваше много забавно, че толкова важна дама, която седеше до момиченцето, се отнася с него с такова уважение, че

зад него стои Хелен с бялата си шапчица и че снажният слуга с ливрея се превива пред момиченцето почти на две.

Мистър и мисис Айнсуърт живяха цялото лято в аристократични хотели, и Филип привикна с прислугата и всевъзможните церемонии, но никога не беше виждал нищо подобно като тази вечеря. Той едва успяваше да се храни, толкова бе зает със своите наблюдения. Когато слугата променяше неговите чинии, той гласно му благодареше и го поглеждаше с усмивка, като стар приятел и слугата, който се стараеше да прилича на вкаменен си мислеше: „Славно момче! Бих му се усмихнал в отговор, ако смеех!“.

Но Филип и тъй чувстваше някаква близост между тях. Слугата толкова му хареса, че поиска да му изкаже с нещо своята симпатия и започна да му помага да сменя чиниите, но мадам Айнсуърт го погледна много строго, а красивата дама при Люсил се намръщи, и даже неговите татко и мама показаха неодобрение. Той искаше само да послужи, но може би това беше неприлично на такъв важен обяд. И той си помисли, дали всеки ден тук така обядват и вечерят, и колко ли трябва да се изморява слугата да сменя толкова много чинии. Той много се зарадва, когато вечерята най-после привърши и те пак се отзоваха в гостната. Той си спомни за „децата“, оставени в неговата стаичка и се запита дали червенокосото момиченце ще пожелае да ги види. Макар да приличаше съвсем на кукла, Филип беше уверен, че „децата“ на отец Жозеф ще й харесат. Затова, като улучи минутата, когато възрастните се заеха да разглеждат етюдите на мистър Айнсуърт, той се приближи до Люсил и я попита не желае ли да види „децата“ на отец Жозеф.

— Деца? — извика Люсил като изправи гордо глава и го погледна с хладно учудване. — Къде са те?

— В моята стая, в клетка.

— В клетка?! Какво значи това? Какви са те?

— Те са малки бели мишки, мили мишлета.

— Мишки, малки мишки! Ай, ай! — и тя пронизително запищя, като подви под себе си сините си крачета. — Мишки! Ой, къде са?

— Какво ти е, миличка? От какво се уплаши? Колко побледня! Скоро мадмоазел, по-скоро ми донесете моята тоалетна вода! — извика мадам Айнсуърт.

— О, бабо, той казва, че били в стаята му, представете си само, мишки в стаята. И той иска да ги донесе тук, не му позволявайте това.

— Няма, няма, миличка, той няма да ги донесе. Едуард, изведи от тук момчето, то смъртно изплаши Люсил. По-скоро го изведи!

Мистър и мисис Айнсуърт се задушаваша от смях, а Филип никак не можа да разбере какво бе се случило и защо тъй бързо го извеждат от стаята.

XIX. „КВАЗИМОДО“ ПРАВИ ОТКРИТИЯ

Няколко дена след завръщането си в Ню Йорк мистър Айнсуърт беше много зает в ателието си, завършвайки картина за изложбата в Академията. Сюжет на картината бяха Филип и Деа. Те изглеждаха като живи и бяха очарователни. Той смяташе тази картина за най-сполучливото нещо, което бе нарисувал до сега и много му се искаше да чуе мнението на компетентен човек.

Изведнъж вратата се отвори, и влезе този, когото най-много искаше да види. Той беше висок мургав мъж, чуждестранен тип, със силен чуждестранен акцент.

Мистър Айнсуърт се обърна на стола, държейки в едната си ръка четката, и сърдечно подаде другата на госта.

— О, Д'Етрава, вие ли сте? Най-желания за мен гост! Седнете и кажете какво мислите за това?

— Да видим, да видим, приятелю! Хубаво нещо, както изглежда — и гостът, оставяйки шапката и папката си на масата, се наведе през рамото на художника и внимателно разгледа картината.

— Превъзходно, драги мой, превъзходно! — горещо каза той. — Чуден размах. И колко чувство! Каква естественост на позите и какви меки, красиви и силни тонове! Интересни дечица, колко са живописни! Къде ги изкопахте?

— В това Елдорадо за художници, Ню Орлиънс.

— Вие, струва ми се, прекарахте там цялата зима?

— Да, отидох там за месец, а прекарах половин година.

— Толкова ли ви хареса там?

— О, много! Старинен град, заспал и скучен, но пълен с багри, и за художника материал без край.

— Отдавна вече се каня да отида там. Дори имам и работа, притежавам някакъв имот в Ню Орлиънс. Един от моите роднини се преселил там преди много години и много забогатял, но по-голямата част от състоянието си изгубил през време на войната. Той няма наследници и сега всичко премина върху мен. Никак не ми се удаде да

продам този имот и от него имам повече неприятности, отколкото печалба. Все пак смятам да отида там някога и да си видя владенията.

— На ваше място отдавна бих отишъл — отговори мистър Айнсуърт. — Ню Орлиънс ще ви хареса. Това е рай за художниците в сравнение с търгашеските градове на север.

— Е, какво интересно изкопахте в този рай? Казват, там всеки намирал по някаква рядкост!

— Да, там има много старинни испански и френски вещи, които заслужават голямо внимание. И аз си донесох от там ей този шкаф и креслото. Нали са чудесни? Но най-интересен е този образец на рядка скулптура. — Мистър Айнсуърт живо скочи, извади от шкафа Квазимодо и го постави на масата пред госта.

— Какво ще кажете за това? — попита той, като сияеше от удоволствие.

Мистър Д'Етрава разгледа мълчаливо статуйката, след това каза тихо:

— Имах брат, който работеше такива дребни неща необикновено талантиливо. Това ми напомня неговите работи — и като взе Квазимодо, за да го разгледа по-добре, на долната страна видя издълбан с дребни букви надпис: „Victor Hugo Recit“^[1].

— Колко е странно, Айнсуърт! Виктор Юго е името на моя брат. Кой е направил това?

— Бащата на моя малък модел. — Художникът показва картината. — Момиченцето продаваше статуйки на улицата, и аз купих Квазимодо от нея. Много печална история, доколкото можах да науча. Художникът е болен и беден, страшно беден. Купих много негови произведения, все герои от съчиненията на Юго. Момиченцето се казва Деа и имат старо куче, на име Хомо. Много любопитно съвпадение.

— Слушайте, Айнсуърт — каза Д'Етрава, след като дълбоко се замисли. — Нещо ми говори, че художникът, който е направил тази фигурка, е именно моя брат Виктор. Търся го вече цели осем години. Поради каприз на майка ми, голяма поклонница на великия френски писател, кръстили го Виктор Юго. Той имаше странен, мечтателен характер и още от детинство проявяваше този рядък талант. Баща ми искаше да направи от него скулптор, но брат ми не беше честолюбив. Когато беше на около двадесет и една година, той се ожени за

гувернантката на сестра ми. Можете да си представите картината: от една страна оскърбени родители, от друга — гордост и непреклонно решение. Един ден, без да се прости с никого, той замина с жена си за Америка и от тогава не сме го виждали. Баща ми се смекчи, опита се да го намери, но безуспешно. Откак се преселих в Ню Йорк изгубих много време и пари, за да го търся, и това е първата следа — и той отново погледна към Квазимодо, — която може би ще ме доведе до някакъв резултат.

— Възможно е да е той — отговори Айнсуърт. — Всичко съвпада: скулпторът е дошъл от Франция преди осем години. Момиченцето нарекли Деа в чест на майка му, бащата се казва Виктор Юго, фамилното си име той вероятно е отхвърлил. Уверен съм, че тук не може да има никакво съмнение. Напълно е възможно да е вашият брат.

— И вие казвате, че е беден... и болен?... А аз съм толкова богат! Трябва незабавно да замина. Можете ли да ми дадете указания как да го намеря в Ню Орлиънс.

— Той живее на улица Вилер, номера на къщата не зная, но ще ви кажа, как да го намерите — отговори Айнсуърт. И той разказа на госта за Селин.

Като записа подробно всичко, мистър Д'Етрава се сбогува.

— Няма да се успокоя, докато не узная истината. И тъй, довиждане, драги приятелю. Ще видя вашия рай без да съм очаквал, и уверен съм, че отиването ми там няма да бъде напразно!

[1] Изработено от Виктор Юго. ↑

XX. НЕВОЛЕН ПРЕСТЪПНИК

След няколко сериозни съвещания мадам Айнсуърт разреши на Филип да ходи на уроци по танци с Люсил и гувернантката ѝ. И ето веднъж малката наследница се върна от урок в много лошо настроение, макар че гувернантката ѝ внушаваше из целия път, че едно възпитано момиченце не трябва да показва лошото си настроение, на каквото и да се дължи то.

— Аз го показвам въпреки желанието си — каза тя на гувернантката.

Люсил се отправи веднага към стаята на баба си. Мадам Айнсуърт пишеше нещо, но изведнъж захвърли перото и уплашено погледна пламналото, гневно лице на малката наследница.

— Какво има, скъпа моя? — попита тя. — Какво се е случило?

— Пак това непоносимо момче, бабо! Не мога да го търпя вече.

— Защо? Какво стана? Пак ли те оскърби?

— Не, съвсем не ме оскърби, но беше толкова глупав, че разказа всичко за себе си. Беше ме срам заради него. Той страшно ме унизи, и то пред Глейдис Бликер.

— Но какво е направил, Люсил? Какво е казал? — и гласът на мадам Айнсуърт затрепери от негодувание.

— Това беше съвсем излишно. Ние с Глейдис стояхме заедно, докато се подреди котилйонът. В това време към нас се приближи Филип, и бях толкова глупава да ѝ го представя като мой братовчед. Какъв братовчед! Но той беше толкова мил, като се приближи, че нямаше повод да се срамувам заради него. Глейдис държеше в ръце букетче теменуги. Щом Филип ги видя, взе цветята от ръцете ѝ и започна да ги гледа, сякаш искаше да ги изяде, а после каза толкова силно, че всички можеха да го чуят: „Колко обичам теменужките! Аз ги продавах по цели кошници в Ню Орлиънс!“ — „Какво искате да кажете? — попита Глейдис. — Вие сте продавали теменуги? Навярно се шегувате!“ — „Не, не се шегувам — отговори той. Аз изкарвах

много пари за мамичка.“ Глейдис прихна и ме погледна подигравателно. О, бабинко, стори ми се, че ще припадна!

— Да, било е ужасно, мила моя! — сърдито каза мадам Айнсуърт. — Но, може би Глейдис все пак е помислила, че той се шегува?

— Не, не бабо, уверена съм, че му повярва. Бях толкова разстроена, че не можах да остана до края на урока и помолих мадмоазел веднага да си тръгнем за къщи и... и... аз не мога вече да се показвам с такова невъзпитано момче.

— Няма да се случва повече, миличка. Ще поговоря с майка му... Няма да му позволя да ходи вече с тебе. Не бива да те разстройва така.

След един час между мадам Айнсуърт и снаха й имаше неприятно обяснение, което свърши с прекратяване уроците по танци за Филип.

— Трябва да го накажете строго, Лора — настояваше мадам Айнсуърт. — Той не е трябвало да огорчава Люсил. Бедното дете едва не се разболя.

— Как мога да го накажа само за това, че е казал истината! — оправдаваше момчето мисис Айнсуърт. — Той не е знаел, че това е неприлично!

— Трябва да му се внуши, че невинаги може да се говори истината — сърдито отговори мадам Айнсуърт.

— Не мога да го накарам да разбере това. Искреността е негова отличителна черта. Аз мога да прекратя уроците му по танци, но не мога да го наказвам за истината.

XXI. БЕДНАТА КУКЛА ПРИПАДА

Мина зимата и настъпи ранна пролет. Филип започна да се безпокои и да тъгува за дома си. Мистър Айнсуърт каза, че през март ще отидат на юг, и Филип броеше дните до настъпването на този месец.

Веднъж на урок по рисуване — Филип всеки ден се занимаваше от началото на зимата и постигна успехи, които докарваха във възторг мистър Айнсуърт — той изведнъж прекъсна работата и попита с тревога в гласа:

— Скоро ли ще заминем, татко? Вече е март, а вие казахте, че през март ще тръгнем.

— Нима не ти харесва тук, Филип? Тук е хубаво. Мен не ми се иска да заминавам, докато времето е такова хубаво.

— Но, татко, отец Жозеф сигурно се е върнал, а аз трябва да бъда у дома при неговото връщане.

— А защо трябва?

— Защото у мен са „децата“ и аз трябва да му ги предам. Той ми ги остави само до завръщането си и не е хубаво да ги задържам повече. Освен това искам да го попитам за нещо.

— Какво, Филип? За какво искаш да го питаш?

— За баща ми и майка ми. Мамичка каза, че той всичко ще ми каже, че у него се пазят някакви документи за мен.

— Наистина ли? Тя ти каза това? — учуди се мистър Айнсуърт. — Защо не си ми казал за това по-рано?

— Не ми е дошло на ум, татко. Но това би било безполезно, когато него го нямаше. А сега, ако се е върнал, ужасно ми се иска да го видя и да го попитам.

— И аз искам да го видя, миличък. Ще пиша на свещеника на църквата „Света Мария“, отец Мартин, струва ми се? Той ще ни съобщи дали се е върнал отец Жозеф и къде можем да му пишем.

— Да, отец Мартин трябва да знае това — поде нетърпеливо момчето. — А не можем ли да го попитаме и за Деа? Боя се, че парите

й са се свършили и тя пак не може да продаде статуйките си. Необходимо е да се върна и да ѝ помогна.

— Мили мой, имам да ти съобщя приятни новини за Деа — каза мистър Айнсуърт, като се усмихваше и гледаше зачервеното лице на момчето. — Тази сутрин получих писмо от мистър Д'Етрава. Помниш ли, че ти разказвах за моя приятел? Той отиде в Ню Орлиънс предполагайки, че бащата на Деа е неговият брат, когото отдавна търси. И излязъл прав. Сега Деа е добре осигурена, чичото много обикнал своята малка племенница.

На лицето на Филип се изписа изумление и радост.

— Колко се радвам, че има кой да се грижи за Деа! — извика той. — Сега тя вече няма да гладува, както по-рано, клетичката. И за баща си тя ще може да купува всички книги, които му трябва. Колко трябва да е щастлива! Ах, как ми се иска по-скоро да я видя, за да ѝ кажа колко се радвам за нея!

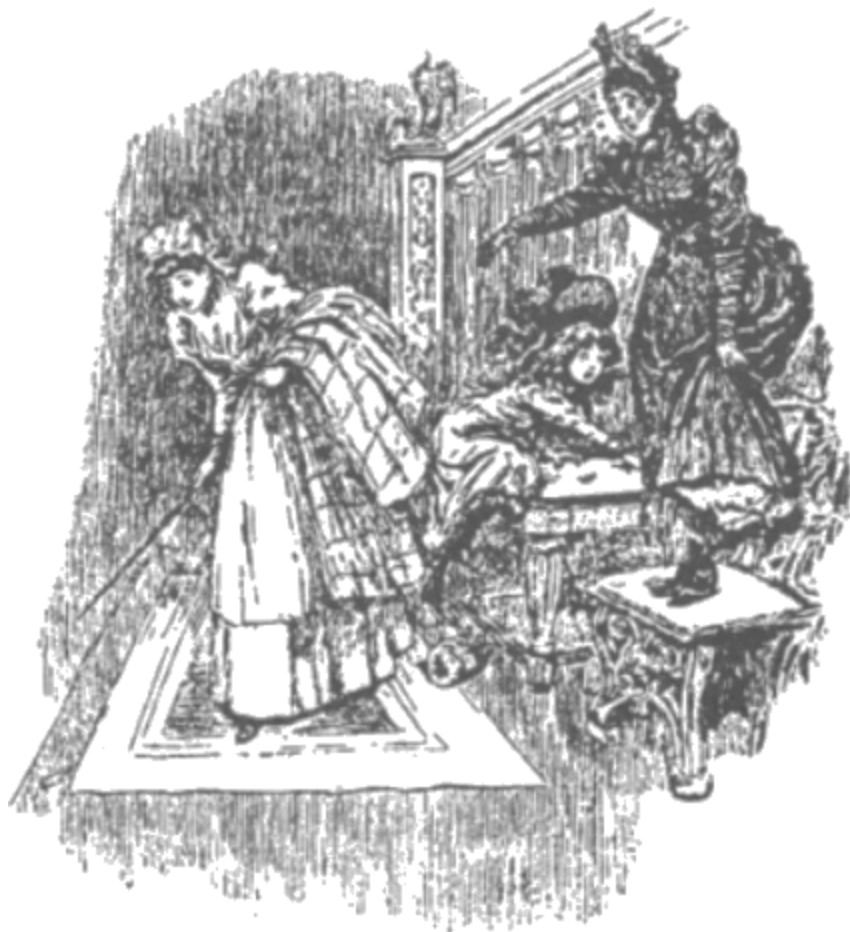
— Скоро ще я видиш, миличък. Ако отец Жозеф се е върнал, ще заминем на юг след една-две седмици.

Филип беше силно възбуден. Да се върне в старата си къща, да види Деа и отец Жозеф... Само мисълта за това му доставяше безгранична радост. Той се смееше и бърбеше непрекъснато и беше толкова възбуден от приятните новини, че едва можеше да си учи уроците. В последно време той никак не беше весел. Откак се случи злополучния епизод на урока по танци, мадам Айнсуърт се отнасяше с него много сурово, а Люсил го гледаше с такова пренебрежение, че той разбра колко сериозно я е обидил. Но сега нямаше защо да тъжи. Той скоро ще си заmine и ще си отиде у дома!

„И не трябва! — мислеше си той. — Тя никога няма да ме обикне. Тя се отнася с мен по-зле, отколкото с кученцето си.“

Веднъж, когато момиченцето се върна от разходка в лошо настроение, Филип седеше в стаята на слугата, криейки се зад притворената врата с много тайнствено изражение. Изведнъж от залата се разнесоха пронизителни викове. Те изпълниха цялата къща и извикаха на стълбата мадам Айнсуърт, бледна и трепереща от ужас. Гувернантката беше се покачила на един стол, повдигнала полите най-безцеремонно, а Люсил се катереше на масата. Косите ѝ се развяваха, а шапката и беше паднала на гърба. С безумно разширени от страх очи тя непрекъснато издаваше диви викове. Най-храбра от всички се оказа

Хелен, която гонеше някакъв малък предмет, пълзящ по пода на другия край на залата. Тя се стараеше да го удари с чадъра, но не можа да го улучи, и малкият предмет изчезна в отвора на вратата, която водеше в стаята на слугата.

— Какво има, какво стана? — викаше от стълбата мадам Айнсуърт.

— Мишки, бели мишки! — пищеше Люсил. — Тичат по пода. Ай, ай, страх ме е!

— Мишки, навсякъде мишки! — крещеше на френски гувернантката, като повдигаше още по-нагоре роклята си.

— Къде са? Ой, къде са? Не пълзят ли по краката на масата? — викаше Люсил.

— Не са ли под стола? — стенеше гувернантката.

— Избягаха — победоносно заяви Хелен, като размахваше чадъра. — Скриха се в стаята на слугата.

— По-скоро затворете вратата, за да не излязат пак — разпореди се мадам Айнсуърт, като дотича при Люсил. — Милото ми, детенцето ми! Ах, ах, стана й лошо! Тичайте за моята вода. По-скоро, по-скоро! Дайте вода! — викаше старата, когато Люсил като подкосен сноп падна в ръцете й.

Настана невъобразимо вълнение. Момиченцето поставиха на една кушетка и изпратиха коларя за лекар.

Филип, който не бе предполагал такъв край на малката си комедия, се чувстваше истински престъпник, когато криеше някакво бяло топче в джоба си и откъсна бързо дълга черна нишка. Той беше страшно изплашен от това, което се случи с Люсил. Избяга в стаята си и се хвърли на кревата.

Когато Люсил дойде на себе си, много време преди идването на лекаря, в гостната важно влезе Басет, слугата, с непроницаемо и спокойно като маска лице и тихо попита какво се е случило.

— Те избягаха във вашата стая, Басет — строго каза мадам Айнсуърт, стояща на колене пред кушетката и продължавайки да разтрива ръцете на момиченцето.

— Кой, мадам? Кой влезе в моята стая? — попита Басет, наглед много учуден.

— Как кой? Мишките! Хелен видяла как влезли при вас и вие трябва да сте ги видели.

— Нищо не съм видял в стаята си, сега ида от там. С ваше позволение, мадам, тук има някакво недоразумение.

— Какво? Искате да кажете, че не са били тук белите мишки на онзи хлапак, който ги е пуснал в залата, за да изплаши мис Ван Норкъм?

— Да ме пази Бог, не, мадам, но белите мишки на мистър Филип никога не са били в моята стая.

— Аз ги видях, уверена съм, че видях една, може би е била само една — намеси се Хелен с лукаво пламъче в очите.

— Аз ги видях всичките, те тичаха по пода — нервно заяви гувернантката.

— А аз ги видях как се катереха по масата — простена Люсил.

— С ваше позволение, мадам, ще си позволя да кажа, че мистър Филип не пуска от клетката своите малки животинки.

— Как смееете да говорите това, Басет? Нима мис Ван Норкъм и всички останали си измислят? — строго извика мадам Айнсуърт.

— Съвсем не, мадам. С ваше позволение, може да е било онова, което се нарича „оптическа измама“ — почтително забеляза старият слуга.

— Глупости, Басет! Всичко това са възмутителни фокуси на хлапето. Това става нетърпимо...

— Позволете ми да отида в стаята на мистър Филип, госпожо? Ако мишките не са в клетката си, ще се съглася, че са били в моята стая — и Басет се поклони и излезе също тъй спокойно, както и влезе.

След няколко минути той се върна с тържествено изражение на лицето.

— Всичко е така, както предполагах, госпожо! Мишлетата спят спокойно в клетката си притиснати едно до друго, а мистър Филип си учи урока по латински.

— Това е действително много странно — каза мадам Айнсуърт в недоумение. — Но все още не съм убедена. Можете да си отидете, Басет, а когато мис Ван Норкъм се съвземе, ще разследвам тази работа.

Басет се поклони и излезе.

— Слава богу! — си каза той, като се затвори в стаята си. — Засега опазих момчето. Всичко ще бъде добре, ако камериерката не развали нещо. Тя се досеща каква е работата, но е добра и няма да издаде момчето.

XXII. ФИЛИП ЗАЩИТАВА „ДЕЦАТА“

След вечеря младите Айнсуърт и Филип останаха сами в гостната.

Лекарят дойде и като намери заболяването на Люсил за несериозно ѝ предписа някакъв успокоителен сироп и си отиде.

Занесоха момиченцето в леглото и баба му не се реши да го остави даже през време на вечерята, а тъй като и гувернантката трябваше да седи винаги при своята възпитаница, в трапезарията вечеряха само мистър и мисис Айнсуърт с Филип. След вечерята те отидоха в гостната.

Мистър Айнсуърт беше развълнуван, мисис Айнсуърт раздразнена, а Филип съвсем мълчалив. Доброто настроение на момчето съвсем пропадна. Той беше бледен и в очите му се виждаха следи от сълзи. Той се стараеше да се задълбочи в четене, но от време на време поглеждаше крадешком ту мистър Айнсуърт, ту жена му, които обсъждаха произшествието.

— Колко е смешно да се обръща такова внимание на глупавите фантазии на Люсил — каза раздразнено мисис Айнсуърт.

— Но нали не само Люсил твърди това, мила? Всички казват, че са видели нещо — меко възрази Айнсуърт. — Не е възможно да са се излъгали всички!

— Не зная, не мога да си го обясня. Зная само, че Филип не е виновен, както и „децата“ — отговори тя. — Бях в стаята му преди тревогата, и мишките спокойно спяха в клетката, както казва и Басет. Колко е несправедливо от страна на мама да обвинява Филип, че е пуснал мишките, с риск да ги изгуби, само за да уплаши Люсил!

— Мамо, мога ли да си отида в стаята? — попита Филип, като се приближи за прощална целувка.

— Разбира се, мили. Колко си бледен! Не си ли добре?

— Здрав съм, благодаря, но... много съм уморен.

— Не се вълнувай, миличък, от тази глупава история. Уверена съм, че когато мадам Айнсуърт се успокои, ще можем да я убедим, че

нямаш вина.

Филип се позабави малко, гледайки умолително мисис Айнсуърт, след това я целуна още веднъж, по-нежно от обикновено, и тихо излезе от стаята.

Двамата останаха известно време мълчаливи. Пръв наруши мълчанието мистър Айнсуърт, като заговори с неуверен глас:

— Филип знае за тази история повече, отколкото предполагаме. Чувствам, че крие нещо.

— Айнсуърт! — извика жената. — Не се учудвам на майка ти. Тя не обича момчето и търси случай да излее омразата си. Но да обвиняваш Филип, ти, който знаеш колко е правдив!

— Нима той каза, че нищо не знае за това? — попита мистър Айнсуърт.

— Не съм го питала. Не искам с въпросите си да му дам повод да мисли, че се съмнявам в него. Той каза, че не е пускал мишките от клетката и аз зная, че това е вярно.

— Е, добре, Лора, нека не спорим повече. Но ако науча, че Филип е скрил нещо, ще бъда страшно разочарован, че не е такъв, за какъвто го смятам.

— Наистина, Филип обича понякога да се шегува, и там, дето други биха се смели на шегите му, твоята майка вижда престъпление. Започни само да слушаш майка си, и тя лесно ще те настрои против детето. Ти, както изглежда, си променил вече отношението си към него. Той не те интересува както преди.

— Мила, сега не бъди несправедлива. Аз не съм се изменил, обичам Филип както и преди, но не си затварям очите за слабостите му и мисля, че той малко, съвсем малко, се е озлобил към Люсил. Не е ли по-добре да поговорим предпазливо с него и да го помолим да не се шегува повече с това глупаво, нервно момиченце?

— Да го разпитваме, значи да изкажем недоверие към думите му. Ще се повтори историята с уроците по танци, а аз нямам намерение да правя от мухата слон. Единственият изход е да изведем от тук момчето колкото е възможно по-скоро. Няма да бъдем спокойни с него тук нито минута!

— Не се вълнувай, Лора — опита се да я успокои Айнсуърт. — Щом научим, че свещеникът се е върнал, ще отидем в Ню Орлиънс и

може би това, което ще научим за момчето, ще ни освободи от отговорността към него.

На другия ден рано сутринта мадам Айнсуърт чу боязливо чукане на вратата си. Като видя Филип, тя бе поразена от бледността му, но той имаше решителен вид. За пръв път момчето си позволи да наруши нейното уединение и тя почувства, че го е довело нещо много важно.

— Позволявате ли ми да вляза? Трябва да ви кажа нещо — продума Филип тихо.

— Влез — отговори студено мадам Айнсуърт. — Днес съм много заета, но ще те изслушам. — И тя с достойнство седна до писалищната си маса и започна да разпечатва писмата си.

— Трябва да ви кажа за вчера — зачервено, с треперещи устни каза момчето. — Би било лошо да не ви кажа истината. Чак снощи разказах на мистър Басет. Не искам да му се сърдите, понеже той нищо не знаеше. Аз се скрих зад неговата врата, когато беше излязъл от стаята си. Той нищо не знае. Нищо не ми е помагал. Няма да му се карате, нали? — Филип погледна умолително към строгото лице на мадам Айнсуърт.

— Значи Басет не е заговорничил с тебе? — попита мадам Айнсуърт с лека ирония.

— Той нищо не знаеше, до края. Чак после каза, че ще ми помогне. Но не се тревожа за себе си. Вие можете да ме накажете както искате. Но бедният мистър Басет, аз го обичам и не искам да бъде наказан...

— О, виждам, станали сте големи приятели — сурово каза старата лейди. — Е, добре, продължавай със своите интересни обяснения. В края на краищата не разбирам каква глупост си направил!

Филип се поколеба, но реши да разкаже цялата истина.

— Люсил постоянно се отнася с мен така зле, че исках... исках само да се пошегувам с нея. Исках да я уплаша. Но не си представях, че може да се разболе. Иначе не бих го направил за нищо на света. Помислих си колко би било смешно да се направи мишка и да се остави на пода.

— Значи там е имало нещо! — извика тържествуващо мадам Айнсуърт.

— Да, имаше. Те видяха нещо. Само че не бяха „децата“.

— А какво е било? — нетърпеливо попита старата лейди.

— То беше мишка, но не жива. Направих я от памук и ѝ закачих опашка от ширитче, а очи ѝ направих от две мъниста от роклята на мадмоазел. Завързах я с дълъг черен конец и я сложих в залата на такова място, че Люсил да я види, щом влезе. Накарах мишката да скача, като я дърпах с конца, а когато ги уплаших, издърпах я в стаята на слугата. Хелен замахна да удари мишката с чадъра, но не я улучи. А

в това време Люсил изгуби съзнание, а мистър Басет влезе в стаята си и ми каза по-скоро да си отивам горе... Както виждате, „децата“ не бяха там. — Филип въздъхна, като облекчи душата си с изповедта, и със страх очакваше какво ще стане по-нататък.

— Ето, на! Ето, на! Каква измама! Каква лъжа! — извика с негодувание мадам Айнсуърт. — А Едуард е горд, че момчето казва истината!

— Това не беше лъжа — гордо отговори Филип. — Аз никога не лъжа. Това беше само шега. Но наистина бях в стаята на слугата и не бих искал да му се сърдите. Само затова не разказах нищо вчера. Много съжалявам, че го направих и много ми е мъчно, че Люсил се разболя... Аз дойдох да ви поискам прошка.

— Да ти простя! Не го заслужаваш. Ще настоявам да те накажат строго! Трябва да знаеш, че с мен не можеш да се шегуваш! — каза ядосано мадам Айнсуърт.

— Добре! — мъжествено отговори Филип. — Накажете ме, само моля ви се, не се сърдете на мистър Басет.

— С Басет ще постъпя както намеря за добре. Ще му заповядам да изхвърли незабавно тези противни мишки.

— Искате да изхвърлите „децата“ на отец Жозеф? — извика Филип. — Те са такива мирни и добри животинчета и толкова чистички. Всеки ден им чистят клетката.

— Достатъчно неприятности имах откак тези мишки се появиха в къщата ми. — Мадам Айнсуърт се обърна рязко към масата. — Няма защо да се вдига шум! Можеш да си отидеш, имам работа.

Бедният Филип! Той не бе очаквал такова ужасно наказание и беше напълно отчаян.

— Те са толкова мънички! Не познават никого освен мен. Могат да умрат от глад или да се изгубят. Какво ще каже отец Жозеф, когато се явя пред него без „децата“! Обещах да се грижа за тях. Толкова ги обичам! Те всичко разбират и ме обичат! Нямам за кого друг да се грижа. Ние скоро ще заминем от тук, позволете ми да ги задържа до заминаването ни. О, моля ви се, позволете ми! Ще ви бъда толкова благодарен!

Мадам Айнсуърт скочи от креслото. Нещо в жалния молещ глас на момчето я стисна за сърцето. То беше нотка на детска скръб, която тя бе чувала отдавна, отдавна...

За миг сърцето ѝ се смекчи. Горещи сълзи напълниха очите ѝ и тя не можа да се справи с вълнението си. Най-после каза с треперещ глас:

— Добре, добре, дете! Така да бъде! Не се вълнувай за такива дреболии. Нека останат, само не ме карай повече да говоря за тях. Хайде избърши си сълзите, иди си в стаята и се постарай да бъдеш по-добър с Люсил.

— О, благодаря ви, благодаря ви! — извика Филип във възторг и на лицето му засия усмивка през сълзи като дъга след дъжд. — Няма да се сърдите на мистър Басет, нали? — добави той разтревожено.

— Да бъде както искаш. Той заслужава наказание, но зарад тебе мога да му простя.

Никога досега мадам Айнсуърт не бе говорила толкова меко с момчето. Много ѝ се искаше да го прегърне и да го притисне силно до сърцето си, но го остави да си излезе. Гордата лейди смяташе, че за днес бе направила достатъчно отстъпки и решително овладя чувствата си. Изпрацайки момчето с поглед, тя си помисли: „Колко странно, момчето така ме трогна!... Имаше един миг, когато почувствах, че е мое, близко, че нещо ме свързва с него!...“.

XXIII. СЪПЕРНИК

Измина март, а мистър Айнсуърт не замина за юг. Като научи от отец Мартин, че отец Жозеф още не се е върнал и че се намира в Ню Мексико, художникът реши да не бърза, тъй като писмото до свещеника можеше да стигне чак след няколко месеца. Мина април и след него дойде зеления, благоуханен май.

Филип беше горчиво разочарован, макар да не се оплакваше. Беше му по-леко при мисълта, че отец Жозеф още не се е върнал и че Деа не се нуждае от неговата помощ. Той беше спокоен за нея и можеше търпеливо да чака. Освен това животът му сега стана по-приятен. Мадам Айнсуърт не беше толкова строга откак стана историята с мишката, а понякога дори се отнасяше с него ласкаво. Люсил също не го гледаше толкова пренебрежително, макар отношенията им да не бяха никак близки.

От деня, когато малката наследница припадна от страх, Филип разбра, че тя е просто малко, слабо момиченце, нежно като сапунен мехур, готов да се пръсне от едно подухване на ветреца. Тази глупава история му отвори очите за много важни неща. Той се убеди, че малката наследница е нещо съвсем различно от едно бедно момче. Радостите и щастието на простите хора са нищо в очите на хората от „висшата класа“, както се изразяваше Басет. Един храненик няма защо да се стреми да се изравни с малката наследница, тъй като винаги ще бъде отблъскван. Той научи, че в живота на богатите нещата невинаги се назовават с истинските им имена и не се мерят със същите мерки както при бедните.

Досега не бе му се случвало да се замисля над такива неща в обществото на Тоанет и отец Жозеф, но сегашният живот много се отличава от предишния и бе много по-сложен. Филип беше дете на природата и същевременно малко философ. Той не виждаше нито необходимост, нито смисъл в някои церемонии, които ставаха пред него. Те го забавляваха и в същото време предизвикваха у него тъга. Например, когато Басет разтваряше вратата и ниско се покланяше при

излизането на мадам Айнсуърт, или когато през време на хранене дванадесет пъти сменяха чиниите, или сменяха една изящна рокля с друга само за да обядват. Той не можеше да разбере защо хубавите му пантофи не са добри за гостната, а трябва да си обува лачени обувки, или защо всички стоят прави, когато мадам Айнсуърт седи, и не намираше смисъл още в много неща, на които се стараяше да го научи мисис Айнсуърт.

Той знаеше, че трябва да бъде вежлив с всички, дори със слугите, че трябва да бъде правдив, послушен и добър. Тоанет му бе говорила за всичко това. Той знаеше, че трябва да защитава малкото момче, оскърбявано от другарите си, или да се погрижи за гладното старо куче, да нахрани примрялата от глад котка и да хвърли трошици на зъзнещите врабчета, да отстъпи мястото си на всеки, който стои в трамвая, да помогне на слабата жена да носи детето и кошницата си, или да направи друга услуга, каквато му подсказе сърцето. Но всичко това невинаги беше прилично в този нов за него свят. Почти на всяка крачка го спираха и му забраняваха да прави онова, което му се струваше най-естествено и важно, и това го караше сериозно да се замисля. Той побледня и изглеждаше по-възрастен за годините си.

Когато дърветата напъпиха и в парка тревата се раззелени, момчето значително се оживи. Всяка свободна минута той прекарваше в градината. Обичаше да се усамотява и да скита под дърветата. Той много мислеше за миналото и всеки път отново преживяваше щастливите дни, които бяха си отишли така безвъзвратно от него. „Откъде мога да знам — мислеше си той, — дали ще ме заведат пак там? Може би никога вече няма да видя Деа и отец Жозеф, и бедните «деца» ще останат тук завинаги!“ Но отчаянието му бързо преминаваше под влияние на хубостите на парка. Прохладните сенчести кътчета и залятите със слънце полянки го докарваха във възторг. Птиците и тук се събираха около него. Той не бе изгубил способността си да ги привлича. Те нямаха имена и не пееха тъй хубаво, както южните му приятели, но той ги обичаше и ги привикваше при себе си. Те познаваха вече неговото особено подсвирване, долитаха на зова му и се виеха над него, очаквайки храна.

Често в слънчевите юнски дни мадам Айнсуърт се разхождаше с Люсил по сенчестите алеи на парка и забелязваше Филип, изтегнат под

някое дърво, без шапка, с разпиляна коса. Лицето му сияеше от щастие и той не обръщаше внимание на хората, които биха могли да го видят в обществото на крилатите му любимци.

— Навярно в това момче тече циганска кръв, погледни само колко прилича на дивак! — възкликаваше с негодувание мадам Айнсуърт.

В началото на юли от Европа се завърна мисис Ван Норкъм и заведе малката наследница в Нюпорт. Скоро след тях замина и мадам Айнсуърт и в грамадната затихнала къща останаха само мистър и мисис Айнсуърт и Филип. Не може да се каже, че Айнсуъртови съзнателно пренебрегваха своя осиновен син, но мисис Айнсуърт беше болнава и по-голямата част от деня прекарваше в стаята си, а мистър Айнсуърт всичките си свободни часове посвещаваше на болната си жена. Нейното неразположение ги принуди да останат през лятото в града. Това беше второто горчиво разочарование за Филип, който мечтаеше пак да види горите и планините, дето бе прекарал миналото лято.

Но му оставаха „децата“, паркът, рисуването и книгите, макар сега да не ги обичаше както преди. Учителят, който се занимаваше с него цяла зима, намираще, че ученикът му е много умен и послушен, но не обича науките, не обича латински и математика.

Природата беше любимата книга на Филип, а изкуството и поезията го караха да забравя всичко наоколо. Отвлечените науки го изморяваха и го докарваха в лошо настроение. Той искрено се зарадва, когато учителят замина през лятото и му даде пълна свобода.

Понякога тайно устройваше празници за „децата“. За него беше най-голяма наслада да показва изкуството им на дечурлигата в парка, възторгът на които напълно го възнаграждаваше за риска, на който се излагаше, тъй като мистър Айнсуърт беше му забранил да изнася „децата“. Той не обичаше да гледа как момчето, обкръжено от улични деца, им дава представление.

— Прилича на истински скитник — с неудоволствие каза Айнсуърт на жена си. — Когато се намира между деца от нисшата класа, изглежда, като че ли е излязъл от тяхната среда. Странно, колко лоши черти започват да се проявяват в него. Понякога започвам да се боя, че се разваля!

— Той расте — с въздишка отговори мисис Айнсуърт. — Детската прелест изчезва в него. Той е в преходна възраст от детинство към юношество. Понякога и мен ме обхващат съмнения... Съмнявам се, че чуждото дете може да се обича като свое.

— Много късно е да се мисли за това, Лора. Всичко ни изглеждаше другояче, когато го направихме, а сега сме длъжни да носим всички последствия. Ние не можем да заповядваме на чувствата си, но винаги е в наша власт да постъпваме справедливо.

В началото на септември на мястото на Люсил се появи друг съперник на Филип, в много отношения по-опасен от малката наследница. На мисис Айнсуърт се роди момченце. В чест на баща му го нарекоха Едуард и неговото появяване бе срещнато с много голяма радост. Мадам Айнсуърт побърза да се върне от Нюпорт. Доведоха бавачка, една възрастна францужойка, и бебето настаниха в стаите на Люсил с всички церемонии, които подобаваха на един наследник на Айнсуъртовци.

Когато видя за пръв път детето, Филип побледня. Сълзи се показаха на очите му, когато се наведе, целуна нежно розовите му странички и каза с усмивка:

— Колко е мъничък! Уверен съм, че ще го обикна и ще се грижа за него, когато порасне.

Мисис Айнсуърт много се боеше от първата среща, тя се страхуваше, че Филип ще почувства ревност, но милото отношение на момчето към малкия съвсем я успокои и зарадва.

Мадам Айнсуърт проявяваше любовта си към внучето също тъй нежно, както по-рано към Люсил. Тя силно тъгуваше, че нямаше наследник по кръв, върху когото да премине името и състоянието ѝ. Тя не можеше да се примири с мисълта, че в бъдеще Филип ще бъде единствен Айнсуърт. Новороденият се яви, за да изпълни с щастие и радост последните ѝ години. Един принц не би бил обграден с такъв разкош, както това мъничко, червеничко създание, което спеше безгрижно в богато украсена с дантели люлчица.

Филип безучастно гледаше всички тези прояви на семейна радост. Само сините му очи хлътнаха още повече и гледаха сериозно, а лицето му все се обтягаше и ставаше по-бледно. Когато задухаха влажните студени ветрове, той започна често да се оплаква, че му е

студено, и Басет забеляза, че силно кашля, но никой друг не обърна внимание на това.

Добрият старец му даде някакви капки против кашлицата, но Филип и не мислеше да ги взема. Той само се загръщаше по-хубаво с дебелията си шуба и се радваше, че наближава зимата, тъй като тази зима те непременно щяха вече да заминат. Мисис Айнсуърт беше още болнава и вече заговори за заминаване на юг към пролетта.

„Сега вече ще бъде скоро“, мислеше си Филип, като броеше седмиците в покорно очакване.

XXIV. РАДОСТНА СРЕЩА

Веднъж през януари мадам Айнсуърт, облечена в кожи от главата до краката, слезе долу, за да отиде на разходка. Като минаваше през залата, тя с учудване забеляза Филип край горящата камина. Той бе доближил креслото до самата решетка, и, облегнат назад, лежеше със затворени очи, скръстил ръце на гърдите си. Имаше нещо трогателно в безпомощната поза на момчето и в неговото бледно, изморено лице. Мадам Айнсуърт помисли, че спи, но той, щом чу стъпките ѝ, скочи малко сконфузен.

— Какво е това, Филип? — ласкаво попита тя. — Студено ли ти е, че седиш до самия огън?

— Малко ме тресе, но не много — отговори момчето, като се мъчеше да се усмихне весело.

— Ти излиза ли днес? — попита тя, като го гледаше внимателно. Чак сега забеляза колко бе отслабнал.

— Не, не съм излизал още. Днес нямам урок, но по-късно ще изляза да се разходя.

— Не искаш ли да се повозиш? Облечи си коженото палто и шапката и ела с мен.

Не за първи път през тази зима мадам Айнсуърт излизаше с Филип. Откак мисис Ван Норкъм замина, нямаше кой да я придружава и тя вземаше понякога със себе си момчето. Мисис Ван Норкъм намираще, че за нейното здраве е по-добре да живее в чужбина и реши да се настани в Париж, където скоро след раждането на новия член на семейството заведе и Люсил с кученцето, гувернантката и Хелен. Мадам Айнсуърт би отишла с тях, но я задържаше малкия внук, който, разбира се, сега беше за нея по-важен от малката наследница.

Филип доста неохотно отиде за шубата си. Той не обичаше особено тези важни разходки. Паркът сега беше скучен. Дърветата стърчаха голи. На места имаше преспи сняг. Езерата бяха замръзнали, милите му птички бяха отлетели на юг, където и той на драго сърце би полетял с тях.

Когато минаваха по една алея, близо до вратата на парка, вниманието му бе привлечено от тълпа момчета, които бяха оградили едно жалко, окъсано негърче. То стоеше гърбом към Филип, яростно търкаше с юмруци очите си и ревеше с цял глас. Тук имаше бой, и очевидно малкият негър бе пострадал. Филип се обърна, за да погледне още веднъж момчетата. Изведнъж скочи от мястото си и завика:

— Това... това е Лилибел! Томас, спри да сляза! Това е Лилибел, момчетата го бият! Спри по-скоро, слизам!

Томас спря конете и Филип, без да каже нито дума, изскочи от каляската и се завтече към групата деца.

Старата лейди нищо не разбра, докато не видя, за свое учудване и ужас, че Филип се провира през тълпата и нанася удари наляво и надясно. Да, истински удари в защита на най-безобразното негърче, каквото бе виждала до сега.

— Карай по-скоро! — заповяда тя на коларя.

Когато момчетата видяха красивото, хубаво облечено момче, което излезе от каляската и затича към тях, те се разпръснаха на

всички страни, оставяйки Филип с Лилибел всред тълпа любопитни зрители. Отначало негърчето не позна спасителя си, който го отрупа с въпроси:

— Откъде си дошъл? Как се отзова тук? Кога пристигна? С тебе ли е Селин?

Лилибел едва отговаряше, продължавайки да хленчи и да си търка очите:

— Вие ли сте, мистър Филип? Не ви познах! С това палто сте същински господар. О, и какви обувки имате! — Лилибел с възхищение разглеждаше стария си приятел, треперейки колкото от радост, толкова и от студ.

— Как си попаднал тук? — нетърпеливо повтори Филип. — Разкажи, как се отзова тук?

— Пристигнах с един голям параход. *Ма* ми се закани да ме бие, защото... защото... й похарчих парите. Аз само отидох на цирк и си купих сладки, а тя каза, че ще ме бие, докато падна на земята... Тогава избягах и се скрих в един голям параход, и... после бях болен, едва не умрях!... — Негърчето пак захълца, като си спомни всички ужаси на своето доброволно морско пътешествие.

— О, Лилибел, колко лошо си направил, че си избягал! — каза Филип. — Какво ще прави сега бедната Селин?

— Моята *ма*? Тя сигурно много се радва, че съм умрял. Тя мисли, че съм умрял, защото си оставих куртката и шапката на брега, за да помисли, че съм се удавил.

— Ах, Лилибел, колко е ужасно това! Много ми е мъчно, че си толкова лош! — извика Филип. — Но кога стана това? Отдавна ли? Разкажи ми!

— О, то беше много отдавна! Аз съм тук повече от година и през всичкото време ви търся.

— А как си живял през това време?

— Живеех ей там — Лилибел показва западната част на брега, — у една черна господарка, гостилничарка, но тя е ужасно зла! Тя ме наби, защото взех от пода една монета и не й я дадох... Аз я намерих, моя си беше. А тя ме наби и искаше да извика полиция. Тогава избягах от нея и все ходя да ви търся.

— Боже мой, колко си страдал, Лилибел! — извика Филип. — Но все пак, парите не са били твои, макар ти да си ги намерил!

— Не, мои са, мистър Филип, аз ги намерих, не съм ги откраднал!

Филип разбираше, че е безполезно да се мъчи да внуши на Лилибел понятие за разликата между свое и чуждо. Той със състрадание гледаше просяшките му дрипи и скъсаните обувки и каза:

— Добре, тръгвай с мен. Ще помоля мама да ти даде други дрехи. Но не плачи, ще се погрижа за тебе! Ела.

Филип нае кола, настани негърчето, скочи сам вътре и каза на коларя адреса.

След един час Филип, радостен и оживен, се втурна в стаята на мисис Айнсуърт, без дори да почука.

— О, мамо! — извика той. — Лилибел е тук!

— Кой е този Лилибел? — попита смаяна мисис Айнсуърт. Тя съвсем бе забравила името на смешното негърче, което донесе някога вещите на Филип.

— Мамо, не помниш ли Лилибел на Селин? — попита огорчен Филип.

— Ах, да, спомням си! Малкото черно момченце от Ню Орлиънс?

— Да, да, той същият! Тук е и няма с какво да се облече. Окъсан е и цял замръзнал. Намерих го на улицата. Избягал е от къщи и дошъл тук с параход. Скитал по улиците и все ме търсил... Момчетата бяха го нападнали, като видели, че е сам и няма кой да му помогне. Не е ли подло това, мамо, да бият безпомощен човек? Но когато ме видяха, се разбягаха като страхливци! Ако не бяха избягали, щях да им дам да разберат.

— О, Филип, нима ти би могъл да се биеш с улични хлапаци? — попита мисис Айнсуърт с отвращение.

— Да, мамо, бих се бил, ако видя, че обиждат някое дете, особено пък Лилибел! Но, мамо, може ли да му дам някой от моите костюми? Нали имам толкова много! Да помоля ли мистър Басет да му даде да хапне? Може ли да остане тук, мамо?

— Да остане тук, Филип? Не, това е невъзможно! Нямаме къде да го сложим, и дори да има място, трябва по-напред да искаме позволение от мадам Айнсуърт.

— Но той може да живее в конюшната с Томас. Ако помоля Томас, той ще се съгласи.

Мисис Айнсуърт въздъхна, за да прикрие затруднението си.

— Право да ти кажа, миличък, не зная какво да ти отговоря, докато не поговоря с татко ти. Дай на момчето твоя черен костюм, който носеше миналата година, и можеш да кажеш на Басет да го нахрани. Колкото за това, дали може да остане тук, още не мога да ти отговоря. Засега, мисля, че може да се прибере в конюшната.

Филип радостно отърча да търси костюма си, и много скоро Лилибел се превърна в чистичко, прилично момче. Томас се съгласи да го прибере при себе си, ако мадам Айнсуърт позволи.

Вечерта имаше шумна веселба в конюшната. Филип отърча там веднага след вечеря и Басет видя, как той занесе кошница, покрита със салфетка.

Лилибел беше на върха на блаженството, и Филип беше напълно щастлив.

XXV. ЧАШАТА СЕ ПРЕПЪЛНИ

Мадам Айнсуърт нито отказа, нито разреши на Лилибел да остане. Тя смяташе, че този въпрос не заслужава внимание. Известно време всичко вървеше гладко, и Филип беше във възторг, че може така добре да настани приятеля си. Имаше само едно неприятно обстоятелство: въпреки забраната на мистър и мисис Айнсуърт, Филип прекарваше по-голямата част от времето си в конюшната. В малкия скитник имаше сякаш някаква притегателна сила, на която Филип не можеше да противостои. Той постоянно притичваше до конюшната, където оживено разговаряше за своя роден дом, за Деа и Селин.

Мисис Айнсуърт, упоена от майчино щастие не забелязваше, че момчето чезне от липса на ласки и че неговото равнодушие към книгите и даже към рисуването, неговата отпуснатост и безразличие са следствие на някаква криза. Тя виждаше, че е отслабнал и пребледнял, но приписваше това на бързия растеж и мислеше, че винаги тъй става с децата в тази преходна възраст. В известен смисъл беше права. Това беше действително преход от живот, пълен с любов и ласки, към живот без топлина и сърдечност, от топлия слънчев юг към хладния суров север, от проста, естествена обстановка към приповдигнатата, аристократична атмосфера. Филип беше полско цвете, пресадено в оранжерия и тази промяна му се отрази. Той не се приспособи към новата, макар и богата почва.

Веднъж Филип попита Лилибел, не му ли се иска да се върне вкъщи. Негърчето се усмихна и отговори:

— Да, мистър Филип, много ми се иска! — Но веднага прибави решително: — Но по никой начин няма да се кача на този ужасен параход. Предпочитам да вървя пеш.

— Но много е далеч дотам — отговори Филип. — Аз мисля, че и за цяла седмица няма да стигнеш! — Момчето имаше смътна представа за разстоянията.

— Аз бих могъл много добре да се крия в товарните вагони по железницата, но ме е страх самичък. Мистър Филип, няма ли да

офейките и вие с мен?

— Аз няма защо да офейкам. Много искам да отида там, но не искам да бягам. Пък и няма нужда от това. Татко и мама скоро ще ме заведат. Те ще вземат и тебе. Колко ли ще ти се зарадва Селин!

Лилибел се усмихна и кимна утвърдително, макар да не беше много уверен, че неговата *ма* ще му се зарадва.

Скоро след този разговор, когато Филип очакваше изпълнението на тъй дълго лелеяните си надежди, мистър Айнсуърт беше извикан по неотложна работа в западната част на страната. Работата бе свързана с тяхната железница, и можеха да пострадат интересите не само на мадам Айнсуърт, но и на малката наследница. И изпълнението на мечтата на Филип да види родните си места пак се отложи за неопределено време.

През това време Лилибел се сдружи с едно ваксаджийче, по-възрастно от него и с твърде съмнително поведение. Той въведе, с позволението на Томас новия си другар в избраното общество на конюшната и прекарваше с него по-голямата част от времето си, а понякога изчезваха заедно по няколко дни. След такива обиколки Лилибел се връщаше в много печален вид: окъсан, нечист, гладен. Това беше жестоко изпитание както за гардероба на Филип, тъй и за неговото търпение. Но имаше нещо още по-лошо. Често при такива бягства изчезваха и някои дребни неща на слугите — лъжица или вилица от Басет, дребни пари от готвачката или евтини украшения от слугините.

Малко по малко Лилибел си проби път и в къщата, в стаята на Басет и у Филип, а когато веднъж мадам Айнсуърт го завари, че разглежда сериозно украшенията на нейната тоалетна масичка, тя заяви, че не желае повече да го търпи вкъщи. Посещението на Лилибел в нейната стая възбуди подозрение, че наскоро изгубения скъп пръстен е също негова работа. Момчето краде, и трябва да се махне, докато не е изпратила за полицията.

Филип беше отчаян. Мисълта, че могат да закарат Лилибел в затвора, го ужасяваше. Той не можеше да повярва, че Лилибел е виновен. Като го снабди с нови дрехи и пари, той настойчиво го посъветва да постъпи на работа и да си изкарва честно прехраната.

Лилибел покорно обеща да изпълни всички съвети на Филип, но след седмица пак го видяха да се навърта около конюшната в най-

мизерен вид. Когато Филип, извикан тайно, се яви при него, малкият негодник хълцаше и трепереше от студ. Изчезнала бе дебелият куртка, изчезнали бяха и обувките. Беше студено, и босите крака на Лилибел накараха сърцето на Филип да се свие от жалост. Той беше отчаян и не знаеше какво да прави. Имаше само един изход — да помоли Томас да прибере пак Лилибел в конюшната, докато реши какво да прави.

— Едвам не умрях от глад — оплака се Лилибел, щом се разположи под гостоприемния покрив на конюшната.

— Ах, Лилибел, но какво направи с парите, които ти дадох? — отчаян го попита Филип. — Защо не си купи нещо за ядене?

— Купувах си, мистър Филип. Ядох праскови и сардели!

— Защо не си купи по-добре хляб?

— Но аз обичам повече праскови и сардели!

Какво можеше да отговори Филип на такива доводи?

Пак се почнаха тайни съвещания с Басет, и пак добрият старец помагаше на малкия си приятел, снабдявайки с голяма предпазливост Лилибел с храна.

Вкъщи нищо не знаеха за непоправимия приятел на Филип, и мадам Айнсуърт беше уверена, че се е избавила от него, когато неочаквано веднъж, връщайки се от разходка, видя пред входа на къщата си тълпа. Първата й мисъл беше, че в къщата има пожар. Но не, тя забеляза, че вниманието на всички е насочено към нещо отвън. Когато Томас докара колата до входа и мадам Айнсуърт се провря през гъстата тълпа, тя с ужас видя на най-горното стъпало афиш, направен от капака на картонена кутия, на него беше грубовато написано с боя за обувки: „Бели мишки — пет цента за представлението“.

До афиша стоеше Лилибел, облечен с една от най-хубавите куртки на Филип, а долу седеше ваксаджийчето, държейки в ръце клетката с „децата“ на отец Жозеф и гръмко хвалеше талантите на мишките, които от страх се мятаха из клетката с невероятна бързина.

Мадам Айнсуърт едва не припадна от тази гледка.

— Томас, разгони тълпата — заповяда тя, като се качи на стълбата. — И махни всичко това! — Тя показва клетката, афиша и Лилибел.

За щастие, Филип в същото време се занимаваше с учителя си и нищо не знаеше за представлението. То беше търговско предприятие, започнато от Лилибел и ваксаджията.

Когато мадам Айнсуърт научи, че Лилибел пак е настанен в конюшната и че Филип знае за това, негодуванието ѝ нямаше граници. И пак, както миналата година, Филип трябваше да се застъпи за невинните „деца“, но този път не тъй успешно. Лилибел трябваше незабавно да се изпъди, а за участието на бедните „деца“ Филип остана дълго време в мъчителна неизвестност.

XXVI. „ЛЕКА НОЩ, МИСТЪР БАСЕТ“

Няколко дена след представлението на парадния вход, мадам Айнсуърт седеше в приемната със старата си приятелка, разговаряйки за нещо много сериозно, и от време на време нейният обикновено сдържан глас, звучеше твърде рязко.

— Ако бяха се посъветвали с мен, това никога не би се случило — негодуваше тя. — Те прибързаха много, а сега сами се разкайват.

— Разбира се, те биха искали техният син да е най-големият — спокойно забеляза приятелката.

— Да, биха искали, но не това е главното. Момчето им тежи. От него не излезе онова, което очаквах. Когато порасна, в него се проявиха много груби наклонности. А и какво друго може да се очаква от дете, възпитавано от стара негърка? Наскоро беше домъкнал тук някакво негърче, крадец, и се бе много привързал към него. Имахме доста неприятности, докато се избавим от него. Но и сега Филип навярно се среща с него тайно. Лора и Едуард доста претеглиха зарад това момче. Аз не бих съжалявала, ако на момчето хрумне да офейка с приятеля си някъде, та нищо да не чуваме повече за него.

— И какво ще бъде за детето им да има такъв брат! Нали знаете малките как подражават на големите.

Когато мадам Айнсуърт и гостенката излязоха от приемната, иззад завесата на прозореца се показва Филип. Той беше смъртно бледен, а очите му изразяваха ужас и недоумение. Той гледаше през прозореца минувачите, когато в приемната влязоха старите приятелки, и неволно чу целия разговор от начало до край.

Същия ден, по-късно, като се връщаше от някакво благотворително посещение, мадам Айнсуърт видя на ъгъла на една улица Филип и Лилибел да разговарят сериозно.

„Тъй си и предполагам — помисли си старата лейди. — Той се среща тайно с малкия нехранимайко. И за какво ли могат да се съвещават? Просто ми става страшно вече да живея с него под един покрив.“

Когато Филип влезе в приемната преди вечеря, всички забелязаха, че е необикновено възбуден и че дори костюмът му е в безпорядък.

— Това момче шокира всички — забеляза полугласно мадам Айнсуърт, като се обърна към снаха си. — Ужасно е разпуснат напоследък.

— Много съжалявам — отговори мисис Айнсуърт, като се изчерви. — Моя е вината. Бях го поизоставила последните седмици. Но видът му действително се е променил...

Филип забеляза пренебрежителния поглед на мадам Айнсуърт и чу забележката ѝ. Нервите му бяха изопнати, слухът му бе станал необикновено остър, а сърцето го болеше непоносимо. Той се наведе над книгата, която четеше, за да скрие неволните си сълзи. Когато вечерята бе сложена, той тръгна след всички и мълчаливо зае мястото си.

Басет бе много огорчен, че момчето нищо не яде, и когато вечерята завърши, той скри чиния с бадемови сладки в бюфета, като си мърмореше: „Малкият нищо не яде днес. Той е болен и разстроен. Ще му дам да си хапне нещо сладичко“.

Когато Басет прибираше среброто в бюфета, в стаята му влезе Филип, и като се приближи до добрия старец, го загледа мълчаливо. Искаше му се да каже нещо, но сърцето му силно биеше. Когато Басет извади сладкишите и му ги даде, той не можа повече да се владее. Устните му жално трепнаха и едри сълзи се търколиха по лицето му.

— Защо, мистър Филип, какво ви е? Какво се е случило? — извика Басет, привикнал да вижда обикновено приятеля си весел.

— Нищо... нищо, мистър Басет, но... Вие сте толкова добър към мен, и това ме трогва сега, когато всички са толкова сурови към мен...

— Да, виждам това, мое бедно момченце! Вие не можете да привикнете на толкова рязка промяна. Виждам, че вече нямате и апетит. Но стига сте се измъчвали! Всичко е заради техния малък син! Те толкова се занимават с него, че не са в състояние да мислят за нищо друго на света.

— О, не, не мисля, че е това, мистър Басет. Е — и той въздъхна тежко, като отново се обля в сълзи, — ще си отида сега в стаята. Лека нощ, мистър Басет, лека нощ! — Той постоя малко, държейки се за

вратата и изведнъж пак се обърна към Басет и каза почти умолително:
— Искан ми се... искан ми се да ви стисна ръката, мистър Басет!

— О, да ви благослови Бог, с удоволствие, мило момче — и Басет тъй му стисна ръката, че момчето се усмихна през сълзи.

— Вие... вие... няма да ме забравите?

— Да ви забравя? Какво говорите? Как мога да ви забравя, когато ви виждам всеки ден?

— Но когато няма да бъда тук, когато замина, ще се застъпите ли за мен? Ще кажете, че не съм лошо момче, нали?

— Разбира се, мистър Филип. Ще бъда на ваша страна, докато се държа на краката си!

— О, благодаря ви! Лека нощ! Благодаря за сладките и бонбоните. — И като хвърли последен поглед, пълен с любов и тъга, Филип излезе от стаята.

След като момчето излезе, Басет остана известно време дълбоко замислен, забравяйки лъжиците, които бяха в ръцете му. Най-после си каза: „Колко е подло, че го изоставиха. Кой знае какво става в душата му! С погледа си едва не ме накара да се разплача... Ще се постарая утре да го развеселя“.

Като влезе в стаята си Филип се огледа, после отиде до вратата и се послуша. Всички бяха долу с гостите. Чуваха се смехове и весели разговори. Очевидно там бяха много заети, и за него никой не мислеше. Като постоя малко дълбоко замислен, той се приближи до шкафа си и извади от там оранжевата копринена кърпа, която принадлежеше на „децата“. С тази кърпа и с един свой вълнен шал той здраво обви клетката. После взе една малка чанта, която мадам Айнсуърт бе му дала за книгите, и като свали от полицата една кутия, извади от нея траурно венче с надпис „на майка ми“, привързано с креп — последния подарък на Деа. Всичко това той грижливо загърна с хартия и го пхна на дъното на чантата. Върху масата имаше молитвеник и библия — подарък от Тоанет. Той пхна и тях в чантата. После отвори касичката си и два пъти преброи парите си. Те се оказаха по-малко, отколкото предполагаше. Безкрайните разходи за Лилибел значително бяха опустошили касата му. Все пак, той прехвърли парите в кесията си, която също пхна в чантата при другите съкровища, като прибави към тях и сладкишите на Басет. От дрехите си избра един стар костюм, старите си обувки и шапка. Като извади тези неща, той се

замисли над кожената си шуба. Тя държеше тъй топличко! Но не, тя струва много пари, не трябва да я взема! Като закачи шубата на мястото ѝ, той извади едно просто късо палтенце. То бе също дебело и топло, макар да не можеше да се сравнява с шубата.

Като се облече, Филип отвори вратата и се послуша. На задната стълба нямаше жива душа и той знаеше, че може да слезе от там незабелязан. Взе в едната си ръка „децата“, а в другата чантата. Това беше всичкото му имущество. Тихо, със замряло сърце той се промъкна надолу по стълбата и незабелязан от никого излезе на улицата.

Беше началото на март. Нощта беше отвратително студена, с дъжд и сняг. Филип трепереше и кашляше, стоейки на тротоара. Той се спря за миг и като хвърли последен, пълен с тъга поглед към разкошното жилище, се скри в тъмнината заедно със своите верни спътници, „децата“ на отец Жозеф.

XXVII. ОПУСТЯЛАТА СТАЯ

На сутринта след бягството на Филип мадам Айнсуърт и снаха ѝ седяха на закуска. И двете ядяха малко и изглеждаха разстроени. Когато закуската беше почти привършена, мисис Айнсуърт учудено погледна към празното място на Филип. Едва сега тя забеляза неговото отсъствие, и попита:

— Но къде е Филип? Той винаги е толкова редовен! Страх ме е да не е нещо болен!

— С ваше позволение, госпожо — забеляза Басет с разтреперан глас, — ще отида в стаята му да го видя.

— Да, идете — заповяда мадам Айнсуърт сърдито. — И му кажете да дойде веднага тук, защото почти привършихме със закуската.

— Той никога не е закъснявал — защити Филип мисис Айнсуърт. — Винаги слиза долу преди нас. Напоследък забелязах, че покашля. Може би е болен! Трябва непременно да се посъветваме с лекар. Да си призная, напоследък бях го малко изоставила...

— Да, може и да се е простудил — равнодушно се съгласи мадам Айнсуърт. — Но се безпокоя съвсем не за неговото здраве.

— А за какво? Какво още е направил? — попита разтревожено мисис Айнсуърт. — Надявам се, че няма нови неприятности.

Но преди свекървата да успее да отговори, в стаята влезе запъхтян Басет.

— Стаята е празна! — заяви той. — Мистър Филип е изчезнал!

Старецът беше бледен и цял трепереше. Неговото странно поведение разтревожи мисис Айнсуърт.

— Изчезнал! — извика тя, като скочи от мястото си. — Какво искате да кажете? Къде е изчезнал?

— О, не зная къде е изчезнало бедното момче! — отговори Басет с разбит глас. — Зная само, че стаята му е празна и че то не е спало в кревата си тази нощ. Трябва да си е отишло още вечерта!

— Как! Той не е бил тук цяла нощ? Излязъл сам, в тъмната студена нощ? Какво е могло да се случи с него? — простена мисис Айнсуърт, бледна и трепереща.

— Струва ми се, че мистър Филип си е отишъл съвсем — отговори мрачно слугата, — той си е взел клетката с мишките.

— Избягал! Очаквах това от него! — извика мадам Айнсуърт. Тя беше толкова възбудена, че забрави за присъствието на Басет.

— Моля ви се, не го обвинявайте преди да разберете как стои работата! Не мога да си представя, че си е отишъл доброволно. Той толкова ни обичаше и беше толкова доволен и щастлив!

— Извинете, госпожо, — прекъсна я Басет. — С ваше позволение, мистър Филип не беше щастлив в последно време. Не знаей какво е ставало в малката му душа, но сега, като размислям, струва ми се, че му се е случило нещо лошо. Снощи той идва при мен в стаята ми и ме помоли да се застъпя за него, когато няма да го има.

— А, значи знаехте за това — строго го прекъсна мадам Айнсуърт, — и нищо не ни казахте? Наистина, Басет, учудвате ме.

— Не, нищо не знаех, госпожо — отговори Басет. — Мислех само, че детето е болно и бълнува. Постарах се да го успокоя колкото можах, после той ми каза „лека нощ“ и заплака...

— Той каза ли още нещо, Басет? Каза ли къде ще отиде? — с тревога разпитваше мисис Айнсуърт.

— Нито дума, госпожо. Той не каза направо, че си отива, или нещо подобно.

— О, аз съм виновна за това! Моя е вината! — извика отчаяно мисис Айнсуърт. — Откак се яви моето дете, изоставих бедното момче. Не съм го искала, но така излезе. Аз го отблъснах. Какво да правим, как да го намерим сега? — и мисис Айнсуърт умолително погледна свекърва си.

— Не правете глупости, Лора! Нелепо е да се вдига такава тревога заради това момче — студено каза мадам Айнсуърт. — На неблагодарника е омръзнала вашата доброта и е предпочел да се върне към предишния си живот. И вчера го видях пак с онова негърче. Те сигурно са се уговорили. Ако си спомните, снощи съвестта му не беше чиста. Той избягваше да гледа хората в очите.

— Помня, че беше възбуден и развълнуван, но не мога да кажа, че изглеждаше виновен. Не мога да си представя, че си е отишъл

доброволно, без да ми каже нито дума. Ах, ако беше вкъщи Едуард! Не зная какво да правя, как да го търсим! — каза отчаяно мисис Айнсуърт.

— Басет, проверихте ли дали си е взел всички вещи? — попита мадам Айнсуърт.

— Мога да кажа, че си е отишъл, без да си вземе нищо. Погледнах в гардероба му — беше съвсем пълен, дори коженото му палто е там.

— О, можете да бъдете уверени, че ще се върне! Той е тръгнал на някаква обиколка със своите приятели скитници! Когато се измори и изгладнее, ще се върне.

— Но трябва да предприемем нещо — настоя мисис Айнсуърт. — Не мога да оставя това така и да чакам, докато се върне!

— Подозирам — равнодушно продължи мадам Айнсуърт, — че чистачът на обувки и негърчето са уговорили Филип да дадат представление с неговите мишки. Отде можем да знаем какви глупости са му наприказвали! Но във всеки случай ви съветвам да почакате поне няколко дена, без да давате повод за клюки и да вдигате шум. Глупаво би било да се вдига тревога, когато той сигурно ще се върне, гладен и мръсен, както едно време негърчето.

— И аз бих искала да вярвам това — унило каза мисис Айнсуърт. — Какво не бих дала да го видя сега жив и здрав.

Басет разтребваше масата със загрижено лице. „Боже, боже, какво ли може да се случи с бедното дете, сам-самичко!“

Изминаха няколко дни. Филип не се върна и никаква вест не дойде за него. Разпитаха чистача на обувки за Лилибел, но той не можеше нищо да разкаже. Малкото негърче също бе изчезнало. Очевидно Филип бе заминал заедно с него.

Като разгледа внимателно стаята на момчето, мисис Айнсуърт се убеди, че не е имал намерение да се връща. Липсваха траурното венче, библията, молитвеникът, и тя разбра, че си е взел съкровищата и си е отишъл завинаги... Въпреки съветите на мадам Айнсуърт, тя не можеше да изостави тази работа. Когато изминаха няколко дена и за момчето не се получиха никакви известия, тя писа на мъжа си, искайки от него съвет, и в същото време възложи на един агент да търси Филип. Тя се измъчваше от угризения на съвестта и разкаяние, когато си спомняше колко бе изоставено и самотно бедното дете.

— Това е моя грешка! — мислеше тя. — Детето е добро по натура, и толкова чувствително, толкова благородно! Аз бих могла да направя от него всичко каквото искам. То би било доволно и щастливо, ако не бях го забравила, ако му се случи нещастие, само аз ще бъда виновна...

XXVIII. ОТЕЦ ЖОЗЕФ ИЗПРАЩА ПАКЕТА С ПИСМАТА

Когато отец Жозеф, след дълги и тежки скитания из гористите области на Ню Мексико, се завърна най-после в скромната мисия Сан Мигел, той завари там писмо, изпратено му преди няколко месеца от неговия приятел, Мартин, от църквата „Света Мария“. Отец Мартин му съобщаваше за смъртта на Тоанет и за това, че Филип е осиновен от някакъв художник дошъл от север с жена си. Щом научи за това отец Жозеф веднага писа на отец Мартин, молейки го незабавно да му изпрати в Сан Мигел пакета с документи, които бил оставил у него на съхранение. Но преди да ги получи, отец Жозеф бе изпратен с ново назначение, още по-продължително и отговорно, и се завърна в мисията Сан Мигел чак на следващата зима. Пакетът документи отдавна го чакаше.

Една вечер, седейки в своята стая изморен и съсипан, отец Жозеф отвори големия чер пакет, надписан с неясен и нечетлив почерк. От пакета извади няколко документа и куп писма. Първото писмо, което отвори, беше надписано от Тоанет и той започна да го чете:

Драги отец Жозеф,

Докторът каза, че имам порок на сърцето и че мога да умра скоро. Ето защо пиша това писмо и ви давам да пазите книгата, които трябва да отворите чак след смъртта ми. Искам след моята смърт да се изясни всичко относно моето момче. От това писмо ще научите всичко. Ще кажете, че съм била длъжна отдавна да ви разкажа всичко, но не можех. Не можех да се разделя с момчето, макар да знаех, че мой дълг беше да ви открия истината.

Но трябва да започна отначало и да разкажа всичко по възможност по-ясно. Аз отраснах в семейството Д'Етрава. За мен се грижеха и ме обичаха. Научиха ме да

говоря английски и френски, да чета, пиша, да бродирам, а също да отглеждам дървета и цветя. Когато се роди моята господарка мис Естел, бях на тридесет години. Детето предадох в моите ръце. От този миг тя стана моя и аз ѝ принадлежах. Момиченцето порасна хубавица с прекрасна душа. Аз се грижех за нея и я обичах повече от всичко на света. Когато започна войната и родителите ѝ загинаха, тя стана моя още повече отпреди. Тежко се живееше в онова време. Всеки мислеше само за себе си и никой не се интересуваше от сирачето. Аз я утешавах и крепях, когато изпадаше в униние. Тя беше мое съкровище и аз я пазех като зеницата на окото си.

До нашата плантация се намираше лагер на войските на северните щати. Младият капитан на полка беше много добър към нас. Той жалеше моята млада господарка и правеше всичко възможно за нашата безопасност и удобства. Той беше толкова добър и мил, че ние го обикнахме и му вярвахме във всичко. Знаете какво настроение царуваше тогава и как всичко трябваше да се пази в голяма тайна. Виждах всичко, което ставаше между младите хора, но не знаех как ще свърши това за моето бедно момиче. И ето една вечер те тайно се венчаха при новодошлия френски свещеник. Той беше изпратен в нашата енория на мястото на нашия кюре, който бе заминал като капелан с конфедеративния полк. Отец Жозеф, свещеникът, който ги венча, бяхте вие.

Отец Жозеф прекъсна четенето на писмото и се замисли дълбоко.

— Да — каза той най-после, — спомням си. Това беше когато живеех в енорията на църквата „Свети Йоан Кръстител“. Беше нощ, когато при мен се явиха някакви млади хора, и аз не можех да откажа на молбата им. Беше смъртно време и странни неща се вършеха тогава. Да, спомням си: бледна, млада девойка и млад офицер от федералната армия... Този брак ми се стори странен, но ги венчах. Да, ето свидетелството, което им издадох!... — И той разгъна свидетелството

и погледна подписа си. След това отново се залови за писмото на Тоанет.

Сега, когато ви напомних всичко това, може би ще си спомните какво стана по-нататък. След една година вие кръстихте тяхното дете, прелестно момченце. Когато момченцето беше на около два месеца, бащата бе убит в едно сражение, а господарката ми с детето и бавачката избягаха от плантацията в градската си къща, която, както помните, изгоря същата нощ. Всички смятаха, че и тримата са загинали в огъня. Но бе загинала само младата майка, а детето и бавачката се спасиха. Аз бях тази бавачка, а детето бе Филип. Когато започна пожарът, детето спеше в ръцете ми. Аз го изнесох на безопасно място и се върнах тичешком да помогна на скъпата си господарка, но бях закъсняла... Когато чух, че в числото на погребаните под развалините смятат, че са и бавачката с детето, взех момченцето и избягах при една приятелка в другата част на града, така че никой не ме забеляза. Тя ни приюти и запази моята тайна до края на живота си. След нейната смърт аз се върнах в дома на Д'Етрава. Искях детето да порасне в собствената си къща. То не знаеше, че това имение е негово, но аз знаех, че един ден ще му принадлежи.

Помните ли колко подробно и строго ме разпитвахте за родителите на детето, когато за пръв път доведох при вас Филип? Вие не ме познахте, нито можехте да се досетите, че това момченце е синът на Естел д'Етрава и младия федерален офицер.

Може би се чудите защо толкова дълго скривах истината? Ще ви обясня. Обичах детето. То беше последното от семейството си и ми се струваше, че е мое и че раздялата с него би ме убила. Но главната причина беше тази, че бях обещала под клетва на моята млада господарка, в случай че тя умре, да не се разделям никога с детето. Няма защо да се чудите, че тя не искаше детето ѝ да се възпита на север. Тя знаеше, че нейният мъж не е

съобщил на семейството си за своята женитба, понеже между северната и южната част на страната царуваше непримирима вражда. А тя беше горда и много чувствителна в това отношение и неведнъж искаше от мен обещание, че ако умре тя или мъжът ѝ, аз ще скрия детето, докато то порасне и бъде в състояние да се разпорежда само със себе си. Боях се, че ако открия истината, ще вземат детето в семейството на баща му, а мен ще отстранят. Те нищо не знаеха за него, може би нямаше да го обикнат, а за мен то беше единственото съкровище в живота. Не, аз не можех да го дам и няма да го дам докато съм жива...

Но да привършвам. Трудно ми е да пиша. Едва влача перото. Дни и нощи прекарвам над тази изповед, искам всичко да ви изясня...

Когато вълнението след пожара се успокои, тайно се върнах в изоставената плантация и прибрах всички книжа на господарката си, които за щастие бе забравила в бързината на бягството. Иначе и документите щяха да изчезнат в огъня. Те всички са в този пакет — брачното свидетелство, издадено от вас, и писмата на младия офицер до моята господарка. Ще видите също неразпечатано писмо, адресирано за майката на младия офицер. Той бе го дал на моята господарка, за да го изпрати на майка му, в случай че се случи нещастие с него. Предполагам, че в него съобщава за своята женитба и моли да се погрижат за жена му и детето му... Но на нея, светата душица, не потрябваха техните грижи. Тя отиде там, където преди няколко дни бе отишъл и съпругът ѝ. Остана само момченцето, което след моята смърт трябва да предадете на родителите на баща му. О, отец Жозеф, чувствам, че когато вие ще четете това писмо, то ще бъде самотно. Аз, неговата „мамичка“, която то толкова обичаше и слушаше, ще си отиде от този свят. Ще го обичате ли вие, ще се грижите ли за него, ще го утешите ли? Оставям го на вашите грижи. Ако не правя добре, като го крия, простете ме и ме оставете на милостта и съда Божи!...

Като прочете писмото, отец Жозеф обърса бързо от сухите си страни неволна сълза и пак се зачете. Като прегледа внимателно всички книжа той написа от себе си няколко думи за обяснение, постави ги в нов плик и надписа адреса на мадам Айнсуърт.

XXIX. МАЛКИТЕ ПЪТЕШЕСТВЕНИЦИ

През студената мартенска нощ, когато Филип излезе на улицата с „децата“ и със своя ценен багаж, първата му мисъл беше да си отиде от тук, а втората — да стигне в Ню Орлиънс. Първата беше много лесно да се осъществи, но над втората трябваше сериозно да се помисли, понеже не всички пътища водеха към този далечен южен град.

Лилибел го чакаше на ъгъла. Той хълцаше от студ и нетърпение. В ръцете му също имаше вързопче. Филип бе дал на Лилибел пари да купи храна, която бе свита в това вързопче.

— Е, готов ли си? — бодро извика Филип.

— Да, мистър Филип, готов съм, всичко направих. Но нали ще тръгнем най-после някъде, няма да стоим цяла нощ на този студен дъжд?

— Разбира се, ще тръгне, — решително отговори Филип. — Трябва да повървим, за да се сгреем. Хайде към реката. — И без да говори повече той закричи напред. След него се повлече Лилибел, като хленчеше и се оплакваше от студа.

Филип разбираше, че трябва да бъде водач в това пътешествие и че цялата отговорност тежи върху него. Той обмисляше какво да предприеме. Първата работа беше да напуснат града.

— Нали полицаите могат да ни хванат — каза между другото Лилибел хълцайки. — Ще ни върнат обратно, ще ни закарат в затвора за скитници и никога няма да ни пуснат!

Тази мисъл тревожеше и Филип. Въпреки пълната неизвестност, която го очакваше, той по никакъв начин не искаше да се върне и с всички сили бързаше към мястото, дето параходът пренасяше пътници през реката. Той не се намокри и не изстина, дебелият му палто го пазеше от дъжда, а сърцето му бе стоплено от надежда.

Когато стигнаха до реката и Лилибел видя парахода, който се люлееше на тъмните вълни на Северната река, той отскочи назад, повтаряйки упорито:

— Няма да се кача вече на параход, ще вървя пеш!

— Но трябва най-напред да преминем през реката! Това е само преминаване! Хайде, параходът ей сега ще тръгне. Ако не дойдеш, ще замина без тебе — заплаши го Филип.

— Няма да дойда — разхленчи се Лилибел, но Филип даде билетите и го блъсна напред в гъстата тълпа, с която минаха незабелязани.

Когато се прехвърлиха благополучно на другия бряг, Филип тръгна по-бавно. В главата му зрееше план. С несвойствена за неговата възраст съобразителност той разбра, че не трябва да задава въпроси, които биха могли да открият следите им. И реши да не разпитва за нищо, което би могло да възбуди подозрение. Той помнеше само два града, през които бе минал на път за север със своите втори родители. Единият град беше Чатануга, другият — Вашингтон. Щом са преминали през тези градове на път за Ню Йорк, то и обратно трябва да минат пак през тях. И той реши да узнае как може да се стигне във Вашингтон.

Той беше тъй пълен с решителност и надежди, че не се уплаши от дългата върволица тежки дни, седмици и даже месеци, които му предстоеше да върви.

Когато измина по голямата част от нощта, нашите малки пътници се озоваха във от пределите на блестящия и шумен Джърси Сити, в съвсем заспало предградие. Лилибел страшно бе се изморил и заяви, че няма да направи нито крачка по-нататък.

Те седнаха на стъпалата на новостроящо се здание и се подкрепиха с парче симид и банани. След тази скромна вечеря Лилибел се сви върху купчина талаш под стълбата и скоро беше в царството на сънищата, дето няма ни студ, ни глад, ни умора.

Известно време Филип мълчаливо стоеше и гледаше звездите.

— Ето Голямата мечка — мислеше той. — Мамичка често ми я показваше. Тя блести тук толкова ярко и изглежда толкова близо, че не може да бъде далеч до Ню Орлиънс. А ето Малката мечка, тя винаги стоеше точно над питоспорума в градината... Тя си е все такава, каквато беше, и свети тук и там в едно и също време...

Седейки сам в тъмнината с „децата“, той се зарадва на познатите съзвездия като на стари приятели. Той се радваше, че ще му бъдат спътници в дългото пътуване към дома. Пътят му се струваше по-къс и по-лек, щом те ще светят над него.

Скоро му стана студено и очите му започнаха да се затварят. Пропълзя под стълбата и се настани до Лилибел, който бе си направил удобно гнезденце в талаша, а клетката с „децата“ постави между двамата.

Като сложи вързопчето с имуществото си под главата си, с наслада се присъедини към спътника си в упоителното царство на сънищата.

Щом се зазори, Филип бе разбуден от писъка на „децата“. Лилибел още спеше и сигурно би спал цял ден, ако не бяха го разбутали.

— Как, мистър Филип, време ли е да ставаме? — измънка той с огорчение, като търкаше очи и се прозяваше.

— Да, време е! По-скоро ставай и закусвай. Ще успеем да заминем, преди тук да дойдат хора.

Филип даде на „децата“ малко зърна и сам неохотно изяде парче банан, а Лилибел с голямо удоволствие излапа грамадно парче торта. Като хапнаха, те изтърсиха от себе си талаша и праха и продължиха тъжния си път.

Утрото беше студено и мъгливо. Главата на Филип гореше, краката му бяха сякаш налети с олово, а трябваше да се бърза. Не трябваше да се поддава на слабост още в самото начало на пътуването. Като изминаха значително разстояние, те се спряха до една селска къщица и поискаха вода. Една добра жена, която държеше малко дете, им даде по топла питка с масло и по чашка кафе. Това ги подкрепи и ободри и те весело закрачиха по-нататък.

Вървяха цял ден, Филип много решително, а Лилибел едва влачейки се подире му. На въпросите им за пътя за Вашингтон едни се смееха, други отговаряха: „вървете все направо и след една седмица ще стигнете“. Някои им казваха, че не знаят пътя за там, че е много далеч за пешаци, че е по-добре да отидат с железницата. Филип благодареше и спокойно продължаваше да върви. Но този първи ден му се стори най-дългият в живота му.

Втората нощ ги свари до една железопътна станция при малко селце. Филип беше много гладен — нищо не беше ял от сутринта, а Лилибел се бе подкрепял през целия ден с такова усърдие, че във вързопчето бяха останали само зърната, а към тази суха храна Филип нямаше никаква охота. Когато се приближиха до станцията, товарният

влак беше готов и чакаше локомотива, за да тръгне. Двама работници стояха до кухненски котел, и Филип минавайки покрай тях им хвърли завистлив поглед. Те вечеряха и до тях стоеше котле с димящо кафе. На измореното момче страшно се поиска да пие от това вкусно питие, но не обичаше да се възползва даром от чужди услуги, и като извади от джоба си монета, помоли се учтиво да му продадат малко кафе.

— Ние не държим кафене, момченце, но ще има и за тебе.

И те му наляха голямо канче с кафе. На Филип се стори, че никога в живота си не е пил по-вкусно нещо. Той с наслада изпи половината чаша, а останалата даде на Лилибел.

Негърчето гледаше тъй жадно хляба и сланината, че работниците като го забелязаха нагостиха момчетата от своята вечеря, която те унищожиха лакомо. Сега Филип вечеря с такъв апетит, с какъвто никога не бе ял на разкошната трапеза на мадам Айнсуърт. След вечерята Филип поблагодари на работниците и се пригответи да продължи пътя си.

— Къде отивате, деца? — попита един от работниците.

— Отиваме във Вашингтон — отговори без колебание Филип.

— Във Вашингтон? А как ще отидете до там?

— Ще отидем пеш — безстрашно отговори Филип.

— А кога мислите да стигнете там?

— Не зная: може би утре.

— Ха, ха, ха! Е добре, елате тук при нас, ще отидете с влака. Пеш можете да стигнете там за цял месец, и освен това ще си разсипете обувките.

Филип и Лилибел възторжено се изкатериха във вагона. Работниците им отстъпиха една пейка в ъгъла, където можаха да си отспят хубаво. На сутринта, за голяма своя радост, те бяха във Вашингтон.

— Слушай, Лилибел — обърна се Филип към спътника си, — сега ние сме по-близо до Ню Орлиънс и няма защо да бързаме толкова. Аз имам малко пари, ще останем тук и ще направим почивка.

— Можем да спечелим сума пари, ако покажем мишките! — предложи Лилибел. — Уверен съм, че занапред няма вече да ходим пеш.

Филип също беше пълен с надежди. Не можеше да не се съгласи с Лилибел, дотук всичко вървеше много гладко. В края на краищата не

е толкова мъчно да се отиде в Ню Орлиънс.

И те тръгнаха да разгледат града с веселостта и безгрижието на двама млади милионери, които се разхождат в празничен ден.

XXX. МАДАМ АЙНСУЪРТ ПОЛУЧАВА ПАКЕТА С КНИЖАТА

Измина повече от месец от началото на пътуването на Филип. Мисис Айнсуърт се топеше в тревога и се чувстваше дълбоко нещастна. Тя направи всичко, което беше възможно да търси момчето. Не едно писмо получи и изпрати тя до агента, но всичко бе напразно. Агентът, знаейки как Лилибел бе пристигнал в Ню Йорк, предполагаше, че негърчето, което било също изчезнало, е уговорило Филип да се скрият в някой от параходите, които пътуват на далечно плаване, и че вече са в Ню Орлиънс. Но разпита на всички капитани на параходи и в полицията го убедиха, че децата не са пътували по море и че в родния им град ги няма.

Мадам Айнсуърт беше убедена, че бегълците не са излезли от Ню Йорк и тайно се боеше, че момчето ще се върне, а главно — че ще бъде простено и прието обратно. Но с всяка измината седмица тя се успокояваше и все повече се дразнеше от снаха си, която вдигаше тревога и шум за нещо, което тя самата приемеше като неочаквано щастие. Бяха се избавили от храненика не по тяхна вина. Не те бяха го изпъдили! Той беше си отишъл по собствено желание и те никак не са отговорни за това. Съвсем излишно е да го търсят и да желаят да го върнат! Ако го намерят, той може би пак ще избяга, и ще започнат същите тревоги и разходи. Несъмнено, момчето има цигански произход. То порасна и в него се прояви духът на своеволието.

Но понякога, въпреки своята суровост и равнодушие, тя чувстваше угризения на съвестта. Ту виждаше пред себе си милото лице на момчето, ту си спомняше неговия заразителен смях, изящните му маниери. И даже спомена за малките му немирства я караше понякога да се усмихва и да въздъхва същевременно. Тя си спомняше деня, когато той тъй убедително защитаваше „децата“ на отец Жозеф, и трогателните нотки в гласа му, които я развълнуваха тогава като възкресиха в паметта ѝ старата скръб. А тъкмо в последно време, преди бягството, той имаше болезнен вид. Понякога тя

забелязваше, че страните му горят и очите му неестествено блестят. Може би студът и лишенията са го убили, и сега неговото телце лежи сиротно някъде в незнаен гроб! Такива мисли и спомени ѝ идваха все по-често.

Една сутрин, като преглеждаше получените писма, мадам Айнсуърт обърна внимание на един голям странен пакет, надписан от непозната ръка.

Ръцете ѝ неволно се разтрепериха, когато разчупи огромния печат. Първото нещо, което падна от плика и привлече погледа ѝ, беше писмо, на което беше написан нейния адрес с твърде познат ней почерк — почерка на нейния син, нейния Филип, от когото цели десет години не бе получавала известие! Това беше като глас от отвъдното. С развълнувано лице тя отвори писмото и прочете съобщението на сина си за женитбата му и страстна, нежна молба към майка си за жена си и детето си.

Защо са крили от нея това писмо толкова години? Кой се е осмелил да направи това? И негодуванието се смесваше в душата ѝ с мъка и изумление. Тя разгъваше и четеше едно след друго книжата, нежните писма на сина ѝ до любимата му девойка, обяснителното писмо на отец Жозеф и най-послед трогателната изповед на Тоанет.

Ето я цяла пред нея историята на тези два млади живота, техните радости и скърби, техните надежди и мечти, завършили с такава ужасна трагедия, която изглеждаше сега, след толкова години, почти невероятна и несъществуваща. Без нейно знание син ѝ е бил женен повече от година преди смъртта си! Споменът за деня, когато ѝ съобщиха за неговата смърт, отново прониза сърцето ѝ с нетърпима болка. Той загина в разцвета на младостта и любовта си и младата жена бе го последвала, но детето къде е? Те говорят за детето Филип, за нейния внук, за най-старшия Айнсуърт. Защо са го крили от нея толкова години? Защо ѝ изпращат тези писма сега?

Разсъдъкът ѝ се помрачаваше. Тя прочете още веднъж внимателно и бавно писмата на Тоанет и отец Жозеф, и изведнъж истината ѝ стана ясна. Тоанетиният Филип е същото момче, което бе осиновил другият ѝ син! Малкият храненик, презреният, отхвърленият от нея беше дете на нейния син, неин внук! Кръвта, която течеше в неговите жили, беше нейна кръв, а тя го бе прогонила към гибел и смърт! Гордостта и самообладанието я напуснаха. Тя беше безпомощна

и слаба в своята скръб. С отчаян вик, който привлече в стаята снаха ѝ, тя се строполи в креслото и се разрида.

— Какво има, какво се е случило? — запита в ужас мисис Айнсуърт. Тя никога не бе виждала старата лейди да плаче.

— Лора, Лора, никога няма да си го простя! — извика мадам Айнсуърт, като видя наведеното над нея бледно лице, пълно със състрадание. — Какво да правя? Как да го намеря? Това момче, това дете, което аз пропъдих от къщи, е синът на Филип, сина на моя беден Филип!...

— Какво? Кой? — прекъсна я снаха ѝ изплашено. Стори ѝ се, че свекърва ѝ внезапно е загубила ума си.

Но мадам Айнсуърт не забеляза ни възкликанието на снаха си, ни нейната уплаха.

— О, колко жестоко съм наказана! — продължи тя в изстъпление. — Ето всички документи, всички писма! Вижте ги, прочетете ги. Те всичко обясняват, сега е ясно като ден! Аз не послушах гласа на сърцето си. Това дете ме привличаше. Аз се борех с любовта си към него! Стари, нелепи предразсъдъци! Трябваше да бъда справедлива към него! О, чувствах го даже когато бивах жестока с него!

В това време мисис Айнсуърт четеше писмата.

— Да — продума тя най-после, — това изглежда да е истина. Филип вероятно е син на капитан Айнсуърт. Едуард почувства това, още когато го видя за пръв път. Сходството с брат му предизвика у нас любовта към детето, той ми го каза още в самото начало. Освен това то толкова прилича на нашето момче. Винаги съм се учудвала как не забелязвате приликата. — И мисис Айнсуърт избърса сълзите, които премрежваха очите ѝ. — Но какво да правим? Как да го намерим? — И тя безпомощно погледна свекърва си, която правеше безплодни усилия да се овладее.

— Ще извикам веднага Едуард. Нека остави работата и се върне незабавно — отговори мадам Айнсуърт решително. — Може ли да мислим за пари, когато синът на Филип скита по света в нужда и лишения? Лора, докато аз пиша на Едуард, изпрати за онзи детектив. Трябва да му дадем повече пари, да употребим всички усилия. Детето може и трябва да бъде намерено! Докато не го видя отново, няма да имам ни минута спокойствие!

XXXI. ТЕ ОТИВАТ ВСЕ НАПРЕД

Нашите малки пътешественици не останаха дълго във Вашингтон. Алчността на негърчето към сладки неща и страстта му към зрелища скоро изпразниха кесията им, която съвсем не увеличаваше обема си от представленията с белите мишки, както се надяваше негърчето. Филип се опасяваше да не би клетката с мишките да ги издаде, затова я държеше винаги прикрита и много рядко показваше мишките. Той реши занапред да избягва големите градове — в тях имаше много съблазни за Лилибел — а да се движат по междуселски пътища, покрай глухи села.

И ето те пак тръгнаха на път. Невинаги попадаха във вярна посока, но все пак, макар и бавно, напредваха към целта си. Рядко им се падаше случай да се повозят, но храна и покрив никога не им отказваха. В малкото ведро на Лилибел, което бе издържало всички превратности на пътешествието, винаги имаше нещо за ядене, за да се подкрепят при нужда. Когато някоя добра жена им даваше повече, отколкото можеха да изядат наведнъж, те прибираха останалото за запас.

Колкото отиваха по на юг, времето ставаше все по-топло, и те по-малко страдаха от студа. Още в началото на март Лилибел беше принуден да се раздели с обувките си, което не го огорчи особено, тъй като краката му бяха загрубели и ходилата му бяха станали като волски подметки. Но Филип, който винаги бе носил меки обувки и сега остана бос, страдаше нетърпимо от пришки и рани, които се увеличаваха от непрекъснатото ходене по неравни пътища. Понякога не можеше да направи ни една крачка и сядаше на земята в пълно отчаяние. Тогава Лилибел се стараеше да го ободри, уверяваше го, че вижда дим или чува шум от влак, следователно наблизко има селище или станция, където ще могат да си починат и да се подкрепят с храна. И Филип с усилие се изправяше и вървеше бледен напред. Но понякога силите му съвсем го напускаха и Лилибел го вдигаше грижливо на гърба си и го носеше бодро и леко, което беше чудно за неговата възраст.

Филип беше много слаб и лек. Той сякаш се топеше всеки ден и един път с усмивка каза на негърчето, че по него нищо не е останало, освен дрехите, които също бяха започнали да олекват. Ако мадам Айнсуърт би могла да го види след шестседмичното му пътуване, неговата външност напълно би потвърдила убеждението ѝ, че той е скитник.

Най-малко страдаха от пътуването „децата“ на отец Жозеф. Хранеха ги добре, беше им топло, за тях се грижеха нежно, а освен това повече им харесваше да странстват на открито и да виждат светлото слънчице, отколкото да живеят постоянно в затворена скучна стая. Животинчетата бяха весели и много охотно показваха изкуството си, за да увеличат капитала на момчетата, който Лилибел засмян събираше в шапката си.

Тъй, ту весело, ту тъжно, те пътуваха напред. Един ден им се случваше да се наядат много изобилно, а след това по няколко дена да не си дояждат. Нощуваха ту на открито, ту под някой гостоприемнен покрив.

Веднъж нощта ги свари в планините на щата Тенеси. Беше април, но в планината имаше остър студ. Звездите ярко блестяха. Сухите клони и листата пращяха и шумоляха под краката им. Те вървяха по път, който се издигаше стръмно нагоре, и не знаеха къде отиват, но бяха уверени, че ако вървят все напред, пътя ще ги заведе някъде. Най-после седнаха в тъмнината, изтощени и треперещи от студ и глад. За нещастие, котлето на Лилибел беше празно.

Като си отдъхнаха няколко минути, момчетата нахвърлиха листа и клончета под едно дърво, поставиха в средата клетката с „децата“ и се простряха на леглото си. Когато заспиха изведнъж чува в храстите някакви стъпки, които предпазливо се приближаваха към тях, и равномерно дишане. Някакво живо същество се отзова край тях. Лилибел в ужас скочи, и бялото на очите му засвяткаха в тъмнината.

— Мечка! Това е мечка! — извика той като се покатери на дървото. — Станете, бягайте по-скоро! — викаше той на Филип. — Качете се на дървото, иначе ще ви изяде.

— Не мога, невъзможно ми е да се кача на дървото с „децата“, а не искам да ги оставя — отговори Филип.

— Сигурно е мечка! Чух я как ръмжи — настояваше Лилибел.

— О, не вярвам! — каза Филип. — Аз имам кибрит, ей сега ще видя кой е тук.

В този миг се очерта грамаден тъмен силует, и над самата буза на Филип премина топъл дъх. Той запали клечка кибрит, почака я да се разгори и радостно извика:

— Крава! Това е само крава! Слез, тя няма да ни закачи.

— Запалете огън — каза Лилибел като слизаше по-бавно, отколкото беше се покачил. — Когато стане светло, ще я издоя! Аз зная да доя крави.

Но Филип нямаше повече клечки и те решиха да чакат до сутринта. Кравата легна наблизко. Това съседство придаде на Филип смелост и спокойствие и той скоро би заспал, ако Лилибел не бе почнал да плаче от студ.

— Аз съмсем замръзнах. Наистина ще умра!

— На, вземи моето палто — предложи Филип. — Мен не ми е много студено.

— Не, не искам, мистър Филип. Вие сте болен. На вас също ви е студено. Няма да взема вашето палто.

Вероятно Лилибел почувства сладостта на самопожертвуванието, защото престана да се оплаква, а се зарови по-дълбоко в листата и скоро заспа дълбоко.

Филип съблече палтото си — той имаше под него и куртка — и покри негърчето, като подпъхна грижливо палтото от всички страни. След това легна до него, прегъна с две ръце клетката с „децата“ и се унесе в тревожен трескав сън.

Той се събуди на разсъмване, вдървен от студ, краката и ръцете го боляха непоносимо, виеше му се свят, и цяла минута не бе в състояние да се изправи. Най-после с грамадни усилия се изправи на крака и надви слабостта си. Кравата беше още край тях и Лилибел надои пълно ведро топло мляко, което изпиха до капка. Когато се наситиха, Лилибел надои още едно ведро за запас.

Пряското мляко подкрепи Филип и той беше готов да продължи пътя в по-весело настроение, но като обърна клетката, видя, че бедната „Снежинка“ лежи вкочанена, мъртва. Тя винаги беше по-нежна от другите и, въпреки името си, не понасяше студа. Това беше първото нещастие с „децата“, и Филип горчиво заплака за бедното малко създание. Той не се реши да го остави тук, а го пъхна в джоба на

куртката си с надежда, че топлината ще го съживи. Като завиха добре останалите „деца“, момчетата тъжно и угрижено продължиха пътя си.

XXXII. АРОМАТНАТА МАСЛИНА ЩЕ ЦЪФНЕ

Маслината и жасминът цъфтяха, когато нашите малки пътешественици достигнаха до целта си. Два месеца прекараха в тежък път, и трудностите и страданията все се увеличаваха, както се струваше на Филип, понеже силите му ставаха все по-малки.

Лишенията, гладът и студът бяха толкова изтощили нежното момче, че всеки, който го видеше смяташе, че дните му са преброени. Към края на пътя едва можеше да измине няколко крачки и сядаше да почива. Оплакваше се от умора и сънливост, а апетитът му съвсем беше изчезнал. Ако нямаше милостиви селяни, които ги возеха сегиз-тогиз с каруците си, и добри кондуктори от разни товарни влакове, които ги прекарваха от една станция до друга, Филип би паднал насред пътя, и измъченото му телце би лежало някъде в безименен гроб. Но въпреки физическата слабост, душевната бодрост не го напускаше. Той беше пълен с надежди, вяра и радост също както в началото. Понякога той вървеше с трескава енергия.

— Аз не съм болен — казваше той — аз съм само изморен, и ние трябва да вървим по-нататък.

Известно време, докато траеше възбудата, той бързо вървеше напред, но изведнъж силите го напускаха и той се поваляше на земята почти в безсъзнание.

Тогава Лилибел пускаше в ход всички доводи, които биха могли да ободрят момчето. Понякога това беше дим или звън на стадо, или шум от каруца. Ако всички тези доводи се оказваха безсилни и Филип не отговаряше, здравето негърче вземаше на ръце лекия си товар и го носеше докато стигне до такова място, където можеше да разчита на помощ. Така те се движеха напред, докато една нощ стигнаха до брега на езерото, зад което смятаха, че се намира обетованата земя.

Беше вече май. Грамадната кръгла луна, блестяща като сребро, ги обливаше със светлината си. Те се намираха в борова гора. Ветрецът шумеше в клоните. Въздухът беше напоен със смолистата миризма на

боровете. Земята беше покрита с такова количество ароматни борови игли, че беше станала мека, като легло.

Филип, изморен от дневните страдания, изтегна болното си тяло на родна земя, благодарен, че е завършило последното пътешествие. Той смяташе шума на вятъра в дърветата за плискане на водата от езерото. Струваше му се, че са вече на брега и че трябва само да преминат през блестящите му води, а всъщност езерото блестеше от луната на няколко мили далеч. Тази нощ Филип беше много зле, лицето му гореше в огън, очите му бяха се разширили и блестяха. Лилибел седеше до него и тихо плачеше.

— Защо плачеш, Лилибел? — попита момчето като на сън. Струваше му се, че плува високо, между дърветата, към сребърните лъчи на луната.

— Плача, защото сте болен, мистър Филип, и няма да можем да преминем през езерото. Сега, когато сме близо, ние не можем да отидем оттатък. Нали по водата не може да се върви, а пък Ню Орлиънс е на другия бряг.

— Да — съгласи се Филип, — не можем да вървим по водата, но можем да останем тук и да си почиваме. Можем да останем тук завинаги.

— Не, не трябва да оставаме тук, мистър Филип, трябва да преминем оттатък — отговори Лилибел.

— Тук прилича на нашата градина — прошепна Филип. Мислите му блуждаеха далеч и той се унесе в трескав сън.

— Но, от тук до езерото има още път, а после трябва да се прехвърлим от другата страна — настоя Лилибел.

— Миризливата маслина е цъфнала. Усещам аромата ѝ и миризмата на жасмина.

— Не, мистър Филип, тук няма миризлива маслина. Боровете миришат.

— Да, хайде на Кралската улица, докато не е цъфнала маслината.

— Какво говорите, мистър Филип? Вие не можете да отидете на Кралската улица, докато не преминем през езерото. — Лилибел се наведе над болното момче и тревожно погледна в очите му. — Той спи и бълнува. Боже, боже! Той е много болен, има огън! Как ще се прехвърлим през езерото?

Изведнъж Лилибел повдигна глава и се послуша. После се хвърли на земята и допря ухо до нея. „Разбира се, това е влак, и минава наблизо. Да, той минава през езерото. О, ако бяхме на пътя му, той би ни превозил. Те непременно биха взели едно болно, почти умиращо момче! Той има огън, бълнува... Те ще го вземат. Трябва да го занеса там! Трябва да го събудя.“

— Хайде, мистър Филип, хванете се за мен, аз ще ви понося на гръб.

Но думите му останаха без отговор. Филип беше в пълно безсъзнание, не чувстващ ни болки, ни слабост, и когато Лилибел повдигна тежката му глава, тя безжизнено падна пак на възглавницата от борови листа.

— Съвсем не е нужно да го будя. Мога да го нося като дете, и мишлетата също! Тях ще преметна на гръб, а мистър Филип ще взема на ръце.

Боровата гора беше доста рядка, тъй че се виждаше между дърветата надалеч, и Лилибел, като повървя малко, видя лъч светлина и пак чу пухтене на влак. Това му показва накъде да върви. Като взе по-удобно товара си и обхвана нежно Филип като спящо дете, той се отпрати към едно високо, оголено дърво на края на гората.

Негърчето трябваше да се спира често, за да си поеме дъх. Когато стигаше до удобно място, той поставяше грижливо Филип и си почиваше, докато почувства, че може да го вдигне пак, и продължаваше да стъпва предпазливо, без да сваля очи от стълба, който се белееше и се очертаваше все по-ясно.

Трудното и бавно пътуване продължи през по-голямата част от нощта, и едва на разсъмване Лилибел забеляза с възторг, че се намират вече на края на гората, съвсем близо до железопътната гара. Когато се развидели, той откри, че наблизо имаше помпа за вода.

— Сега съм спокоен — ликуваше Лилибел. — Те ще спрат тук да вземат вода за локомотива. Трябва само да пренеса мистър Филип по-близо и да чакам, докато дойде влак.

Този последен подвиг, в сравнение с всичко преживяно през нощта, беше нищо, и когато Филип се събуди от дългия тежък сън, той видя, че лежи на зелена трева, в сянката на железопътна помпа, а Лилибел се мие със студена чиста вода.

— Аз нали ви казах, че наблизо има железница — радостно продума негърчето.

Филип се повдигна и се огледа с учудване.

— Къде сме? Преминахме ли вече през езерото? — попита той, без да се е опомнил напълно и залитайки от слабост.

— Не, още не сме преминали, но ще заминем с първия влак, който дойде.

— Как съм дошъл тук, Лилибел? — попита Филип. — Аз заспах под бора и не помня да съм вървял.

— Вие не сте се събуждали. Аз ви носих на ръце — гордо отговори Лилибел.

— А „децата“?

— И „децата“ са тук — ликуваше Лилибел.

Филип се усмихна и удовлетворен затвори очи. След няколко минути той пак заспа, а Лилибел седеше до него и бдеше над съня му. След дълъг сън Филип се събуди значително освежен. Огънят беше спаднал, главата му беше ясна, той чувстваше само голяма слабост.

Наближаваше пладне, а Лилибел все чакаше влака, в идването на който не се съмняваше.

— Аз вече го чувам и виждам дима! — с тези възклицания той се стараеше да ободри Филип, който се вслушваше в думите му с радостна усмивка и пълни с надежда очи.

Най-после те чуха далечно тракане, след това шум и пъхтене, и се показа голям товарен влак. Нашите малки странници се тревожеха дали ще спре при помпата, или ще отмине? Филип забрави слабостта си и скочи на крака. Лилибел, с риск за живота си, застана между релсите и замаха със скъсаната си шапка. Грамадното чудовище бързо се приближаваше, като ги гледаше с блестящите си очи, пышкаше и фучеше, и постепенно забавяше хода си.

— Да, да, той ще спре! — извика Лилибел. — Ето го, спира се!

И действително, след многочислени друсания и потрепервания, дългият влак се спря пред помпата и от него изскочиха хора, бързаци да утолят жаждата на огнения дракон.

Когато кондукторът видя малката, покрита с дрипи фигурка на Лилибел, който стоеше до помпата, той се засмя и извика:

— Охо, що за плашило! Отде си дошъл и какво правиш тук? — След това забеляза Филип, облегнат до стената на помпата, и

продължи добродушно: — А ето и друг, бял и навярно болен.

Филип го погледна и се усмихна. Неговата мила, нежна усмивка трогна сърцето на кондуктора.

— Вие чакате влака, нали? Искате да преминете от другата страна на езерото?

— Ако позволите, сър? — произнесе развълнуван Филип. — Аз съм болен и не мога да вървя вече.

— То се знае, не можеш — отговори кондукторът, — ти едвам се държиш на краката си. Отдалеч ли идете?

— От Чатануга — отговори уклончиво Филип.

— Как? От Чатануга? Е, не е чудно, че на тебе са останали само кожа и кости. Елате, елате, аз ще ви превозя. Вие и двамата не тежите повече от котка. Слушай, Бил — обърна се той към огняря, — намери нещо за хапване за това момче, че ей сега ще припадне. Представи си, дошли пеш чак от Чатануга!

— Да, не е малко път за такова скакалче — отговори огнярят, като погледна добродушно момчето. — Ти навярно умираш от глад, момченце?

— Не, аз не съм гладен, благодаря — отговори Филип, като продължаваше да се усмихва. — Само ми се пие.

— Да пиеш! Отлично, аз ей сега ще ти приготвя нещо — и като се обърна към полицата, той наля от едно котле в чаша черно кафе, извади от джоба си шишенце, наля в кафето няколко капки, постави захар и го разбърка.

— Ето, миличък, изпий това и ще се подкрепиш — каза той ласкаво, като подаде чашата на Филип. — То е вкусно и ще те подкрепи. Веднага ще се съвземеш!

Филип жадно изпи черното питие и легна на коравото легло, а Лилибел до него лапаше сухари и сланина, които му даде огнярят.

Докато влакът летеше към езерото, Филип гледаше през отворената врата. Изведнъж той извика:

— О, тук има латании и кипариси. Виждам мъх, който виси във въздуха. Ние сме в Луизиана, нали?

— Да, минахме границата, ние сме вече близо до езерото и след два часа ще бъдем в Ню Орлиънс.

При тези магически думи Филип цял светна. Той изведнъж се почувства здрав и силен и седна. Нямаше търпение да види езерото.

— Толкова близо, толкова близо — прошепна той на Лилибел. — Ето и езерото! Какво е грамадно, синьо, красиво! Ние сякаш плуваме по море!

И докато бърбореше и се смееше, влакът се движеше по дългия мост над гладката повърхност на блестящото езеро.

XXXIII. В РОДНИЯ ГРАД

Когато влакът се приближи до гарата, Филип едва го дочака да спре — толкова му се искаше по-скоро да скочи.

— Най-напред ще отидем на Кралската улица да потърсим Селин — радостно каза той на умърлушения Лилибел, който съвсем нямаше онзи горд изглед, който би трябвало да има след такава успешна борба с множество препятствия и неприятни приключения.

— Мисля, че *ма* ще ме пребие, задето избягах. Страх ме е да отида при нея. По-добре да отида на брега и да почакам, докато минат първите минути.

— Селин няма да ти направи нищо — отговори уверено Филип. — Тя много ще се зарадва като те види.

— *Ма* е уверена, че съм умрял — каза Лилибел, който все още се съмняваше, че ще го посрещнат добре. — И аз мисля, че ще й стане лошо, като ме види жив.

Филип се засмя с предишния си весел смях.

— Ела, ела, не бой се! Селин е толкова добра, тя няма да помисли да те бие.

Като поблагодари набързо на огняря, той се понесе като стрела от гарата, през Елисейските полета, към Кралската улица, почти без да спира да почива. Филип не беше вече жалък, дрипав скитник. Той вече не мислеше за своята слабост, за скъсаните, прашни дрехи, за сплъстените коси и загоряла кожа. След дългите дни на очакване, мъки, умора и възбуждения той отново беше Тоанетиният Филип, който тича по Кралската улица към Селин.

Като мина покрай църквата, той се спря за миг да погледне в градината. Колко хубаво беше там! Да, ароматната маслина беше разцъфтяла и жасминът блестеше със своите бели звездички, а на китните лехи цъфтяха теменуги. Като притисна слабото си лице до желязната решетка, той жадно вдъхна познатия аромат.

— О, колко е хубаво да бъдеш у дома си! — извика той с лъчезарна усмивка. — Какво ли ще каже Селин? Колко ще се зачуди,

като ни види!

Филип беше толкова уверен, че ще намерят Селин на старото място, че дори не помисли, че тя може да не бъде там. Когато се приближи до входа на старата банка и не видя ни Селин, ни нейната количка, не повярва на очите си. Той застана изумен, гледайки празното място — това място, дето тя винаги седеше и още отдалеч го посрещаше с приветлива усмивка. Но сега тук нямаше нищо, ни следа от нейните вещи. Високите колони и красивата врата изглеждаха малки и жалки без Селин. Цялото място беше пусто и скучно и видът на студения сив камък накара сърцето на Филип да се свие.

— Къде е моята *ма*? — прошепна Лилибел, като облещи от учудване очи. — Тя си е отишла, няма я тук — и той въздъхна, отчасти с облекчение. Наказанието се отлагаше за известно време.

Филип мълчеше. Той нямаше думи да изрази скръбта си. Като изтри горещите си сълзи, отиде в съседното дюкянче да пита за Селин. Едно време всички наоколо я познаваха, но в дюкянчето имаше нов стопанин. Той беше тук от една година и през това време не бе виждал никаква количка пред входа на старото здание. Филип излезе опечален и зададе същия въпрос на други съседи. Да, имало едно време една негърка, но повече от година вече я нямало тук и не се знае къде се е дянала. Ето всичко, което можаха да му съобщят.

— Може би моята *ма* е умряла? — захленчи Лилибел. Той не можеше да измисли друга причина, която би могла да накара майка му да се раздели със старата си количка.

— О, не говори така! — каза Филип. — Тя не е умряла, само си е отишла от тук и ние трябва да я намерим!

След кратко мълчание той почти спокойно продължи:

— Ти иди у вас и виж дали Селин е там, ако я няма постарай се да научиш къде е, а аз ще отида до църквата „Света Мария“ да попитам дали се е върнал отец Жозеф. Ще те чакам на стъпалата. Тичай по-скоро и доведи Селин.

Лилибел не чака втора заповед и се спусна да тича, за да изпълни по-скоро поръчката на Филип. Пък и сам той се безпокоеше дали не бе се случило нещо с неговата *ма*.

След тръгването му Филип пое обратно. Каква жалка фигурка представляваше сега той в това светло пролетно утро. Като мина отново покрай съборната църква, той не забеляза вече ни цветята, ни

благоуханието на градината. Отпуснал глава, той крачеше бавно и уморено.

Пред входа на църквата се спря, като видя свещеника, който излизаше в този миг. Той беше малко, добродушно старче, и Филип го попита дали се е върнал отец Жозеф.

— Отец Жозеф! О, не! Той още не се е върнал, но ние го чакаме всеки ден — и като погледна с безразличие дрипавото момче, свещеникът отмина.

За миг лицето на Филип светна.

„Всеки ден, всеки ден! — помисли си той. — Може и днес да се случи! Ще поседна на стъпалата да чакам Лилибел, а през това време може да пристигне и отец Жозеф!“

Отец Жозеф не дойде, но след известно време се показва Лилибел, запъхтян и развълнуван.

— Тя не е умряла — викаше той още от далеч, — но никъде я няма. Една негърка ми каза, че се изселила още преди година и никой не знае къде. Тя мисли, че *ма* е заминала на село. Ходих на брега и научих, че един катер заминава довечера. Ще отида в село и ще се върна със същия катер. Тази жена ми даде няколко бисквити и парче баница. Донесох и на вас малко, яжте. И за мен има, ще си хапна на катера. А вие, мистър Филип, чакайте, докато дойда с моята *ма*.

Тази нощ старият служащ на архиепископския дом, като затваряше вратата на градината, видя малка жалка фигурка, свита в тревата, в ъгъла на градината, и спяща дълбоко, с вързопче в ръце.

„Някакво бедно, малко скитниче — помисли си слугата. — Нека си спи!“

И Филип остана да нощува в архиепископската градина.

Щом се съмна той се събуди, измъкна се от градината, слаб телесно, но силен духом. Сутринта реши да намери Деа. Той знаеше, че тя живее на улица Вилер, но никога не бе ходил у тях и не знаеше точно къде е къщата. Все пак се надяваше да я намери, като пита във всички къщи.

На пътя към улица Вилер, той се спря да разгледа старата градина на своята мамичка. Беше още рано и нямаше кой да види учудването на Филип, когато той видя как бе се изменило старото му гнездо. Мазилката на стените беше подновена и наново боядисана. Железните украшения на вратата блестяха като нови. Непокорната лоза

не се прехвърляше през стените. Дърветата бяха грижливо подстригани, а пътеките и лехите отново разчистени. И точно срещу къщата на Тоанет се издигаше красива сграда, нова, цяла бяла, с високи колони, обширни веранди и хладни сенчести беседки.

Нима това е същата стара, изоставена градина? Да, ето същите бели, счупени решетки, обвити със зеленина, същите дъбове и магнолии, и розови храсти, покрити с рози. Но къде е неговата мамичка? Къде са Майорът и Певецът? Тях ги няма тук и тяхното място са заели чужди хора. Това вече не е неговият дом... С разбито сърце той се отдели от решетката и се затече през Урсулинската улица към улица Вилер.

Дълго скита той нагоре и надолу по улицата без никакъв резултат. Той не намери никого, който да е чул за скулптора на восъчни фигурки, но най-после, когато почти изгуби надежда да ги открие в една къща получи необходимите сведения.

— Да, те живееха в съседната къща — един художник с малката си дъщеря, но те заминаха. Някакъв чужденец дойде и ги отведе още отдавна. Казваха, че заминават за Франция.

Този беше най-неочакваният и най-жесток удар за Филип. Това не бе му идвало на ум, макар да беше напълно вероятно, че богатият чичо е отвел Деа със себе си.

Като се наведе към оградата, горчиво заплака. Той съвсем падна духом. Като взе вързопчето си, уморен и разбит, се отправи към църквата „Света Мария“, неговото последно и единствено убежище.

А в това време, докато Филип седеше пред входа на църквата, изморен и болен, и сякаш изоставен от всички на света, в Ню Йорк най-близките му роднини, не по-малко измъчени и отчаяни, предприемаха всичко, което позволяваха богатството и влиянието, и което диктуваше неспокойното, разкаяно сърце, за да намерят бездомното, измъчено момче.

XXXIV. ПРЕД ВРАТАТА

Изминаха няколко дни след завръщането на Филип, а той все още се въртеше около църквата „Света Мария“, очаквайки отец Жозеф и Лилибел. Няколко пъти видя отец Мартин, когато влизаше в черквата или си отиваше, но не искаше да му напомня за себе си. Момчето помнеше, че мистър Айнсуърт бе разменил писма с настоятеля на църквата „Света Мария“, и се боеше, че от него може да научи за завръщането му в Ню Орлиънс.

Заместникът на отец Жозеф също не позна Тоанетиния Филип в това болно, окъсано момче, което така упорито се въртеше около църквата.

След един-два дни старият църковен слуга се заинтересува от момчето. Той го нахрани и даже му позволи да спи в ъгъла на стаичката си, във вратарската къщурка на архиепископската градина.

Той разбра, че момчето е болно и че невинаги е било такъв изоставен скитник, какъвто бе сега. Неговите тревожни, тъжни въпроси за отец Жозеф, когото и слугата обичаше, още повече увеличиха симпатиите му към момчето.

Всяка вечер, влизайки да нощува в килийката, момчето задаваше все същия въпрос с такъв тъжен и покорен глас, че на стареца се доплакваше:

— Как мислите, ще дойде ли утре отец Жозеф?

И пазачът отговаряше ласкаво:

— Да, мое дете, мисля, че утре ще дойде, непременно ще дойде.

С голяма тайнственост и предпазливост, поради близкото съседство на Негово Високопреосвещенство архиепископа, Филип откриваше клетката и показваше на пазача „децата“ на отец Жозеф. Той почти забравяше всичките си несгоди и разочарования, като се превиваше от смях заедно със стария пазач на забавните им фокуси.

Една нощ пак му стана зле, вдигна температура и забълнува. Цяла нощ се мятеше и говореше, седейки на пейката си, с широко отворени блестящи очи и с усмивка на устните. Сега беше щастлив и

весел. Смееше се на закачките си с бедната „кукла“. Наричаше стария пазач мистър Басет и бърбореше с него, както някога със слугата на мисис Айнсуърт. Отново преживяваше най-щастливите дни на своя живот.

Вратарят, разтревожен от високата температура, от вълнението и бълнуването му, престоя до леглото му цяла нощ, като му даваше прясна вода и мокреше със студена вода горещите му ръце и лице. Сутринта температурата спадна и момчето потъна в дълбок, укрепителен сън. Когато Филип се събуди, до него стояха пазачът и свещеникът, към когото той беше се обърнал в деня на пристигането си. Те си говореха нещо тихо, той долови само повторената няколко пъти дума „болница“. Той е сериозно болен, трябва да го изпратят в болница, дето ще бъде гледан както трябва.

„Болница“ за него значеше едно: това е място, дето изпращат хората да умрат. Като попаднат там, те никога не се връщат вече. Той е сериозно болен, но той не бива да умре преди връщането на отец Жозеф и Лилибел. Не, той няма да отиде в болница. Той нищо не каза, и легеше съвсем спокойно, докато пазачът и свещеникът излязоха от стаята. Щом те влязоха в черквата, той стана, взе си вързопчето и излезе на улицата.

От слънчевия пек страшно го заболя главата. Прилоша му и той почувства силна слабост, но продължаваше да върви по Урсулинската улица, за да се скрие по-далеч от архиепископския дворец и църквата „Света Мария“. Не можеше да остане вече там, ще го изпратят в болница и той никога няма да види отец Жозеф и Лилибел. Негърчето навярно ще се върне със Селин и ще го търси при църквата „Света Мария“, а той няма да бъде там, и те никога няма да научат къде е.

Това щеше да бъде най-голямата беда. Но не трябва да се поддава. Трябва да се държи на крака, защото ако падне сред улицата, пак ще го вдигнат и ще го закарат в болницата, а какво ще стане тогава с „децата“? Ще ги откраднат или те ще се разбягат. Изведнъж си спомни за гробищата „Свети Рок“. Ако не беше толкова далеч! Ако можеше да отиде там — на маминия гроб, навярно никой не би го безпокоил.

Когато се отдалечи достатъчно от църквата „Света Мария“ и се почувства в безопасност, той седна пред входа на една къща, за да си почине и съобрази какво да прави. Но не беше в състояние да мисли.

Виеше му се свят и всичко се люлееше пред очите му, дори улиците и къщите. Приспа му се и вече бе затворил очи, когато чу груб глас:

— Ей, ти, момче, махай се оттук! Трябва да мия стълбата и тротоара!

Като отвори очи Филип видя една негърка с ведро вода и четка, готова да пристъпи към работа.

Той скочи и тръгна напосоки по Урсулинска улица, без да съзнава нищо. Струваше му се, че е изминал цял километър, когато видя, че е стигнал неусетно старата си къща.

Големите дъбове от двете страни на входа образуваха гъста сянка. През нощта бе валил дъжд и ароматна влага изпълваше въздуха. Филип пак се долепи до вратата и загледа в двора през желязната решетка. Той беше толкова слаб и уморен, че не можеше да стои прав и седна на земята до вратата, като се облегна на каменния стълб и загледа люлеещите се над него клони на дърветата. В клоните пърхаха птици. Да, там имаше присмехулник и кардинал, и безброй много малки жълти птички. Изведнъж присмехулникът изпусна чисти, звънливи трели, разпери крила и се издигна към високото небе. Филип мечтателно го следеше. Дали не беше Певецът? Той не беше сигурен, но как би искал да литне след него в тази безкрайна, спокойна, синя висина.

Колко е свежо в градината! Колко рози! Какво чудно благоухание! Какви нежни сенки между лозовите листа! Струваше му се, че пред него е вратата на рая. Само да биха му отворили вратата и да му позволят да легне в сянката, под любимото си дърво! Там беше тихо, той виждаше всичко. Виждаше как по красивата веранда ходеха хора, а в розовата алея се разхождаше един мургав господин. Той държеше в ръка книга, но по-често гледаше към небето, като че ли там бяха скрити неговите съкровища.

Наблюдавайки го, изведнъж Филип видя на верандата бяла фигура. Дали беше момиченце или ангел — не можеше да каже. След нея се показва негърка и подаде на момиченцето букет от бели цветя, привързан с дълга бяла панделка, и малка бяла книжка, която момиченцето пое с комична тържественост. След това с грациозна походка то слезе в градината, придружено от негърката и едно голямо, старо куче.

В началото на розовата алея господинът посрещна малкото момиче, и като повдигна ефирния воал Филип видя лицето на Деа. Тази нежна, тъжна усмивка, тихият топъл глас, всичко беше нейно. А жената до нея беше Селин. А кучето? О, то беше Хомо. И те бяха вече до вратата. Ако протегне ръка, би се докоснал до тях! Той чу звъна на ключа в ключалката, скърцането на старата врата, която се отвори, и със силен глас, който би могъл да стигне до небето, извика:

— Деа! Селин! — и се отпусна в силните ръце, които му бяха протегнати.

Отдалеч-далеч той дочу нежен глас:

— Това е Филип! Да, Филип!

Той почувства как две нежни ръце го обхванаха и понесоха далеч, не знаеше накъде. Унесе се в блажен покой, чувайки като през сън шумолене на листа и далечно пеене на птици.

XXXV. ЛЕГЛО ОТ РОЗИ

Когато Деа, цялата в бяло, и прелестна като ангел, тържествено тръгвайки за първото си причастие, видя отпадналата окъсана фигурка пред вратата, тя не позна своя стар весел малък приятел. Но неговият вик: „Деа! Селин!“ беше достатъчен. В миг тя беше при него, и докато Селин задържаше падащото момче в силните си ръце, тя притисна разчорлената му главичка до гърдите си, без да обръща внимание на дантелите и изящната бяла рокличка.

Тези сълзи и целувки той усещаше на челото си, когато потъваше в блажено безсъзнание. Тази среща съвсем не беше такава, каквато си я представяше Деа. Цели месеци тя очакваше Филип и постоянно си го представяше такъв, какъвто бе го видяла последния път — щастлив, здрав и пълен с радост по случай предстоящото пътуване. Но и сега той беше не по-малко желан гост, а обстоятелството, че беше болен и се нуждаеше от нея, го правеше още по-скъп.

Когато нейният чичо, след безполезни опити да склони брата си да се пресели във Франция, започна да престроява замъка на Д'Етрава и построи красивата къща, в която те сега живееха, Деа го помоли да не разрушава къщичката и стаята на Филип, които останаха в същия си вид. Тя искаше, при завръщането си, той да намери всичко така, както го беше оставил. И когато Селин, след загубата на сина си, вярваше, че Лилибел се е удавил в реката, реши да се раздели със своята количка и да остане при Деа като икономка. Тя и нейната обожаема малка господарка намираха удоволствие в това да красят стаичката, постоянно да я чистят и приготвят за връщането на момчето, което и двете горещо обичаха. Затова, когато Филип се свести от припадъка, и се видя на своето бяло креватче, сякаш постлано с рози, той се почувства толкова щастлив. Над него ласкаво се наведе Селин, с мокро от сълзи лице, а Деа, все още с бяла рокля, гладеше сухите му загорели ръце.

Известно време Филип мълчеше, като ги гледаше с усмивка. След това попита дали се е върнал Лилибел.

При това име Селин извърна лицето си настрана. Тя както всички майки, оплакваше своя непослушен изгубен син.

— О, мистър Филип, вие не знаете, че моят беден Лилибел не е между живите повече от година. Той се удави в реката!

— Не, той не се е удавил, Селин — извика Филип, като се помъчи да се изправи и да надвие слабостта си. Той имаше толкова неща да каже, да попита, че никак не можеше да лежи спокойно. И със слаб, но щастлив глас накъсо разказа на Селин за чудесното връщане на Лилибел, не от гроба, а от Ню Йорк, а Деа и Селин го слушаха с безброй възклицания, учудване и радост.

— Помислете си само — каза Селин, като плачеше и се смееше едновременно, — аз носих дълбок траур за това момче повече от година, и сега трябва да го хвърля, а пък роклята ми е още съвсем нова!

Докато Филип със слаб глас разказваше за някои свои приключения, на вратата се чу шум и скърцане, и влезе Лилибел, придружен от Хомо, който бе познал своя стар приятел и го посреща тържествено както подобаваше на куче от богатата къща.

Състоя се трогателна среща между Лилибел и майка му, а Деа и Филип гледаха усмихнати през сълзи.

— Но как ме намери ти? — попита Селин, като дойде на себе си.

— Братовчедка ми в село ми каза къде си, а като не намерих мистър Филип на стъпалата на църквата, дойдох право тук. Както виждаш, *ма*, аз не съм още умрял, и обещавам да бъда послушно момче, и да се държа добре! Ние двама ще се грижим за мистър Филип, понеже той е много болен, и... и... няма вече да бягам, не обичам да се возя на параход, пък и пеш не ми харесва да ходя.

Заради добрите намерения на Лилибел, го оставиха в къщата на Д'Етрава, където той след време стана внимателен и коректен слуга, а Деа гледаше на него като на герой, когато научи за неговата преданост към Филип по време на дългото и тежко пътешествие.

След като окъпаха и облякоха Филип с чисто бельо, го поставиха отново в леглото. Мистър Д'Етрава доведе лекар — същия, който съобщи на Филип за смъртта на Тоанет.

— Той е сериозно болен. Много е отслабнал, но ако се справим с температурата, ще успеем с добри грижи и силна храна да го вдигнем на крака — каза лекарят, като излезе от стаята с мистър Д'Етрава.

Филип лежеше и се усмихваше блажено. Той бе постигнал целта на своето пътуване, намери Деа и Селин, и му беше тъй хубаво да си лежи в неговото легло, в безопасност и спокойствие! След минута той заспа, а когато се събуди, видя Деа и Селин, които седяха до кревата му, и „децата“ в клетката на малката масичка до прозореца, които скачаха и играеха весело.

Колко славна, приветлива е неговата стара стая! Колко нежни и успокояващи са звуците, които нахлуват през отворения прозорец: песен на птици и шумолене на листа. Никога странник не е намирал в края на пътуването си такова тихо пристанище, обсипано с рози! Селин го гледаше като болно дете, а Деа възбуждаше апетита му със свежи плодове и вкусни лимонади, и даже художникът оставяше стаята си, за да навести болното момче.

Бащата на Деа беше все така мълчалив и такъв мечтател, както преди, но помнеше добротата на Филип към неговото момиченце в дните на страдание и нужда за тях, и искаше по всякакъв начин да изрази своята благодарност. Той му показваше хубавите си статуйки, които продължаваше да създава, макар че не ги продаваше вече, и те изпълваха всичките му стаи. Филип се радваше на всичко и се интересуваеше от всичко с присъщата си деликатност. Но рядко изпадаше във възторг, рядко проявяваше предишната си разпаленост при вида на онова, което му се нравеше. Повечето време спеше и се оплакваше само от отпадналост. Понякога се смееше, но в смеха му бяха изчезнали предишните заразително весели нотки. Понякога говореше за своето бъдеще, за онова време, когато ще оздравее, какво ще прави и къде ще отиде, но се отнасяше към това доста равнодушно. Често температурата му се повишаваше, и тогава непрекъснато говореше за своето пътешествие и приключения. Деа и Селин го слушаха със сълзи и с болка в сърцето. Ако не бе заминал с онези богаташи на север, той би бил здрав и щастлив — би бил предишният весел Тоанетин Филип, а не тази слаба измъчена сянка, която лежеше пред тях.

Веднъж, когато Филип дремеше, го разбуди гореща сълза, която капна върху лицето му. Като отвори очи, той видя отец Жозеф, наведен над него. В един миг слабите ръчички на Филип се обвиха около шията на свещеника и той заплака на гърдите му.

— Дете мое! — можа само да каже отец Жозеф, като милваше изпитото му лице и галеше копринените му коси.

Като се справи от вълнението си, Филип тъжно проговори:

— Много ми е мъчно, отец Жозеф, но нищо не можех да помогна — бедната Снежинка замръзна в планината! Цял ден я носих в ризата си, но тя не се съживи, и я зарових под едно дърво и поставих камък на гроба ѝ.

Отец Жозеф се усмихна и избърса една сълза.

— Никога не съм предполагал, че моите „деца“ ще пътуват толкова много.

— Но останалите донесох благополучно. Обещах да се грижа за тях и направих всичко каквото можах. Аз ти ги донесох, ето ги до прозореца!

— Добре, мое дете, аз ги видях. Те са също такива весели и мили, както и преди. Добре си се грижил за тях — отговори отец Жозеф, като гладеше нежно горещата му ръчичка. — Но да не говорим повече за тях. Сега ти си болен, и има много други неща, за които трябва да поговоря с тебе.

— Аз исках да ви попитам за някои неща — прекъсна го Филип, — но сега вече не ме интересува. Аз съм само Тоанетиния Филип и няма защо да зная друго.

— Не, мило дете, ти трябва да знаеш, мой дълг е да ти съобща това. Обещавах ли ми да лежиш мирно и спокойно и да изслушаш всичко, което ще ти разкажа за твоите родители?

— Да, отец Жозеф, ще лежа мирно и ще слушам, но все едно — аз съм само Тоанетиния Филип и винаги ще си остана такъв.

И отец Жозеф колкото можеше кратко и ясно разказа на момчето за баща му и майка му, за бъдещото му богатство и положение. Филип слушаше равнодушно, докато свещеникът не спомена името Айнсуърт. Като го чу, момчето скочи, пламна цяло и извика:

— Не, не! Аз не съм Филип Айнсуърт. Не искам това име. Не искам пари. Нека Люсил и бебето да получат парите. Аз исках да бъда Филип Айнсуърт, обичах ги и се стараех да ме обикнат, но те не искаха! Сам чух как мадам Айнсуърт каза, че не ме обичат, че съм им дотегнал. Затова избягах от тях. Радвам се, че моята майка е била Д'Етрава, но не искам и не мога да обичам мадам Айнсуърт след това, което каза!

— Дете мое, но тя не е знаела, че си неин внук.

— Все едно, тя би могла да ме обикне. Слугата Басет ме обикна и казваше, че съвсем не съм лошо момче, а те не ме обичаха и никога няма да ме обичат! Аз се върнах, за да стана пак Тоанетиния Филип! — повтори той възбудено.

Отец Жозеф видя, че в такова състояние беше безполезно да се говори с момчето, и се постара да го успокои.

— Добре, мое дете, успокой се. Ще бъдеш какъвто искаш. Моят дълг беше само да ти кажа. Сега всичко е свършено и няма да говорим повече за това.

— Да, нито ще говорим, нито ще мислим за това — твърдо каза Филип. — Аз съм така щастлив, така доволен сега, че мисълта да замина от тук и да отида там, където не ме обичат, ми причинява болка

ей тук — и той сложи мършавата си ръчичка върху разтуптялото се сърце и погледна отец Жозеф с такава гореща молба в очите, че добрия свещеник почти се разкая, че бе изпълнил своя дълг.

XXXVI. ПОМИРЕНИЕ

Щом получи писмото от майка си, мистър Айнсуърт незабавно се върна от Запад. Той енергично се заложи да търси момчето. Но и неговите усилия бяха безплодни. Седмица след седмица минаваха или в търсене на някаква следа, която се оказваше лъжлива, или в нетърпеливо очакване на известия от разни детективи, ангажирани във всички градове на страната.

През тези мъчителни дни на неизвестност мадам Айнсуърт значително се състари. Тя не беше вече така надменна и сурова, не спеше нощем и постоянно мислеше къде ли странства момчето, уморено, гладно, и може би болно. Понякога нещо я влечеше в стаята, дето портретът на капитан Айнсуърт сякаш я гледаше въпросително, и неговият тъжен, упорит поглед я преследваше навсякъде. Понякога отиваше в опустялата стая на момчето, отваряше шкафа и гледаше тъжно неговите вещи. Даже новият внук престана да я интересува, а писмата на Люсил едва прочиташе.

Мистър и мисис Айнсуърт, макар и увлечени от грижи за своето дете, временно не обръщаха достатъчно внимание на Филип, все пак го обичаха, и сега, когато го нямаше, двойно страдаха за него и се упрекваха за своята липса на внимание към него.

За цялото семейство, в това число и Басет, стана привичка да очакват при всеки звънец, от всеки посетител някакви сведения за Филип. И ето един ден, най-после, се получи телеграма от Ню Орлиънс, подписана от отец Жозеф. „Филип е у Д’Етрава, Урсулинска улица. Той е тежко болен.“

Същата нощ мадам Айнсуърт със сина си замина за Ню Орлиънс.

* * *

Няколко дни след разговора с отец Жозеф Филип се подобри, и той се развесели. Всеки ден Селин го пренасяше от кревата в едно

голямо удобно кресло до прозореца и от това място той можеше да гледа в градината и да следи работещия там градинар.

Той познаваше всяко дърво, всеки храст и се учудваше колко беше се разрасла на всички страни непокорната лоза.

— Мамичка я посади — казваше той. — Когато оставих градината, тази лоза беше само до коленете ми, сега трябва да е висока колкото къщата. Изглежда, че иска да се качи на небето! А ето магнолията, която засадохме с мамичка същия ден, когато замина отец Жозеф. Тогава тя беше съвсем мъничка, а сега е станала почти дърво. Ето и лехата с лилии, която посадохме в деня, когато Деа продаде Квазимодо! А онези там теменужки бяха последните цветя, посяти от моята мила мамичка. Аз ѝ помагах, а около мен през цялото време се навъртаха Майорът и Певецът. А как пееше през този ден Певецът! По-рано не бях чувал от него такива трели! Може би е знаел, че мамичка го слуша за последен път... Как би ми се искало Майорът и Певецът да се върнат!

Деа не се отделяше от леглото на Филип, не сваляше от него грижливия си, тревожен поглед, пълен ту с надежда, ту със страх.

— Той се възстановява — казваше тя на Селин, но мулатката тъжно клатеше глава и бързаше да излезе, за да скрие непокорните сълзи.

Една сутрин Филип се почувства много добре. Той беше почти весел, играеше с „децата“, милваше Хомо, който се търкаше покрай него, и разговаряше с Лилибел, като си припомняше най-интересните приключения на тяхното пътешествие.

Към пладне дойде отец Жозеф. Неговото мършаво бледно лице беше печално и развълнувано. Гласът му трепереше, когато тихо заговори настрана с Деа.

— Да, да, мое дете, трябва да му кажеш. Длъжни сме да го подготвим. Те ще бъдат тук след няколко дена.

Филип улови думите „те ще бъдат тук“, и веднага се разтревожи.

— Кой, кой ще бъде тук? — извика той възбудено, като се повдигна от възглавницата.

— Мое дете, успокой се! — каза отец Жозеф, като сложи ръка на главата на Филип. — Няма за какво да се тревожиш и вълнуваш. Твоята баба и чичо ти скоро ще дойдат.

— Скоро! — повтори Филип в отчаяние. — Те ще дойдат да ме вземат оттук! — И като се облегна на възглавницата, се обля в сълзи. — Те ще дойдат за мен, ще ме вземат!

— Те идват, защото те обичат — меко отговори отец Жозеф.

— Те искат да те видят, защото си болен, не се тревожи — успокой го Деа. — Никой няма да те вземе оттук. Ти завинаги ще останеш с мен и папа.

— Те ще ме вземат! О, Деа, не мога да отида с тях!

— Мое дете, мило момче, те съвсем не мислят да те вземат, — каза отец Жозеф, разстроен от сълзите на момчето.

Цялата нощ Филип остана буден и неспокоен. Докторът се намръщи, когато го прегледа и настойчиво повтори:

— Болният сега е в такова състояние, че му е нужно спокойствие и сън. Дайте му успокоителни капки и се постарайте да заспи по-скоро.

Деа и Селин полагаха всички усилия да утешат и успокоят момчето, но то лежеше с широко отворени блеснали очи, и трескава руменина пак гореше на страните му.

Към среднощ поиска да го сложат до отворения прозорец и започна да се вглежда и вслушва в тъмнината, сякаш очакваше нещо. Беше тежка, топла нощ, и въпреки отворените прозорци не се чувстваше прохлада.

От време на време Филип въздишаше и се въртеше неспокойно. Селин му вееше нежно, а Деа се мъчеше да го приспи с тихия си монотонен шепот. Но всичко беше напразно. Широко отворените искрящи очи продължаваха да се взират в дъното на градината или нагоре, към тъмното небе, където светеха милиони звезди. Изведнъж всичко се покри с бледна розова светлина. Белите цветя започнаха да се очертават по-ясно, а високите главички на източените лилии станаха розови. Листата трепнаха и отрониха от себе си кристални капки, птиците зачуруликаха сред влажните листа, а на изток се яви бледно розова светлина.

— Разсъмва се — тихо каза Филип, — не съм спал цялата нощ. Скоро слънцето ще се покаже, както едно време, когато мамичка ме събуждаше да отивам при отец Жозеф...

— Не говори толкова, Филип, постарай се да заспиш — прошепна Деа.

Известно време всички стояха тихо. Изведнъж Филип се изправи, като разтвори още повече очи, и на устните му заигра радостна усмивка:

— Деа, чуваш ли го?

— Кого, Филип? Какво чуваш? — попита Деа уплашено.

— Певецът, той прилетя, чувам го! Той е там, високо... и как пее!
— Момчето повдигна слабата си ръка и я протегна към небето, където една след друга угасваха звездите в розовата утринна светлина.

Деа и Селин се заслушаха и чуха в далечината нежна песен, която приближаваше към тях — радостна утринна песен.

Филип, наведен напред, подсвирна тихо и нежно. Птичката очевидно го разбра, защото в същия миг се спусна на розовия храст до прозореца, и подскачайки от клонче на клонче, продължи да се залива с радостна звънлива песен.

— Това е Певецът, Деа! — каза възторжено Филип. — Той се върна. Сега наистина скоро ще оздравея и ще бъда пак Тоанетиния Филип!

Слънчевите лъчи огряваха храстите и лилиите. Филип с блажена усмивка лежеше спокойно на възглавницата. Скоро натежалите му клепачи се затвориха и той заспа под звуците на ликуващата песен на Певеца.

След няколко дни, когато мадам Айнсуърт със сина си пристигна в Ню Орлиънс, Филип беше много по-добре и почти се бе примирил с предстоящата среща. Той ги очакваше спокоен, с усмивка, седнал до любимия си прозорец и стискайки в слабата си ръка ръката на Деа, сякаш търсеше подкрепа от вярната си приятелка. В стаята нямаше никой друг, когато влезе мадам Айнсуърт и притисна до сърцето си своя внук. Всички страхове на Филип изчезнаха. Той прегърна баба си и пошепна:

— Бабо, аз ви обичам и никога вече няма да ви причинявам скръб... Отец Жозеф казва, че вие няма да ме вземете още сега, нали?
— каза Филип, когато и двамата малко се успокоиха.

— Мили мой, ти ще останеш тук колкото желаеш, и даже завинаги, ако тъй искаш. От този миг аз ще живея само за твоето щастие.

Няколко дни след пристигането на двамата Айнсуъртовци, отец Жозеф, който се отби у тях, завари мирна семейна картина. Филип лежеше в креслото си под своето любимо дърво, баба му седеше до него и му вееше с ветрило, а Деа седеше на ниско столче и четеше на глас. Хомо безгрижно беше се протегнал в краката ѝ. Мистър Айнсуърт и мистър Д'Етрава крачеха напред-назад по алеята с рози, като разговаряха оживено за изкуството. Малката клетка с „децата“ висеше на едно клонче от ароматна маслина. Селин седеше на стълбата на терасата и шиеше, а до нея, свит на кълбо, хъркаше Лилибел.

Деа първа видя отец Жозеф, остави книгата и доближи едно кресло за него.

— Не, не, мое дете, не мога да остана. Чака ме работа, която непременно трябва да свърша. Виждам, че у вас всичко е хубаво. Това ми стига.

Като се приближи до клетката с „децата“, които весело играеха, отец Жозеф замислено ги гледа няколко минути, след това каза малко смутено:

— Мое дете, ако не е голямо лишение за тебе, ако можеш да се разделиш с тях, бих искал да взема днес „децата“ у дома. Ти можеш

пак да ги имаш когато пожелаеш, но днес... днес... като ви виждам всички така щастливи, чувствам се особено самотен — и с тиха въздишка той върза клетката с кърпа и се сбогува.

Късно през нощта всеки, който минаваше край къщицата на отец Жозеф, можеше да чуе нежната тъжна мелодия на старинния валс, който отец Жозеф свиреше на флейтата си.

XXXVII. КАКВО СТАНА СЛЕД НЯКОЛКО ГОДИНИ

Надявам се, че моите млади читатели няма да сметнат за излишно, ако им разкажа какво стана след няколко години в гостната на мадам Айнсуърт.

Залян от светлина, срещу големия прозорец стоеше статив, на който току-що беше поставена картина. На задния план на картината бе изобразена стара градина, а в центъра момиченце с бял воал и венец на главата се спускаше по огряна от слънцето пътека.

Тази картина разглеждаха с голямо внимание мадам Айнсуърт, стройна и важна както винаги, но с кротко изражение на лицето и с помек глас и движения, висока изящна девойка с много хубави коси и ярка руменина на страните и друга девойка, с мило, нежно личице и свенливи маниери.

— Деа не може да бъде съдия, тя може само да се възхищава, а вие, бабо, винаги сте на едно мнение с нея — каза високата девойка с любезен, но малко капризен глас, със силен френски акцент. — Каквото и да направи братовчедът Филип, вие и двете смятате всичко за съвършенство. Но сега и аз трябва да призная, че картината е много хубава, много хубава!

— Още преди Филип да я завърши, папа казваше, че е необикновено хубава за такъв млад художник. Той я рисува, когато беше у нас миналата зима — се намеси Деа със своя сериозен мелодичен глас, който не бе се изменил от детинство.

В този миг вратата се отвори и влезе Филип, възбуден и зачервен. В ръцете му имаше вестник, а лицето му сияеше от възторг.

— Погледнете, бабо, виж, Деа, слушайте, Люсил, какво казват за моята картина. Чичо Едуард се възмущаваше, че е лошо закачена, но и там са я забелязали и ето какво пишат: „Но 270. Закачена е твърде високо, което не прави чест на администрацията на изложбата...“ и т.н. „Топло чувство, вярна ръка, тънък усет за колорит, сила и размах — ето

достойнства, които не се срещат често у нашите най-добри художници. Ние вече казахме, че художникът е само на осемнадесет години.“

— Браво! — извика Люсил, като ръкопляскаше.

— Това не е преувеличено, мое мило момче — каза мадам Айнсуърт.

Лицето на Деа изразяваше щастие. Но колкото по-дълбоко чувстваше, толкова по-малко говореше и затова мълчеше.

— О, тя е вече възрастна! — зарадва се Филип, като видя картината. — Деа, по-хубава е на това осветление. Знаете ли, бях толкова отчаян, когато я закачиха едва ли не под самия таван... Но сега всичко е наред. Е, не си ли прилича Деа? Това е всичко, което ценя в своята картина!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.